

Pedagogista johtajuutta etsimässä
- vuorohoidossa työskentelevän
varhaiskasvatuksen opettajan päiväkirja

Sanna Vainio

Laurea-ammattikorkeakoulu

Pedagogista johtajuutta etsimässä

- vuorohoidossa työskentelevän varhaiskasvatuksen opettajan päiväkirja

Sanna Vainio
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
05 / 2021

Laurea-ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Sosionomi

(AMK)

Sanna Vainio

Pedagogista johtajuutta etsimässä - vuorohoidossa työskentelevän varhaiskasvatuksen
opettajan päiväkirja

Vuosi 2021

Sivumäärä 75

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kasvattaa sekä laatijan omaa että hänen työyhteisönsä tietoisuutta pedagogisesta johtamisesta päiväkodissa. Tavoitteena oli myös lisätä pedagogista keskustelua päiväkodin henkilöstön kesken sekä tuoda esiin ympärivuorokautisen varhaiskasvatuksen arkea sekä lasten ja perheiden että työntekijöiden näkökulmasta.

Päiväkirjamuotoisessa opinnäytetyössä on reflektoitu ja pohdittu kymmenen viikon aikana esiin nousseita teemoja, teorian tietoon pohjaten. Näihin viikoittaisiin analyyseihin pohjautuen on tehty loppuyhteenveto ja pohdittu omaa kehittymistä.

Päiväkirjaraportoinnin, yhteenvetojen ja pohdintojen pohjalta lukija saa tietoa pedagogisen johtajuuden merkityksestä varhaiskasvatuksessa. Myös vuorohoidon erityispiirteet avautuvat lukijalle uudella tavalla tämän päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön kautta.

Asiasanat: varhaiskasvatus, pedagoginen johtajuus, vuorohoito

Sanna Vainio

Searching for pedagogical leadership - an early childhood educator's diary about working in a 24-hour daycare

Year

2021

Pages

75

The purpose of this thesis was to develop pedagogical leadership for both the author of this thesis and the whole work community at a twenty-four hour daycare center. The aim was to increase discussion on pedagogy among the staff. In addition, another aim was to highlight special early childhood education features of twenty-four hour daycares that occur daily, from the perspectives of the children, their families and early childhood educators.

The learning diary-based thesis reflected and considered themes that emerged during ten weeks of practical work with relevant theory. Based on these weekly analyses, a final summary and personal development was reflected on.

After reading this thesis, the reader will receive information about the importance of pedagogical leadership in early childhood education. Also, the special early childhood education features of twenty-four hour daycares will become familiar to the reader in new way through this learning diary-based thesis.

Keywords: early childhood education, pedagogical leadership, 24-hour daycare

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Nykytilanne.....	7
2.1	Nykyinen työ ja osaaminen	7
2.2	Sidosryhmät	9
2.3	Vuorovaikutustaidot	11
2.4	Kehittäminen	12
2.5	Opinnäytetyön tavoitteet	12
2.6	Opinnäytetyön eettisyys	14
2.7	Keskeiset käsitteet.....	14
3	Päiväkirjaraportointi	16
3.1	Viikko 1	16
3.2	Viikko 2	22
3.3	Viikko 3	28
3.4	Viikko 4	34
3.5	Viikko 5	40
3.6	Viikko 6	45
3.7	Viikko 7	53
3.8	Viikko 8	59
3.9	Viikko 9	64
3.10	Viikko 10.....	68
4	Pohdinta	71
	Lähteet.....	77
	Kuviot	80

1 Johdanto

Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö eli PONT on vaihtoehto perinteiselle opinnäytetyölle. Se soveltuu esimerkiksi opiskelijalle, joka on työelämässä oman ammattialueensa tehtävissä ja jonka työhön liittyy kehittämistä tai ylipäättään opiskelijalle, joka haluaa tehdä opinnäytetyön osana omaa työtään. Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön laatiminen vaatii opiskelijalta sitoutumista tarkasti määriteltyyn aikatauluun sekä raportointia omasta työstään päivittäin. Opiskelijan saama oppimiskokemus syntyy tässä ratkaisussa muun muassa säännöllisesti saadusta palautteesta ja ohjauksesta. Palautetta ja ohjausta saadaan niin opiskelijan työpaikalta, opinnäytetyötä ohjaavalta opettajalta kuin opiskelijan vertaisryhmältä eli muilta päiväkirjamuotoista opinnäytetyötä laativilta opiskelijoilta. (Laurea 2021.)

Laadin päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön kevään 2021 aikana. Työskentelen eteläsuomalaisessa kaupungissa neljä ryhmää sisältävässä päiväkodissa. Ryhmistä kolme on ns. päiväryhmiä, ja näistä yksi on alle kolmevuotiaiden ryhmä ja kaksi 3-5 -vuotiaiden ryhmää. Näiden lisäksi päiväkodissa on ympärivuorokautista varhaiskasvatusta eli niin sanottua vuorohoitoa tarjoava 1-5 -vuotiaiden ryhmä, jonka toisena varhaiskasvatuksen opettajana työskentelen. Päiväkodin johtajan alaisuudessa toimii myös kaksi esiopetusryhmää. Näistä molemmat sijaitsevat fyysisesti eri tiloissa päiväkodin sijaintiin nähden, ja yhteistyö ryhmien kanssa on vähäistä. Oma työtäni nämä esiopetusryhmät sivuavat kuitenkin jonkin verran, sillä niissä molemmissa on vuorohoitoa satunnaisesti tarvitsevia lapsia, joiden varahoitopaikkana ryhmämme toimii. Samassa pihapiirissä päiväkodin kanssa toimii myös avoimen varhaiskasvatuksen yksikkö.

Aloitin opinnäytetyöni nykytilanteen ja oman osaamiseni pohtimisella sekä tavoitteiden asettamisella. Käyn läpi myös työssäni tarvittavien vuorovaikutustaitojen merkitystä, erilaisia sidosryhmiä, joita työni koskettaa, opinnäytetyöni eettisyyttä sekä keskeisimpiä työhöni liittyviä käsitteitä. Varsinainen päiväkirjaraportointi kestää 10 viikkoa ajoittuen välille 1.2. - 11.4.2021. Koska työskentelen vuorohoitoa tarjoavassa ryhmässä, saattaa osa työpäivistäni sijoittua niin sanotusta normaalista varhaiskasvatuksesta poiketen myös viikonlopuille tai pyhäpäiviin. Päiväkirjavaiheessa laadin itselleni aina työviikon aluksi viikoittaiset tavoitteet, kirjaan jokaiselta työpäivältä niin sanotun päiväkirjaraportin ja aina työviikon lopuksi pohdin omaa työskentelyäni ja tavoitteiden toteutumista tarkemmin teoriaan peilaten. Päiväkirjavaiheen päätyttyä pohdin omaa oppimistäni ja tavoitteiden toteutumista kokonaisvaltaisesti näiden kymmenen viikon osalta.

2 Nykytilanne

Olen työskennellyt samassa eteläsuomalaisessa kaupungissa varhaiskasvatuksen parissa tammikuusta 2008 asti. Aluksi työskentelin pienessä ryhmäperhepäiväkodissa ryhmäperhepäivähoitajana ja sittemmin päiväkodissa lastenhoitajan tehtävässä. Olen tehnyt myös useampia lastentarhanopettajan/varhaiskasvatuksen opettajan sijaisuuksia, joista viimeisin alkoi kesäkuussa 2020 ja joka jatkuu parhaillaan. Elokuussa 2020 aloitin työskentelyn päiväkotini vuororyhmän varajohtajana. Olen työskennellyt koko urani vuoropäivähoidossa, eli vuoropäivähoidon hyvinkin vaihtelevat päivät ja lasten sekä perheiden erilaiset vuorotyöläisten arkeen liittyvät haasteet ovat tulleet tutuiksi. Ryhmässäni on lapsia tällä hetkellä 21 ja varalapsia vuorohoidon satunnaisen tarpeen mukaan hieman yli 10. Ryhmää vakituisesti käyttävien lasten ikähaarukka on 1 - 6 -vuotta. Ryhmässä työskentelee itseni lisäksi myös toinen varhaiskasvatuksen opettaja sekä viisi lastenhoitajaa. Ympäri vuorokautisen vuorotyön vuoksi tiimin jäsenet ovat harvoin paikalla samaan aikaan.

2.1 Nykyinen työ ja osaaminen

Työtehtävät

Opetusalan ammattijärjestö OAJ määrittelee varhaiskasvatuksen opettajan työtä seuraavalla tavalla: varhaiskasvatuksen opettajan työ edellyttää korkeatasoista koulutusta lapsuuteen sekä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyen sekä koulutuksen tuottamaa varhaispedagogista asiantuntemusta ja vankkoja menetelmällisiä taitoja. Keskeistä on muun muassa ilmaisu-, liikunta- ja taidekasvatuksen monipuolinen osaaminen sekä sitoutuneisuus ja herkkyys toiminnassa eri-ikäisten lasten kanssa, lasten osallisuutta ja leikkiä tukien sekä siinä ohjaten. Opettajat tekevät yhteistyötä lasten vanhempien kanssa päivittäin ja varmistavat vanhempien osallisuuden. Hyvät vuorovaikutustaidot ja kulttuurinen osaaminen korostuvat tässä yhteistyössä. Varhaiskasvatuksen opettajan tehtävänä on havaita lapsen vahvuuksia ja myös mahdollisia tuen tarpeita, ja pohtia miten lasta voidaan tukea näissä erilaisin soveltuvin pedagogisin ratkaisuin. Opettaja tukee, kannustaa ja rohkaisee lasta kokeilemaan, harjoittelemaan, tekemään kysymyksiä, epäilemään ja ihmettelemään. (OAJ 2020.) Jo tämä määritelmä kertoo mielestäni, että varhaiskasvatuksen opettajan ammattitaitoon tulee sisältyä varhaiskasvatuksen toiminnan laadukas pedagoginen suunnittelu, toteutus ja arviointi, jota tehdään yhdessä niin lasten, heidän perheidensä, tiimin kuin muidenkin yhteistyökumppaneiden kanssa.

Varhaiskasvatuksen opettajana olen vastuussa siitä, että ryhmäni toiminta on pedagogisesti suunniteltua ja laadukasta. Se edellyttää, että lasten varhaiskasvatussuunnitelmat on laadittu asianmukaisesti sekä valtakunnallisen että oman työnantajani laatiman varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Koen, että haastetta toiminnan suunnitteluun ja arviointiin tuo ajoittain se, että vielä toistaiseksi epäpätevänä

varhaiskasvatuksen opettajana minulle ei kuulu ns. työvuorolistaan merkittävää suunnittelu-, arviointi- ja kehitysaikaa eli niin sanottua SAK-aikaa, vaan joudun viikoittain miettimään tuolle työlle sopivimman ajan.

Vuororyhmän varajohtajana työtehtäviini kuuluu lähinnä työvuorolistojen laatiminen. Ryhmän lasten huoltajien vuorotöiden luonteen takia emme saa lasten hoitotarpeita useinkaan tietoomme kuin viikoksi kerrallaan, joten ryhmämme työntekijöiden työvuoroja viilataan viikoittain. Tähän työhön minulle on usein varattu muutama tunti perjantaisin, tai mikäli olen töissä, lauantaina. Koulutusta työvuorojen laatimiseen olen saanut työvuosien varrella sekä työehtosopimukseen eli KVTES:n että vuorojen laatimiseen käytettävän Titania-ohjelman osalta runsaasti. Varajohtajana vastaan lisäksi lasten hoitotarpeiden kartoittamisesta erilaisina päivystysaikoina esimerkiksi kesäisin tai joulun aikaan sekä henkilöstön sijoittelusta päiväkodin sisällä esimerkiksi henkilöstön äkillisten poissaolojen aikana.

Oman osaamisen arviointi

Koen suoriutuvani työtehtävistäni tällä hetkellä taitavasti, osittain jopa kokeneen asiantuntijan tasoisesti. Pitkä työkokemus ja koulutuksen myötä saatu ammatillinen itsevarmuus edesauttavat sitä, että toimintani on pedagogisesti mietittyä, ja koen, että kykenen huomioimaan työssäni muuttuvat olosuhteet ja lasten sekä perheiden erilaiset tarpeet. Pitkä kokemus vuorohoidossa on tuonut mukanaan kyvyn tehdä ratkaisuja nopeasti ja itsenäisesti.

Tällä hetkellä meneillään olevan sosionomikoulutuksen myötä olen huomannut ammatillisen kehitykseni ottaneen harppauksen eteenpäin. Pitkä työvaihe varhaiskasvatuksen lastenhoitajana oli päässyt jo hieman urauttamaan omia ajatuksiani, ja opiskelemaan lähtö tapahtui siltä kantilta katsottuna oikein hyvällä hetkellä. Olen mielestäni kehittynyt paljon nimenomaan pedagogisen ajattelukyvyyn osalta, ja olen huomannut sen näkyvän myös työotteessani. Myös työkavereilta saatu palaute tukee tätä omaa kokemustani kehittymisestääni.

Erityisiä vahvuuksiani, jotka näkyvät niin työssäni kuin vapaa-ajallakin, on erilaisten käsitöiden tekeminen. Paneudun mielelläni erilaisten, uusienkin tekniikoiden opetteluun, ja käytän sitten näitä oppimiani taitoja eri tavalla sovellettuina työssäni. Omaan myös hyvän hahmotuskyvyn, josta on erityisesti hyötyä työvuoroja suunnitellessani - hahmotan nopeasti missä vaiheessa päivää tarvitaan henkilökuntaa enemmän kuin kenties jossain toisessa.

Pedagogisen johtajuuden osalta koen olevani vielä suoriutujan tasolla. En kykene opastamaan muiden toimintaa pedagogisesta näkökulmasta katsottuna sillä tasolla kuin haluaisin pystyä, ja siihen osa-alueeseen minun onkin nyt tarkoitus keskittyä.

Oma kehittyminen

Olen työskennellyt samassa työpaikassa 13 vuotta. Kun aloitin työt, yksikkö oli pieni vuorohoitoa tarjoava ryhmäperhepäiväkoti omakotitalomaisessa ympäristössä. Tuolloin ryhmässä ei ollut selkeää johtajaa opettajan muodossa, vaan kaikki työntekijät laativat esimerkiksi vasuja ja olivat vastuussa toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta tasapuolisesti. Työurani aikana tuo pieni yksikkö on muuttanut osaksi päiväkotia, jolloin sen puitteet ja esimerkiksi yksikön toimintaa säätelevät lainkohdat muuttuivat. Samaan aikaan vuorohoidon tarve on kasvanut koko kaupungin tasolla, ja yhteistyötä kaupungin toisen, kolme ryhmää käsittävän vuoropäiväkodin kanssa on kehitetty. Myös omat työtehtäväni ovat muuttuneet, alun ryhmäperhepäivähoitajasta ensin lastenhoitajaksi ja sittemmin varhaiskasvatuksen opettajan sijaiseksi. Olen huomannut itsessäni selvää ammatillista kasvua työtehtävien muutoksen myötä. Olen itse ollut aktiivinen nimenomaan vuorohoidon kehittämisen suhteen, ja koen vuorohoidon itselleni tärkeäksi asiaksi. Olen ollut myös aktiivinen kehittämään koko päiväkodin yhteistoimintaa oman ryhmäni rajojen ulkopuolella.

Vuorohoito sisältää mielestäni jatkuvaa kehittämistä, niin oman itsensä kuin työnkin. Päivät eivät ole samanlaisia, vaan ne sisältävät paljon erilaisia muuttuvia palasia. Jatkossa haluaisin keskittyä entistä enemmän vuorohoidon pedagogisen suunnittelun ja arvioinnin kehittämiseen - siihen miten voisin jatkossa huomioida entistä paremmin lasten vaihtelevat hoitoajat ja erilaiset pedagogisen tuen tarpeet ja siihen, miten voin varhaiskasvatuksen opettajana huomioida myös ne lapset, joita harvemmin näen erilaisten vuororytmien vuoksi.

2.2 Sidosryhmät

Varhaiskasvatuksen opettajana työskentelen osana tiimiä, johon kuuluvat lähimmät työkaverini: yksi varhaiskasvatuksen opettaja sekä viisi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa. Tarvittaessa saamme apuja myös talossamme työskenteleviltä kahdelta ryhmävastustajalta. Työkavereikseni lasken myös muut talossamme sijaitsevien ryhmien työntekijät. Lisäksi vuororyhmässä työskennellessäni työkavereitani ovat myös samassa kaupungissa sijaitsevan toisen, hieman suuremman vuorohoitoyksikön työntekijät. Heidän kanssaan yhteistyö on enemmän esimerkiksi päivystysaikaan sijoittuvaa, mutta erilaisissa nimenomaan vuorohoitoon liittyvissä pulmatilanteissa voin konsultoida myös heitä esimerkiksi oman lähiesimieheni lisäksi.

Työssäni asiakkaita ovat lapset ja perheet, ja perheitä on hyvin erilaisia. Jokainen perhe, ja erityisesti lapsi, tulee kohdata sellaisena kuin he ovat, ja he ansaitsevat hyvää ja arvostavaa kohtelua. Pidän työssäni tärkeänä kasvatuskumppanuutta, joka mielestäni tarkoittaa sitä, että me työntekijät teemme työtä yhdessä perheen kanssa heitä kuunnellen, jotta työllemme asetetut tavoitteet toteutuvat. Työlleni yhdessä perheiden kanssa asetettuja tavoitteita voivat olla esimerkiksi pienellä lapsella syömisen harjoittelu, tai jo vanhemmalla lapsella tunteiden tietoinen hallitseminen.

Tiivistä yhteistyötä teen varhaiserityisopettajan eli veo:n kanssa. Onnekseni alueemme veo:n toimisto sijaitsee samassa talossa kuin työskentelen, joten vaikka hänellä on suhteellisen iso alue useine päiväkoteine vastuullaan, hänet saa suhteellisen helposti kiinni esimerkiksi konsultointia varten. Vuoden alusta talossamme aloitti työskentelyn myös varhaiskasvatuksen sosionomi, jonka on tarkoitus työskennellä useammassa päiväkodissa jakaen työtehtäviä varhaiserityisopettajan kanssa. Varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtäviä vasta kehitetään tarkemmin, mutta näin aluksi ajatuksena on, että hän tulee olemaan eri ryhmien tukena esimerkiksi perheiden kanssa tehtävän yhteistyön sekä tunnekasvatuksen tiimoilta. Lisäksi alueellamme aloitti vuoden alussa kiertävä varhaiskasvatuksen lastenhoitaja, jonka on tarkoitus kiertää alueen kaikissa ryhmissä säännöllisesti. Hänen läsnäolollaan on tarkoitus turvata opettajien SAK-ajan mahdollistaminen niin, että ryhmässä työskentelevien aikuisten määrä ei pienene. Koen tämän olevan itselleni todella iso helpotus, sillä vielä toistaiseksi epäpätevänä varhaiskasvatuksen opettajana minun SAK-aikaani ei merkitä työvuorolistaan, jolloin sen pitäminen on ollut ajoittain hieman hankalaa.

Tärkeitä yhteistyökumppaneita työssäni ovat neuvolat, perheneuvola ja lastensuojelu. Koska ympärivuorokautista hoitoa tarvitsevat lapset tulevat meille koko kaupungin alueelta, teen yhteistyötä usean eri neuvolan ja niiden terveydenhoitajien kanssa. Yleisimmät yhteistyökuviot liittyvät lasten ikäkausitarkastuksiin, ja niihin liittyvään palautteeseen puolin ja toisin lapsen kasvusta ja kehityksestä. Perheneuvolan ja lastensuojelun kanssa teemme paljon konsultoivaa yhteistyötä, ja koen, että voin ottaa niihin yhteyttä pienelläkin kynnyksellä, mikäli totean sen tarpeelliseksi. Lisäksi yhteistyötä tehdään erilaisten terapeuttien, kuten esimerkiksi puhe- tai toiminta-, kanssa.

Työhöni liittyviin sidosryhmiin lasken myös kirjaston, lähikoulun ja seurakunnan sekä esimerkiksi kaupungin liikuntatoimen, joiden kanssa teemme yhteistyötä erilaisten tapahtumien ja tempausten merkeissä. Tosin vuonna 2020 yhteistyö jäi vähäiseksi Covid-19-pandemian vuoksi, ja näyttää siltä, että ainakin alkuvuosi 2021 jatkuu valitettavasti samalla mallilla.

Kuvio 1: Sidosryhmät

2.3 Vuorovaikutustaidot

Työni varhaiskasvatuksessa perustuu suurelta osin toimivaan vuorovaikutukseen, ja siksi koen vuorovaikutustaidot erittäin tärkeäksi osaksi työtäni. Kykenen kuuntelemaan ihmisiä ja pyrin myös kuulemaan heitä, vaikkein aina olisi samaa mieltä. Olen sitä mieltä, että parhaaseen tulokseen pääsee, kun toista kuuntelee ilman ennakkokäsityksiä antaen hänen kertoa asiansa itse.

Toteutan työssäni dialogisen vuorovaikutuksen periaatetta, joka tarkoittaa asiakkaan ja työntekijän tasavertaisuutta ja asiakassuhteen vastavuoroisuutta. Tällöin ei toimita vain työntekijän tai asiakkaan ehdoilla, vaan molempien mielipiteet ja näkemykset tulevat huomioituksi. Parhaiten dialogisuus onnistuu silloin, kun molemmat osapuolet ymmärtävät, että vaikka asia on molemmille sama, kokemukset siitä vaihtelevat yksilöllisesti. Helpointa tämä on tietenkin niiden asiakkaiden kanssa, joiden kanssa yhteistyö on jatkunut jo pidempään. Minulle on helppoa omaksua tietynlainen ammattirooli ja -identiteetti, jolloin erilaisiin, joskus hankaliinkin, tilanteisiin meneminen on helpompaa kuin siviiliminänä. Vaikka tunteita ei pystykään täysin tukahduttamaan, on ammattiroolissa helpompaa ottaa vastaan negatiiviset tunteet, kuten asiakkaan suuttuminen tai suru. Tällöin en lähde itse mukaan tunteeseen, vaan kykenen keskustelemaan ja hoitamaan asiakkaan kanssa asioita asiallisesti.

Vanhemmat hakevat useimmiten tukea ensi kerran siltä ammattilaiselta, jonka kanssa heillä on jo valmiiksi hyvä yhteistyösuhde. Tämän vuoksi kaikilla lapsia ja vanhempia kohtaavilla ammattilaisilla tulisi olla valmius saattaa perhe tuen piiriin. Väsyneellä vanhemmalla ei useinkaan ole voimavaroja viedä omaa asiaansa eteenpäin palveluissa. (Jokinen 2020.) Koen omassa työssäni tärkeäksi sen, että voin kysyä perheiltä, mitä heille kuuluu. Kun sitä kysyy säännöllisesti, on kuulumisten kysyminen luontevaa, ja siihen saa usein ihan rehellisen vastauksenkin. Olen huomannut omalla työkentälläni, että liiallinen kohteliaisuus ja hienovaraisuus perheitä kohtaan ei välttämättä toimi. Jos yritetään olla liian hienovaraisia, eikä kysellä kuulumisia vaan ajatellaan perheiden kertovan, jos kertomisen aiheutta on, on huolen noustessa tilanteisiin hankalampi puuttua. Kun taas kuulumisten kysely on arkipäivää, on myös helpompi työntekijänä mennä sanomaan, että huoli on noussut, ja voisimmeko tehdä asialle yhdessä jotain.

Ammatti-identiteettiin kuuluu vahvasti myös palautteen vastaanottaminen. Omaan työtapaansa, ja näin ollen myös vuorovaikutustapaansa niin työkavereiden kuin asiakkaidenkin kanssa, turtuu helposti, ja silloin muilta saatava ammatillinen palaute on tärkeää. Minulla onkin tapana erityisesti haastavampien kohtaamisten jälkeen pyytää työkavereilta korjaavaa palautetta, jonka mukaan voin tarvittaessa muuttaa toimintaani. Palautteen antaminen ja saaminen on verrattain helppoa ryhmässäni, tässä näkyy selvästi tiimini tietoinen pyrkimys asian kehittämiseen vuosien varrella.

2.4 Kehittäminen

Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) edellyttävät jatkuvaa varhaiskasvatuksen arviointia ja sen myötä sen kehittämistä. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista. Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä ja se edellyttää varhaiskasvatuksen järjestäjältä toimivaa arviointijärjestelmää. Arvioinnin avulla on tarkoitus edistää varhaiskasvatuksen laatua, tunnistaa sen toiminnan vahvuuksia, nostaa esiin kehittämistarpeita ja sen myötä kehittää toimintaa. (VASU 2018, 61.)

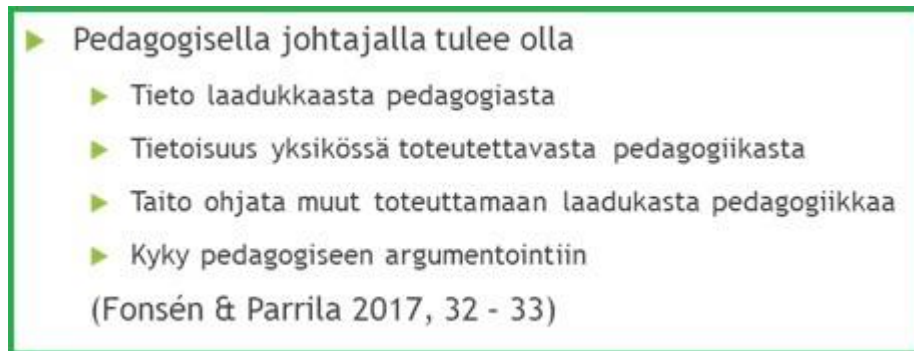
Työterveyslaitoksen (2021) mukaan on tavallista, että työssä kohdataan ennakoimattomia tilanteita, häiriöitä ja katkoksia, eli niin sanottuja kehittämisen kohteita. Mikäli työntekijät pyrkivät selviämään tilanteista yksin, haasteeksi saattaa muodostua ongelman ratkaisemisesta huolimatta se, että tieto onnistuneesta ratkaisusta jää helposti vain yksilölle itselleen. Nopein ratkaisu ei välttämättä puutu alkuperäisen kehittämiskohteen ytimeen, ja seuraava työntekijä on kohta saman ongelman edessä. Työpaikan ja -menetelmien onnistunut kehittäminen edellyttääkin, että yksittäisen työntekijän ideoinnin ja oma-aloitteisuuden lisäksi löytyy kaikkien yhteisiä foorumeja, joissa voi sekä ideoida työn tekemisen tapoja yhdessä, että jakaa oivalluksia työyhteisön kesken. Erilaisia käytäntöjä työn kehittämiseen voi olla esimerkiksi yhteiset palaverit, joissa käsitellään kehittämisen kohteita ja etsitään niihin ratkaisuja tai vaikka koulutukset, joissa käsitellään työssä kohdattuja sujumattomuuksia. (Työterveyslaitos 2021.)

Keskeinen osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä paikallisesti on järjestäjä- ja yksikötason arviointi. Tämä sisältää myös henkilöstön tavoitteellisen ja suunnitelmallisen itsearviointin, jonka kohteena voi olla esimerkiksi ryhmässä vallitseva ilmapiiri, toiminnan sisältö, oppimisympäristöt tai henkilöstön vuorovaikutus lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. On tärkeää muistaa, että myös lapsille ja heidän huoltajilleen on järjestettävä mahdollisuus säännöllisesti osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin ja sitä myötä sen kehittämiseen. (VASU 2018, 61 - 62.) Toivon, että opinnäytetyöni tuo esiin omassa työyhteisössäni olevia mahdollisia kehittämiskohteita, joita voimme viimeistään työn valmistumisen jälkeen lähteä muokkaamaan. Samalla toivon opinnäytetyöni tuovan esiin myös itsessäni olevia kehitystarpeita pedagogisen johtajuuden saralla.

2.5 Opinnäytetyön tavoitteet

Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää omaa rooliani ja osaamistani pedagogisena johtajana samalla, kun toivottavasti sekä oman ryhmäni että koko päiväkodin pedagogiikka kehittyi. Samalla tavoitteenani on kehittää varhaiskasvatuksen opettajan roolista lähtöisin olevaa pedagogisen johtajuuden mallia ajatellen sekä työpisteenäni toimivan päiväkodin että ympärivuorokautista varhaiskasvatusta tarjoavan ryhmän tarpeita.

Pedagogiselta johtajalta voidaan edellyttää löytyvän tietoa laadukkaasta pedagogiikasta, tietoisuutta toteutettavasta pedagogiikasta, taitoa ohjata muita toteuttamaan laadukasta pedagogiikkaa sekä kykyä pedagogiseen argumentointiin (Fonsén & Parrila 2017, 32 - 33). Opinnäytetyöhöni olennaisesti sisältyvän päiväkirjaraportointini yhtenä tavoitteena onkin vahvistaa omaa rooliani pedagogisena johtajana pohtien ja havainnoiden omaa työtäni näihin neljään osa-alueeseen peilaten.

Kuvio 2: Pedagogisen johtajan ominaisuudet

Koen ajoittain haastavaksi oman ryhmäni pedagogisena johtajana toimimisena sen, että ryhmässä on myös toinen varhaiskasvatuksen opettaja, jolla on jo enemmän kokemusta nimenomaan pedagogisena osajana ja ohjaajana. Jotta saan omaa rooliani ja osaamistani vahvistetuksi täytyy minun löytää siihen keinot vahvan osaajan rinnalla toimiessani. Toisaalta tämä haaste on myös valtava vahvuus, sillä voin oppia paljon pitkän linjan työntekijältä hänen kanssaan työskennellessäni.

Toinen tavoitteeni on tehdä vuorohoitoa ja sen erityispiirteitä näkyväksi. Tähän liittyy myös toinen selkeä haaste työssäni, eli vuororyhmän henkilökunnan epäsäännölliset läsnäolot. Saattaa olla, että olen itse töissä vaikkapa iltavuoroissa, ja joku toinen työntekijä aamuissa tai vaikka arkivapailta, jolloin keskustelu ja vuorovaikutus tapahtuu enemmän ns. viestivihon kautta. Tällöin viestinnän ja vuorovaikutuksen on oltava selkeää ja kirjauksissa on kiinnitettävä huomiota arjen juoksevien asioiden lisäksi myös pedagogisiin tavoitteisiin.

Olemme pyrkineet kehittämään koko päiväkodin tasolla yhteistyötä, ja tätä kehitystyötä jatkan nyt kevään aikana. Tavoitteenani olisi saada päiväkotiin säännölliseksi tavaksi jonkinlaiset pedagogiset palaverit, tai kuten me olemme puhuneet, ”opepalaverit”. Näissä olisi tarkoitus puhua jostain ennakoon sovitusta pedagogisesta teemasta, ongelmasta tai haasteesta koko talon opettajien ja mahdollisesti myös varhaiseryitysohjaajan sekä sosionomin työnkuvaa kehittävän työntekijän kanssa, niin että voisimme tukea toisiamme pedagogisessa työssä. Tällaisia ”opepalavereja” on silloin tällöin talossamme pidetty, mutta ongelmaksi on muodostunut niiden epäsäännöllisyys sekä ennalta suunnittelemattomuus. Mielestäni näissä

palavereissa tärkeää on nimenomaan niiden suunnitteleminen etukäteen, jolloin teemaan liittyvää keskustelua ja pohdintaa voidaan käydä jo etukäteen eri tiimeissä.

2.6 Opinnäytetyön eettisyys

Varhaiskasvatuksessa, kuten muutenkin sosiaalialalla asiakassuhteen luottamuksellisuus on hyvin tärkeää. Se, miten ammattihenkilö suhtautuu puheissaan ja teoissaan asiakkaaseen, luo pohjaa koko asiakassuhteelle. Sosiaalialan työntekijää sitoo salassapitovelvoite, joka koostuu asiakirjasalaisuudesta, vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Yleensä asiakkaan kanssa sovitaan, mitä tietoja ja missä muodossa saa luovuttaa eri viranomaisten kesken. Tietoja saa luovuttaa ilman asiakkaan suostumusta vain siinä tapauksessa, että hoitoa tai huoltoa ei voida muutoin toteuttaa ja asiakkaan välttämättömien etujen ja oikeuksien turvaaminen sitä vaatii. Salassapitovelvollisuudessa huomioitavaa on myös sen jatkuminen, vaikka työntekijän suhde työnantajaan päättyisikin. (Talentia 2017.)

Opinnäytetyötä laatiessani tulen olemaan erityisen huolellinen sen suhteen, että yksittäisiä asiakkaita ei voi siitä tunnistaa. Kerron asiakasperheille opinnäytetyöstäni, samalla kerron myös siitä, että se on mahdollista saada luettavaksi ennen sen julkaisua. Opinnäytetyöni ei sisällä varsinaista tutkimusta, enkä kerää minkäänlaista aineistoa tai rekisteriä enkä käsittele henkilötietoja. Olen myös tutustunut Arene ry:n julkaisemiin Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiin suosituksiin (2020), ja sitoudun noudattamaan niitä.

2.7 Keskeiset käsitteet

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu lapsen suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta. Tätä kokonaisuutta tarkasteltaessa tulee erityisesti pedagogiikan korostua. Varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvat lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusikäisiä sekä erityisten olosuhteiden niin vaatiessa myös sitä vanhemmat lapset. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018).

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan vuorohoitoa on järjestettävä iltaisin, öisin, viikonloppuisin sekä arki- ja juhlapäivinä päiväkodeissa tai perhepäivähoidossa yksilöllisen tarpeen mukaisessa laajuudessa lapselle, joka tarvitsee sitä vanhemman tai muun huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi. Omassa työpaikassani vuorohoito käsittää kaiken sen hoidon, joka tapahtuu arkipäivisin klo 18.00-06.00 välisenä aikana, viikonloppuisin tai arkipäivinä.

Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tukevat ja ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä, lisäksi ne edistävät laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Valtakunnallisten varhaiskasvatuksen perusteiden pohjalta varhaiskasvatuksen järjestäjät laativat paikalliset

varhaiskasvatussuunnitelmat. Ne laaditaan siten, että ne määrittelevät, ohjaavat ja tukevat varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia ja niitä tulee arvioida ja kehittää jatkuvasti. Näiden lisäksi jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle tehdään oma varhaiskasvatussuunnitelma eli lapsen vasu, jota tarkennetaan säännöllisesti lapsen tarpeiden mukaan. Lapsen vasu laaditaan yhteistyössä huoltajien ja lapsen kanssa. (OPH 2021.)

Varhaiskasvatustilain (540/2018) kuudennessa luvussa määritellään varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja luvussa seitsemän henkilöstön mitoituksista ja rakenteesta. Päiväkodilla tulee olla toiminnasta vastaava johtaja (päiväkodin johtaja). Kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on kelpoisuus varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto sekä riittävä johtamistaito. Päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. Jos varhaiskasvatuksessa toimivan laissa säädetyn henkilöstön tehtävään ei saada henkilöä, jolla on säädetty kelpoisuus, tehtävään voidaan ottaa enintään vuoden ajaksi kerrallaan henkilö, jolla suoritettujen opintojen perusteella on riittävät edellytykset ja tehtävän edellyttämä taito tehtävän hoitamiseen. (Varhaiskasvatustilain 540/2018.)

Johtajuuteen liittyviä käsitteitä, jotka tulevat opinnäytetyössäni toistumaan, ovat muun muassa pedagoginen johtaja, pedagogiikan johtaminen ja jaettu johtajuus. Pedagoginen johtaja toteuttaa työssään nimenomaan pedagogiikan johtamista. Pedagogiikan johtamisen voidaan nähdä tarkoittavan organisaatiossa toteutettavan varhaiskasvatuksen pedagogisen prosessin johtamista. Tähän prosessiin sisältyy esimerkiksi arvokeskustelu, toiminnan kriittinen arviointi sekä pedagogiikan laadun kehittäminen. Kun tätä toteutetaan yhdessä henkilöstön kanssa, voidaan puhua jaetusta pedagogisesta johtajuudesta. (Fonsén & Parrila 2017, 24 - 25.) Pedagogista johtamista tapahtuu usealla eri tasolla. Päätöksen tekijöiden vastuulla on luoda tahtotila, joka mahdollistaa varhaiskasvatuksen laatuun panostamisen. Tämä tarkoittaa huomion kiinnittämisen esimerkiksi henkilöstöresursseihin ja lisäkoulutuksen mahdollistamiseen. (Fonsén & Parrila 2017, 29.)

Päiväkodin johtajan rooli on keskeinen pedagogisen johtamisen osalta koko työyhteisössä. Hän vastaa muun muassa siitä, että yksikön rakenteet ja työvälit edistävät oppimista yhteisesti sovittujen pedagogisten painopisteiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen opettajalla taas on ensisijainen vastuu oman tiiminsä oppimisesta ja pedagogiikan kehittämisestä yhdessä tiimin jäsentensä kanssa. (Fonsén & Parrila 2017, 32.) Omassa opinnäytetyössäni keskeisintä on nimenomaan tuon varhaiskasvatuksen opettajan roolin avaaminen pedagogisen johtajuuden osalta, samalla varmasti sivuan myös päiväkodin johtajan roolia ja vastuuta tässä prosessissa.

3 Päiväkirjaraportointi

Opinnäytetyöni päiväkirjaraportointi kestää 10 viikkoa ajoittuen välille 1.2. - 11.4.2021. Koska työskentelen vuorohoitoa tarjoavassa ryhmässä, saattaa osa työpäivistäni sijoittua niin sanotusta normaalista varhaiskasvatuksesta poiketen myös viikonlopuille tai pyhäpäiviin. Vuorotyön luonteen vuoksi haluan nostaa esiin myös päivittäiset työaikani. Tämä tuo mielestäni esiin paitsi työlleni ominaista työaikojen vaihtelua, myös työtehtävien ja esimerkiksi lasten vireystason erilaisuutta erilaisista vuoroista ja vuorokauden ajoista johtuen.

Päiväkirjavaiheessa laadin itselleni aina työviikon aluksi vaihtuvat viikoittaiset tavoitteet, kirjaan päivittäin jokaiselta työpäivältä niin sanotun päiväkirjaraportin sekä työviikon lopuksi pohdin omaa työskentelyäni ja asettamieni tavoitteiden toteutumista tarkemmin teoriatietoon peilaten. Kokonaisvaltaisen pohdinnan omasta oppimisestani sekä tavoitteiden toteutumisesta laadin erikseen tämän päiväkirjavaiheen päätyttyä.

3.1 Viikko 1

Ensimmäisellä viikolla pyrin kiinnittämään huomioni oman pedagogisen työni suunnitteluun. Valitsin aiheen siksi, että tiedän varhaiskasvatuksen opettajan SAK-aikaa paikkaavan työntekijän olevan ryhmässäni tällä viikolla kahtena eri päivänä. Tällä viikolla minulla on siis varmasti aikaa suunnittelu- ja arviointityölle, ja nyt haluan kiinnittää huomioni siihen, mihin tuo aika menee.

Opinnäytetyöprosessissa mietityttää tällä hetkellä tämän päiväkirjavaiheen aloitus. Osaanko varmasti poimia työpäivistä oleellisen tiedon, ja miten kirjoitan päiväkodin tapahtumista eettisesti ja kaikkia osapuolia kunnioittaen.

Maanantai, työaika 12.15 - 20.15

Palasin tänään viikon mittaiselta vuosilomalta takaisin töihin. Päivä menikin kuulostellessa lasten ja työkavereiden fiiliksiä ja menneen viikon tapahtumia. Vuororyhmässä jokainen päivä on aina lähtökohtaisesti rakenteeltaan erilainen kuin muut. Paikalla on aina hieman eri kokoonpano lapsia ja työntekijöitä, ja lomalta tai pidemmältä vapaalta palatessa sitä on aina hieman ulalla, kun yhtään ei osaa odottaa minkälainen päivä on tulossa ja kenen kanssa työpäivänsä viettää.

Ensimmäisenä kiinnitin huomion työpaikkani tiukentuneisiin maskisuosituksiin. Covid19 -pandemia on tuonut mukanaan maskien käytön myös varhaiskasvatuksen alalla, ja työnantajani oli tiukentanut ohjetta nyt niin, että maskia tai suojavisiiriä on pidettävä koko ajan, kun aiemmin ohjeistus oli, että niitä käytetään vain omasta ryhmätilasta poistuttaessa. Onneksi lapset ovat näihin suojiin jo tottuneet, eivätkä he enää reagoi maskillisiin työntekijöihin mitenkään erityisesti. Hankalimpia ovat ne tilanteet, kun lapset kyseenalaistavat aikuisen

ohjeita. Maskin läpi ei näy ilmeet, ja osan lapsista on vaikea ymmärtää, että aikuinen on tosissaan, kun hänen ilmeensä ei näy. Äänen korotuksen tulisi mielestäni olla viimeisiä, hätätilanteissa käytettäviä keinoja, ja olenkin tällaisissa tilanteissa itse ottanut maskin hetkeksi pois. Tällöin lapsi näkee myös ilmeeni, ja viestini vahvistuu ilman äänen korottamista.

Osa ryhmän lapsista oli jo edellisenä viikonloppuna aloittanut "värkkäilyä", eli vapaasti selitettynä askartelua haluamistaan materiaaleista oman mielensä mukaan. Tänään iltahoidossa olleet lapset innostuivat töistä niin että he halusivat myös värkkäillä. Tyhjästä vanukaspurkeista, pilleistä, helmistä, höyhenistä ja muista sekalaisista tarvikkeista syntyikin mitä hienoimpia kissoja ja pupuja, ja mikä parasta, ilman aikuisen ohjausta. Totta kai aikuinen auttoi, mikäli lapset apua pyysivät, mutta lapset olivat todella taitavia suunnittelemaan ja toteuttamaan näitä värkkäilyjä itsenäisesti.

Tiistai, työaika 11.00 - 17.00

Tänään ryhmässäni oli osan päivää päivähoitoalueemme SAK-ajan mahdollistava kiertävä lastenhoitaja. Koska ryhmässäni on kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa, hän tulee ryhmäämme kahdesti viikossa joka kolmas viikko. Kerrallaan hän on ryhmässä neljä tuntia. Koska tuo neljä tuntia tuntuu joskus hyvin pitkältä ajalta yhtäjaksoisen suunnittelutyön tekemiseen, pyrimme jakamaan ajat ryhmän toisen opettajan kanssa suunnilleen puoliksi. Osan ajasta teemme tätä suunnittelu-, arviointi- ja kehitystyötä yhdessä, ja osan erikseen.

Tänään käytin oman suunnitteluajani ryhmästä toiseen päiväkotiin siirtyvän lapsen läksiäislahjan valmisteluun ja kahden muun lapsen neuvolapaperien täyttöön. Neuvolapapereita täyttäessäni kävin läpi myös lasten vasut eli varhaiskasvatussuunnitelmat, ja kiinnitin huomiota erityisesti vasuissa määriteltyihin toiminnan tavoitteisiin. Huomasin, että osa tavoitteista oli selkeästi jäänyt toteutumatta, ja kirjasin nämä asiat itselleni ylös niin, että muistan ottaa ne keskustelun alle ryhmän muiden jäsenten kanssa. Mielestäni näitä tavoitteita mietittäessä on tärkeää miettiä ne sellaisiksi, että ne on mahdollista myös toteuttaa, ja mikäli tavoitteet jäävät toteutumatta, on tiimissä mietittävä, miksi toteutus on jäänyt uupumaan.

Keskiviikko, työaika 11.00 - 18.00

Tästä muodostui oikein perusteellinen palaveripäivä. Ensin pidimme oman viikoittaisen tiimipalaverimme, jossa pääaiheena oli kuukausittaisen toiminnan arvioinnin laatiminen. Kaupungissani on laadittu kuukausittainen itsearviointi varhaiskasvatuksen jokaisen tiimin osalta viime syksystä asti. Arviointi tehdään sähköisesti, ja niihin vastataan aina perustelujen kera. Arviointien tiimoilta omassa tiimissäni nousee aina hyvää keskustelua liittyen toimintatapoihimme, arvoihimme ja siihen, miksi teemme asioita niin kuin teemme. Tänään puhuimme esimerkiksi siitä, millä tavalla lasten kanssa tehtävät askartelut tulisi suunnitella. Totesimme, että aikuinen voi tehdä erilaisia alustavia suunnitelmia, mutta niissä tulee aina

löytyä joustovaraa niin, että esimerkiksi hiihtävä valkoinen pupu voikin lapsen työtä tehdessä muuttua hiihtäväksi vihreäksi sammakoksi.

Oman tiimipalaverin jälkeen pidimme johtajapalaverin päiväkodin johtajan ja päiväryhmien varajohtajan kanssa. Olemme sopineet, että pidämme tällaisen palaverin vähintään joka kolmas viikko, tarvittaessa tietenkin sitten useamminkin. Kävimme läpi ajankohtaiset asiat, kuten vuosi- ja sairauslomat sekä niihin liittyvät sijaisjärjestelyt, sekä pohdimme muutamia akuutteja lapsiasioita. Kävimme tänään myös yhdessä läpi varajohtajien työnkuvan.

Myös tänään minulla oli SAK-aika, joka mahdollistui kiertävän työntekijän avulla. Viimeistelin eilen aloitettuja neuvolapapereita, ja suunnittelin aikatauluani seuraaville viikoille lasten vasujen ja muiden palaverien suhteen. Vasu-keskustelut on pidettävä vähintään kerran vuodessa, itse pyrin siihen, että kävisin keskustelun huoltajien kanssa vähintään lapsen syntymäpäivien tiimoilla niin sanottujen ikäkausiasioiden merkeissä, mutta joskus keskusteluja on tarpeen käydä useamman kerran vuodessa. Varhaiskasvatuksen toiminnan tavoitteista ja lapsen kehitykseen liittyvistä asioista sekä perheen muista kuulumisista voin puhua huoltajien kanssa luonnollisesti myös ilman varsinaista keskusteluaikaa, vaikka lapsen haku- ja tuontitilanteissa.

Perjantai, työaika 12.45 - 20.30

Työpäiväni alkoi työvuorojen laatimisella. Koska vuorohoidossa vanhemmat ilmoittavat lastensa hoidontarpeet yleensä vasta puolitoista viikkoa ennen varsinaista hoidontarvetta ja meidän työntekijöiden työvuorot perustuvat näihin tarpeisiin, työvuorojen laatiminen on joka viikkoinen työtehtävä. Toisaalta se sujuu nopeaan, kun suunniteltavana on aina vain yksi viikko kerrallaan, toisaalta olisi joskus mukava saada omia työvuoroja hieman pidemmäksi ajaksi kerrallaan. Tänään tämän työn kimppuun pääsy viivästyi hetken, sillä selvitin ensin mihin normaalisti koulun tiloissa toimivan esikouluryhmän lapset sijoitetaan iltapäiväksi ryhmän työntekijän sairastuttua. Päivä alkoikin todella kiireisen tuntuisena, ja hoidettavia paperiasioita kertyi heti paljon.

Tänään olin iltavuorossa ainut aikuinen klo 17 jälkeen. Lapsia oli paikalla vain kolme, ja heistäkin yksi haettiin pian päivällisen jälkeen. Lapsista huomasi, että ulkoilut jäivät tänään väliin kovan pakkasen vuoksi. Tuntui, että lapset olivat todella väsyneitä, ja he potivat kovaa koti-ikävää. Joskus, kuten tänään, iltavuoroissa on paikalla yksi tai kaksi todella väsynyttä lasta, joilla väsymys purkautuu esimerkiksi kiukutteluna tai itkuisuutena. Tänään sain tilanteen käännettyä voiton puolelle oman hassutteluni kautta, ja kun viisivuotiaat lapset olivat kieltäytyneet naurun kera tarjoamistani ruokalapuista ja nokkamukeista päivällisellä, lähti loppuilta sujumaan melko rauhallisesti. Näissä tilanteissa lasten tunteminen on todella tärkeää, koska silloin hieman tietää keinoja millä saada lapset väsymyskiukkujen yli. Joku tyyntyy hassuttelusta, joku kaipaa syliä, ja jonkun on vaan saatava purkaa koti-ikävä huutamalla.

Lauantai, työaika 07.30 - 16.30

Tänään olikin kummallinen päivä lasten läsnäolojen suhteen. Paikalla oli vain pari lasta omasta ryhmästä, ja muista ryhmistä tai päiväkodeista tulevia varalapsia oli poikkeuksellisesti enemmän kuin näitä omia. Koen, että myös viikonloppuisin pedagogiikka on tärkeää, mutta silloin kun varalapsia on näin paljon, ei ryhmässä ole varsinaista suunniteltua toimintaa, vaan pedagogiikka painottuu enemmän päivittäistoimintoihin kuten ruokailuihin tai siirtymiin. Toisaalta viikonlopuissa korostuu nimenomaan lasten osallisuus, kun heidän kanssaan mietitään yhdessä, mitä tehtäisiin. Kovien pakkasten jatkuessa ulkoilu tai pulkkamäkeen lähtö ei ollut lasten toiveista huolimatta mahdollista aamupäivällä, mutta leikit ja askartelut valikoituivat tänään tyystin lasten mielenkiintojen pohjalta.

Suunnittelin tänään seuraavaa viikkoa silmällä pitäen kynätehtävän liittyen väri- ja numeroharjoitteluun sekä ystävänpäivään. Jätin suunnitellun työn yökölle, eli yövuorossa olevalle lastenhoitajalle tulostettavaksi. Yövuorossa olevat työntekijät tekevät usein tällaisia ennakoivia valmisteluja, mikäli yön yli hoidossa olevat lapset nukkuvat rauhallisesti.

Viikkoanalyysi

Keskiviikkona töistä lähtiessäni, pohdin sitä, miksi minusta tuntuu, että olen ehtinyt olemaan todella vähän lasten kanssa. Ymmärsin tämän kyllä, kun tarkastelin työvuorojani ja työpäivien sisältöä tarkemmin. Työvuorojeni sijoituessa kello 11 - 18 välille, ja vielä useamman palaverin ja SAK-ajan sisältyessä työpäiviini en ehtinyt osallistumaan varsinaisiin toimintahetkiin niin paljon kuin olisin halunnut. Esimerkiksi klo 11 - 14.30 välillä lapset syövät, nukkuvat päiväunet ja syövät välipalan, jolloin olen osallistunut useisiin perushoitotilanteisiin, jotka ovat myös tärkeitä, mutta pitkäkestoisempi puuhailu ja lasten huomiointi on jäänyt päivistä puuttumaan. Tähän haluan kiinnittää jatkossa huomiota: onko minulla tai ryhmän toisella varhaiskasvatuksenopettajalla useinkin tällaisia vuoroja ja voisiko niille tehdä jotain?

Meillä on ryhmässämme käytössä niin sanottu kiertävä työvuorolista, jonka mukaan työvuoromme laaditaan. Työvuorolista on laadittu ja muodostettu ryhmässä sen jäsenten kesken, eli se on osa niin sanottua yhteisöllistä työvuorosuunnittelua. CGI:n (2021) mukaan yhteisöllinen työvuorosuunnittelu parantaa työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisessa sekä lisää työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia omiin työaikoihinsa. Yhteisöllisen työvuorosuunnittelun on havaittu parantavan työtyytyväisyyttä ja vähentävän vuorotyön haittoja parantamalla muun muassa työssä jaksamista ja työhyvinvointia. Samalla se tasapuolistaa työntekijöiden kohtelua ja tekee vuorojen suunnittelusta läpinäkyvää. (CGI 2021.) Ennalta laaditusta työvuorokiertoilistasta huolimatta, tai ehkäpä osin juuri sen takia, ryhmäni työvuoroja laatiessani erilaiset työvuoro- ja vapaatoiveet on yleensä helppo ottaa huomioon. Mielestäni tämä on myös yksi työhyvinvointia oleellisesti parantava asia.

Varajohtajana pääsääntöisesti minä itse laadin työvuoromme, mutta ryhmässäni on useampia työntekijöitä, jotka osaavat työvuorot laatia, mikäli minä olen esimerkiksi sairaana tai vuosilomalla. Kiertävän listamme mukaan lastenhoitajat tekevät listaa, joka sisältää arkivuorojen lisäksi säännöllisiä, ennakkoon suunniteltuja viikonloppu- ja yötoita, opettajien listassa yövuoroja ei ole koskaan, eikä myöskään lähtökohtaisesti viikonlopputoita. Olemme kuitenkin sopineet, että mikäli viikonloppuna tarvetta useammille työntekijöille on, voi myös varhaiskasvatuksen opettaja silloin töissä olla. Samoin meidän ryhmässämme opettaja tekee niin sanottuja äärivuoroja, eli hyvin aikaisia aamuja sekä myöhäisiä iltoja. Olen itse kokenut ne tärkeiksi myös pedagogisen suunnittelun kannalta, koska jotkut lapset saattavat olla esimerkiksi iltavuorossa enemmän kuin aamuissa, jolloin opettajan läsnäolo myös näiden lasten läsnä ollessa on perusteltua.

KVTES:n mukaan varhaiskasvatuksen opettajan viikkotyöajasta suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistehtäviin, eli SAK-työtehtäviin, varattava työaikaosuus on noin 13 prosenttia, käytännössä tämä tarkoittaa noin viittä tuntia viikossa. Tuo työaikaosuus tulisi keskittää nimenomaan suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistehtäviin sekä varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien laatimiseen. SAK-ajan tarve ja painotus vaihtelee kuukausittain opettajan tehtävistä ja toiminnan tarpeesta riippuen. Esimerkiksi toimintakauden alussa toiminnan suunnittelutarve voi olla suurempi ja vastaavasti toimintakauden lopussa SAK-ajan käytön painopiste saattaa olla enemmän arvioinnin ja kehittämisen puolella. KVTES:n SAK-työaika koskevien määräysten mukaan kelpoisuusehdot täyttävälle päiväkodin johtajille, varhaiskasvatuksenopettajille tai erityisvarhaiskasvatuksenopettajille varataan työajan käyttöä suunniteltaessa riittävä aika lapsiryhmän ulkopuoliseen SAK-työaikaan. Tätä sopimusmääräystä ei sovelleta esimerkiksi epäpäteviin sijaisiin tai varhaiskasvatuksen muihin työntekijöihin, jolloin sitä ei siis sovelleta esimerkiksi varhaiskasvatuksen sosionomin tai varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävissä toimiviin. (Wessman, 2019.) Koska itse olen vielä hetken epäpätevä varhaiskasvatuksen opettajan sijainen, ei minulle tuota viralliseen työvuoroluetteluun merkittävää SAK-aikaa kuulu. Suunnittelen sen käytön epäviralliseen aikatauluun kuitenkin aina etukäteen viikoittain, ja yritän saada ne hetket, kun lapsia on paikalla vähän tai he vaikkapa lepäävät kaikki, hyödynnettyä tätä SAK-työtä tehdessäni.

Tällä viikolla sain käytettyä SAK-aikani hyvin ja tehokkaasti sen mahdollistavan työntekijän avulla. Tulossa olevat lasten ikäkausineuvolatarkastukset edellyttävät varhaiskasvatusyksikön reagointia niin sanottujen ikäkausilomakkeiden muodossa, ja sain nämä nyt kahden lapsen osalta täytettyä. Lomakkeissa kiinnitetään huomiota erityisesti lapsella jo oleviin taitoihin, sekä siihen, minkälainen tuki auttaa lasta suoriutumaan erilaisista toiminnoista. Samalla kun täytin noita ikäkausilomakkeita, palasin lasten varhaiskasvatussuunnitelmien pariin, ja täydensin niitä. Huomasin, että monet lasten taidot ovat kehittyneet paljon, mutta samalla tein havainnon, että esimerkiksi kielen kehitystä tukevaa niin sanottua suujumppaa olemme

ehtineet tehdä syksyn aikana aivan liian vähän. Kevätkaudella meidän täytyy siis keskittyä tähän enemmän.

Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat ovat työssäni tärkeitä pedagogisia asiakirjoja. Valtakunnallisen sekä paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Siihen on kirjattava tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla sekä toimenpiteet näiden tavoitteiden toteuttamiseksi. (Varhaiskasvatustalaki 2018.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää tuntee lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet, lisäksi laatimisessa tulee ottaa huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta. Mikäli lapselle on laadittu jo aiemmin varhaiskasvatussuunnitelma, tulee sitä sekä muuta pedagogista dokumentointia hyödyntää uutta suunnitelmaa laadittaessa tai vanhaa päivitetessä. (E-perusteet 2020.) Lisäksi suunnitelmaan kirjataan lapsen mahdollinen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista sekä lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta on arvioitava, ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Tätä useammin se on tarkistettava, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen osallistuvat lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavat henkilöt, eli yleensä päiväkodin tai perhepäivähoidon henkilöstö ja lapsen vanhemmat tai muut huoltajat. Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laatiessa on myös lapsen mielipide selvitettävä ja huomioitava. (Varhaiskasvatustalaki 2018).

Varhaiskasvatuksen opettajana olen vastuussa ryhmäni lasten vasuista, tosin nyt kun vielä olen epäpätevä sijainen, on työnantajani määritellyt, että pätevän varhaiskasvatuksenopettajan on nuo laatimani vasut tarkistettava. Toisaalta se on mielestäni hyväkin asia, toisen tarkistaessa kirjoitukseni voin samalla kysellä häneltä olenko saanut asiat ja termit ymmärrettävästi ylös. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laatiessani kyselen havaintoja myös muilta tiimin jäseniltä, joten koen, että vaikka minä kirjaan asiat ylös, saa muukin tiimi äänensä kuuluviin. Vuororyhmässä tällainen yhteistyö on vielä tärkeämpää, sillä lapsi saattaa käyttäytyä aivan eri tavalla esimerkiksi iltahoidossa ollessaan, kun paikalla on vain vähän lapsia, tai päivällä ryhmän ollessa suurimmillaan.

Päiväkirjavaiheen ensimmäinen viikko on nyt takana. Päiväkirjamerkintöjen kirjoittaminen tuntui yllättävän helpolta, tällä viikolla oli niin monta palaveria, että niistä nousi esiin monenlaisia teemoja. Viikkoanalyysia kirjoittaessani jouduin ihan tosissani miettimään ja pohtimaan sen rakennetta, mutta luulen tämän helpottavan viikkojen edetessä.

3.2 Viikko 2

Tällä viikolla pyrin kiinnittämään huomiota erityisesti suunniteltuihin pedagogisiin tuokioihin ja niiden määrään, sekä lasten osallisuuteen ja sen tasoon.

Maanantai, työaika 6.45 - 15.30

Aamupäivällä tein lasten kanssa viime viikolla suunnittelemani numero- ja väriharjoituksia. Harjoituksessa heitettiin noppaa, ja nopan silmäluku ilmaisi aina sen, millä värillä lapsi sai värittää monisteessa olleen sydämen. Huomasin aika nopeasti, että olisin voinut suunnitella tehtäviä ainakin kahta eri vaikeustasoa. Tekemässäni harjoituksessa sydämiä oli 12, mikä oli sopiva määrä isoimmille lapsille, mutta pienemmille olisi riittänyt vaikkapa kuusi sydäntä. Tämä toimintojen mukauttaminen on arkipäivää ryhmässäni, sillä emme voi vaatia tai edellyttää, että ryhmän kaksivuotiaat osaavat samoja asioita kuin viisivuotiaat. Siksi esimerkiksi askartelut ja jumpat suunnitellaan ryhmässä niin, että ne olisivat mahdollisimman helposti sovellettavissa eri ikäisille. Tämä on omanlaisensa haaste, ja joskus, kuten tänään, sitä huomaa jättäneensä osan lapsista huomiotta suunnittelutyötä tehdessään. Vaikka aina kannustamme lapsia tekemään työt loppuun saakka, toimintakulttuuriimme kuuluu kuitenkin myös se, että lapset voivat jättää työn kesken, mikäli sen tekeminen juuri silloin ei tunnu mielekkäältä. Tänään osa lapsista jättikin monisteen nyt kesken, ja jatkamme sen työstämistä jonain toisena päivänä.

Tänään koko talomme palaverissa kävimme hyvää pedagogista keskustelua haastavasti käyttäytyvän lapsen kanssa toimimisesta. Esiin nousi muun muassa se, miten tärkeää on, että kaikki työntekijät ovat saman asian ja tavoitteen takana. Varhaiskasvatusta tehdään vahvasti omalla persoonalla, eikä kaikkien tapa työskennellä ole samanlainen, mutta tavoitteet täytyy olla yhdessä mietitty ja sovittu. Pohdimme myös erilaisia keinoja kohdata lapsen haastava käytös, ja jaoimme eri ryhmissä toimivia vinkkejä keskenämme. Esiin nousi myös oman työssäjaksamisen tukemisen tärkeys. Mikäli työntekijän työssäjaksaminen on vähissä, täytyy myös siihen kiinnittää huomiota, sillä väsynyt aikuinen ei jaksa eikä pysty kohtaamaan haastavasti käyttäytyvää lasta rakentavasti.

Omasta toiminnastani sain yllättävää positiivista palautetta ryhmäni työntekijältä. Olin itse tietokoneella tekemässä kirjallisia töitä, ja hän oli leikkimässä lasten kanssa samassa tilassa. Kolmella pojalla riitti paljon energiaa ja virtaa, ja huomasin työntekijän hieman tuskastuvan, kun pojat aloittivat pienimuotoisen painin. Ehdotin olkani yli, että he voisivatkin lähteä laskemaan sänkyjä lepohetkeä varten. Mietin, osaisivatko lapset auttaa työntekijää muistamaan ketkä lapsista ovat paikalla ja kenen sänky täytyy valmistella. Lapset lähtivät tyytyväisinä toimittamaan tätä pientä, mutta niin kovin tärkeää tehtävää. En itse siinä hetkessä ymmärtänyt mikä merkitys tällä pienellä ehdotuksellani oli ennen kuin työntekijä palasi tilanteeseen ja kiitti puuttumisesta, sillä hänen tuskastumisensa oli jo ollut aitoa ja tunne omien keinojen loppumisesta todellinen. Tämä oli hyvä muistutus siitä, että me työntekijätkin

olemme ihmisiä, ja joskus ne keinot saattavat tosiaan loppua. Silloin työkaverin neuvo tai väliintulo ei ole moite tai osoitus siitä, että on tehnyt jotain väärin, vaan usein taustalla on nimenomaan halu auttaa.

Tiistai, työaika 6.45 - 15.00

Tänään jatkoimme ystävänpäivä -teeman parissa. Emme yleensä oleta kaikkien lasten tekevän kaikkia askarteluja, mutta nyt tämän ystävänpäiväaskartelun pariin yritämme kannustaa kaikki. Tavoitteena on, että jokainen lapsi saisi aikaan kartonkisydämen, jonka hän saa itse koristella. Sydämen voi leikata tai pistellä, ja sen koristeluun saa käyttää silkkipaperia, kyniä ja muotoleikkureita. Tänään tein sydämiä kolmen lapsen kanssa. Oli hauska huomata, miten erilaisia lopputuloksista syntyi, kun lapset saivat itse tehdä työt omalla tavallaan. Kolmevuotias innokas leikkaaja ei oikein kyennyt seuraamaan piirrettyjä viivoja, mutta oli sitäkin tyytyväisempi itse tehtyyn lopputulokseen. Neljävuotias oli hyvin tarkka siitä, että sydän tuli leikattua juuri oikean muotoiseksi, ja asetti koristeet sääntillisen tasaisesti. Suurpiirteinen viisivuotias taas aloitti työn pistelemällä, mutta todettuaan sen melko hitaaksi tekotavaksi, hän otti sakset, leikkasi työn loppuun ronskilla otteella, ja liimasi keskelle yhden koristeon. Kaikista töistä tuli ihan tekijöidensä näköisiä, ja kaikkia esiteltiin vanhemmille hakutilanteessa yhtä suurella ilolla ja onnella.

Iltapäivällä oli ihana hetki, kun itse olin jo siirtynyt kotileikin tiimellykseen, ja viimeinen hitaasti päiväunilta heräillyt lapsi oli vielä syömässä välipalaa. Sen sijaan, että hän olisi huikannut, että on valmis, hän tarttui ”puhelimeen” ja soitti minulle keskelle kotileikkiä: ”Hei, mitä kuuluu? Minä olen saanut välipalan syötyä.” Kun vastasin ”Kiitos hyvää, oletko varmasti syönyt jo leivänkin ja juonut maidon?”, oli vastaus ”Oi, minun täytyy nyt mennä.”. Hetken päästä puhelin pirisi taas, ja tällä kertaa asia oli ”Hei, mitä kuuluu? Minä olen nyt juonut maitomukin tyhjäksi.” Ohjasin hänet tuon leikkipuhelun kautta viemään lautasen pois, hakemaan xylitol-pastillin ja siirtymään valitsemaansa leikkiin. Lapsi valitsi kotileikin, johon olikin helppo tulla mukaan leikin alettua hänen osaltaan jo välipalapöydässä.

Keskiviikko, työaika 6.15 - 14.00

Jatkoin muutaman lapsen kanssa ystävänpäiväaskarteluja kartonkisydänten muodossa. Jo tehdyt askartelut olivat esillä seinällä ja inspiroivat sopivasti niitä lapsia, jotka eivät ole vielä niitä tehneet. Tämä konsti herättää lapsissa itsessään usein innostuksen tehdä näitä töitä, ilman että aikuisen tarvitsee paljon houkutella.

Leikkiaikaa sisällä lapsilla oli runsaasti kovan pakkaskelin vuoksi. Lapset jakautuivat lähes itsestään pieniin leikkiporukoihin, joissa he touhusivatkin koko aamupäivän. Oli junarataa, palikkarakentelua, kotileikkiä ja nukketaloleikkiä. Toimintakulttuuriimme kuuluu hyvin oleellisesti se, että aikuiset ovat aina lapsen saatavilla, jolloin lasten on helppo tulla

juttelemaan, pyytämään apua tarvittaessa ja käydä vaikka välillä ”halitankkauksessa”. Tänäkin tämä toteutui hyvin, itse sijoituin palikkarakentelun ja nukkekotileikin välimaastoon, ja sain välillä myös murusia kotileikistä evästuliaisten ja kahvikupposten muodossa.

Tänään pidimme pienen tilannekatsauksen ryhmämme lasten osalta toisen opettajan, varhaiserityisopettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin kanssa. Mietimme, minkälaisesta tuesta kukin lapsi ja perhe hyötyisi, mitä tukea jo mahdollisesti on tarjottu, ja millainen tuki olisi realistista. Näitä tilannekatsauksia on hyvä pitää säännöllisesti, vuororyhmässä lapset ovat paikalla niin epäsäännöllisesti, että mikäli listaa ei säännöllisesti ja suunnitellusti käytäisi läpi saattaisi jonkin tarvitsema tuki jäädä huomiotta. Yleensä käymme lapset läpi toisen opettajan kanssa, mutta nyt uuden työntekijän aloitettua niin sanotun kiertävän sosionomin roolissa oli hyvä tehdä tällainen yhteinen tsekkaus.

Torstai, työaika 5.15 - 12.00 + 17.15 - 19.15

Tänään olinkin aikaisessa aamuvuorossa. Vuororyhmässä aikaisimmat tulijat saavat halutessaan mennä sänkyyn jatkamaan uniaan, tämän aamun tulija oli jo niin virkeä, ettei tarvetta tälle ollut. Nämä aikaiset aamuhetket ovat mukavia, sillä yleensä paikalla on tosiaan vain muutama lapsi, jolloin he saavat todella yksilöllistä huomiota. Tänä aamuna teimme hamahelmiä, naputtelimme vasaratöitä ja rakensimme palapelejä, kaikki toiveet tulivat reilu kaksivuotiaalta lapselta itseltään.

Pääsimme tänään naapuriryhmässä sijaitsevaan jumppasaliin, jossa on tilaa liikkua ja josta löytyy puolapuut, trampoliini ja roikkumisköydet. Otin saliin mukaan isompia lapsia, ja pienemmät jäivät omaan jumppaansa ryhmämme unihuoneeseen. Pidän yleisesti yhtenä vuororyhmän, ja muutenkin sisarusryhmän, rikkautena sitä, että isommat lapset oppivat huomioimaan pienempiään ja pienemmät oppivat isommiltaan. Joskus on kuitenkin kiva myös jakaa lapset ikä- ja taitotasoisesti, jolloin esimerkiksi pienempien harjoittellessa jumppatuokiolla liikkumistapoja yleisesti saadaan isommille lisättyä mukaan vaikkapa sääntöleikkien opettelua.

Palasin illalla vielä työpaikalle koko työyhteisön työiltan. Koska Covid19- pandemia on tuonut mukanaan esimerkiksi kokoontumisrajoituksia, emme kerääntyneet kaikki yhteen tilaan vaan työilta järjestettiin niin että olimme omassa ryhmätilassa maskien kera oman tiimin kesken, ja kaikkien tiimien kanssa kokoontuimme sähköisesti Teams-sovelluksen kautta. Työillan aiheena oli myönteinen tunnistaminen ja lasten vahvuuksien hyödyntäminen varhaiskasvatussuunnitelmia laadittaessa. Saimme tiimissä hyvää keskustelua aikaan, ja oli mukava todeta, että voimme ryhmänä seistä samojen tavoitteiden takana vaikka kaikki erilaisia työntekijöitä olemmekin. Aina löytyy toiminnasta parannettavaa ja kehitettävää, mutta kehitystyökin on paljon helpompaa, kun perustat ovat jo kunnossa.

Perjantai, työaika 5.45 - 12.30

Tänään juhlimme ystävänpäivää harvinaisen suurella porukalla lapsia ollessa paikalla 16. Ryhmässämme on lapsia kirjoilla 21, mutta he ovat hyvin harvoin kaikki paikalla erilaisten vuorojen vuoksi. Yleensä osa on arkivapailuilla, osa yövuorossa, jotkut aamu- ja toiset iltavuorossa.

Pidimme ensin lauluhetken ystävyysteemalla. Tämän tuokion vastuuvetäjänä oli opettajaparini, jolla on vahva musiikillinen tausta, ja joka pystyy sitä kautta ohjaamaan monenlaisia musiikkituokioita. Itselläni on paha tapa oppia vain ne muutamat peruslaulut, joita sitten varioin lasten kanssa, ja siksi osallistun mieluusti näihin toisen vetämiin tuokioihin, joilta opin itsekkin paljon. Tänään lapset olivat kivasti mukana, lauluissa oli mukana paljon toiminnallisuutta ja kaikki pääsivät osallisiksi. Itsekin opin muutaman uuden laulun, joita täytyy nyt laulaa ahkerasti, jotta ne jäävät varmasti mieleen. Myös yksi lapsista oppi uuden ystävälaulun, ja toivoi kovasti, että voisi sitä kotonakin laulaa. Hänelle lupasimme tulostaa laulun sanat lokeroon, jotta vanhemmat voisivat harjoitella laulua hänen kanssaan kotona.

Lauluhetken jälkeen diskoiltiin. Se ei vaadi kuin vähän menevää musiikkia, pimennetyin unihuoneen ja diskovalot. Tanssiminen on siitä hyvää liikuntaa, että siitä jää yleensä kaikille hyvä mieli ja kaikki lapset, myös ne, jotka ohjatuissa liikuntatuokioissa saattavat jäädä hieman sivuun, osallistuvat kuin huomaamattaan. Lapset osasivat tosi kivasti huomioida toisiaan, ja he hakivat mukaan tanssiin niin aikuisia kuin lapsiakin. Tanssin jälkeen vielä herkuteltiin mehulla ja popcornilla, tämä harvinainen herkutteluhetki todella kruunasi juhlan. Herkkujen jälkeen lapsilla oli mahdollisuus valita tekemisensä, ja osa halusi vielä jatkaa tanssimista ja osa hakeutui leikkimään, pelaamaan tai askartelemaan.

Viikkoanalyysi

Tämän viikon kirjauksia lukiessani saan nopeasti vaikutelman siitä, että ryhmässäni toteutettaisiin usein aikuislähtöistä, ennakkoon suunniteltua toimintaa. Näin ei kuitenkaan oikeasti ole. Säännöllisesti toistuvat toimintahetket ryhmässäni ovat päiväpiirit, joissa toiminta muuttuu päivittäin. Se on ainoa hetki esimerkiksi ruokailutilanteita lukuun ottamatta joka päivä, joka kokoaa ihan kaikki ryhmässä läsnä olevat lapset saman jutun ääreen samaan aikaan. Toimintana voi olla kirjan lukua, lauluja, pieni jumppa tai vaikka tunnekorttien katselua ja niistä keskustelua. Toinen säännöllisesti toistuva asia on jumppapäivä torstai-aamupäivisin, tämä johtuu siitä, että naapuriryhmän iso sali on tuolloin varattu meidän käyttöömme.

Aikuisten tietoisesti vetämät toiminnot, niin sanotut tuokiot, ovat toki tärkeitä. Tällöin lähtökohtana ei kuitenkaan voi olla aikuisten halu tai tapa, niin sanottu ”näin tehdään koska näin on aina tehty” -ajattelu, vaan tuokion suunnittelussa täytyy huomioida lasten mielenkiinnon kohteet ja muut yksilölliset ominaisuudet. On myös huomioitava, että vaikka

pedagoginen suunnitelma olisi todella perusteellisesti laadittu ja pohdittu, sen toteuttamisessa täytyy aina olla tilaa lasten vuorovaikutukselle ja omalle osallistumiselle. Tämä edellyttää aikuisilta kykyä joustaa ja muuttaa suunnitelmaansa hetkessä tilanteen ja lasten tarpeiden mukaan. Reaaliaikainen toiminnan arviointi lasten kanssa on yleensä melko helppoa. Toiminnan ollessa lasten mielestä mielekästä ja varsinkin aikuisen eläytyessä mukaan osallistuvat lapsetkin usein innokkaasti mukaan. Mikäli lapset eivät jaksa keskittyä, väsyvät helposti tai alun innostumisen jälkeen menettävät mielenkiintonsa toimintaa kohtaan. Tällöin syynä on usein se, että ainakaan juuri siinä hetkessä se ei ole lapsille mielekästä, toiminta on liian helppoa tai vaikeaa juuri niille lapsille tai toimintatuokio on liian pitkä. Tällöin pedagogisesti taitavan aikuisen tulisi muokata toimintaa niin, että se innostaa lapsia. (Ahonen 2017, 133 - 135.)

Pedagogisen toiminnan varhaiskasvatuksessa tulisi olla aina kokonaisvaltaista. Saman hetken aikana lapsi voi opetella pukemista, vaatteiden nimeämistä ja oman vuoron odottelua aikuisen auttaessa toista lasta. Arjen pienet pedagogiset hetket tulisi nähdä arvokkaina ja tärkeinä, ja niihin tulisi tarttua. Myös ohjattujen tuokioiden merkitys tulisi nähdä ja tiedostaa. Niissä tärkeintä ei kuitenkaan ole aikuisen vetämä ohjelma, vaan lasten osallisuuden tunnistaminen ja tunnustaminen. (Ahonen 2017, 132 - 137.) Omassa työssäni mietin ja pohdin toimintaa työparinani toimivan toisen varhaiskasvatuksen opettajan ja muun tiimin kesken säännöllisesti. Saatamme miettiä jotain suurempaa teemaa, esimerkiksi kielen kehityksen tukemista, jota sitten toteutamme lasten kanssa herkästi heidän toiveitaan ja ajatuksiaan kuunnellen. Jos lapset ovat kiinnostuneita dinosauruksista, etsimme kirjastosta aiheeseen liittyviä kirjoja, laulamme dinosauruslauluja ja teemme dinosaurusteemaista suujumppaa eli suun motoriikkaa vahvistavia harjoituksia.

Mielestäni vuororyhmän toiminnan suunnittelussa suuressa roolissa on lasten osallisuus. Kun lapsia on usein paikalla vähän, on heidän toiveitaan helppo kuulla ja toteuttaa. Lasten toiveet metsäretkistä, askarteluideoista tai leikin teemasta on helppo ottaa huomioon, kun paikalla on vain muutama lapsi. Omassa työssäni ei olekaan mitenkään harvinaista, että lapsen tuodessa esiin vaikkapa viikonloppuna kiinnostusta avaruuteen saatamme tutkia sitä kirjoista ja nettisivuilta, tehdä teemaan liittyviä askarteluja ja leikkiä avaruusmatkailijaa. Joskus käy sitten niin, että maanantaina lapsimäärän kasvaessa ja muiden lasten nähdessä leikkiaihioita tai askarteluja myös he innostuvat aiheesta, toki usein teemat jäävät vain muutaman lapsen innostuksenaiheeksi.

Lasten oikeuksiin kuuluu kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksessa tulee kunnioittaa näitä periaatteita, ja sen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen. Kun lapset kohdataan arvostavasti, heidän ajatuksiaan kuunnellaan ja aloitteisiin vastataan, vahvistetaan samalla heidän osallistumisensa ja vaikuttamisensa taitoja. Kun lapset saavat suunnitella, toteuttaa ja arvioida toimintaa yhdessä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa

oppivat he samalla vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Varhaiskasvattajien tulee tukea sitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Tämän kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat. (VASU 2018, 26.) Omassa työssäni vuororyhmässä koen, että lapsen kuuleminen ja hänen ottamisensa mukaan päätöksentekoon on luontevaa ja jokapäiväistä. Kun lapsia saattaa olla hoitovuorojen erilaisuuden mukaan paikalla vain vähän, on helppo ottaa jokaisen toiveet ja ideat huomioon. Kun tällainen lasten osallisuuden tukeminen on muodostunut luontevaksi tavaksi ja työvälineeksi, on sitä helppo toteuttaa myös silloin, kun lapsia onkin paikalla enemmän.

Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy parhaiten osallisuuden kautta. Osallisuutta vahvistaa erityisesti lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. (VASU 2018, 30.) Osallisuuden lisääminen edellyttää varhaiskasvattajilta pedagogista riskinottoa eli uskallusta heittäytyä uusiin asioihin yhdessä lasten kanssa. Tämä edellyttää tiimin tukea jäsenilleen uuden kokeilemisessa sekä hyvää itseluottamusta. Tavoitteena tulisi olla kokonaan uudenlaisen toimintakulttuurin luominen, eikä niinkään yksittäisten lasten osallisuutta lisäävien menetelmien kehittäminen. Suurin muutos tulisikin tapahtua aikuisten asenteissa ja lasten osallisuuden merkityksen ymmärtämisessä. (Turja 2020, 53.) Lapset pääsevät parhaiten osalliseksi toiminnan suunnitteluun, kun heiltä kysytään heidän ajatuksiaan ja toiveitaan. Onneksi omassa ryhmässäni lapset uskaltavat ja haluavat kertoa mielipiteensä, he ovat selkeästi tottuneet siihen, että sitä kuunnellaan ja kunnioitetaan. He ovat toki joutuneet oppimaan myös sen, että aina emme voi toteuttaa jokaisen toivetta. Aina tämän hyväksyminen ja ymmärtäminen ei ole helppoa, mutta tätäkin taitoa harjoitellaan yhdessä.

Olemme ryhmässä pohtineet myös sitä, tarkoittaako osallisuus sitä, että lapset saavat päättää kaikesta mitä he tekevät. Mielestäni päivähoitopäivään sisältyy niin paljon toimintoja, joihin lapsen on pakko osallistua ja jotka ovat ennalta määriteltyjä, kuten esimerkiksi uloslähdöt, ruokailut ja lepoaikat, että lapsi ei mitenkään pääse päättämään kaikesta toiminnasta. On myös mielestäni itsestään selvää, että esimerkiksi pakkaskelillä ulos lähdettäessä lapsi ei voi päättää mitä hän pukee päälleen, vaan silloin aikuinen määrittelee päälle laitettavat vaatteet. Myös esimerkiksi hienomotoriikan harjoittaminen on tärkeää jokaisen lapsen kohdalla, aikuisen tehtävänä on sitten tehdä siitä lapselle mielekäästä mieltimällä yhdessä lapsen kanssa tai havainnoimalla lasta, mikäli hänellä ei vielä ole riittäviä keinoja kommunikoida sanallisesti, haluaisiko hän vaikkapa askarrella keijun tai paloauton. Jos selkeä esittävä askartelu ei vielä onnistu, pääsee lapsi halutessaan osallistumaan ja harjoittelemaan askartelussa vaadittavia taitoja leikkaamalla tai repimällä paperisilppua taitojensa mukaan.

Tulostin tähän asti laatimani päiväkirjamerkinnot ja viikkoanalyysit luettavaksi kollegoilleni, jotta myös he saisivat käsityksen siitä, mitä ja millä tavoin kirjoitan päiväkirjaani. Sain heiltä

hyvää palautetta, ja ilokseni huomasin, että myös he saattavat oikeasti hyötyä tästä työstäni. Muutama työkaverini totesi, että teemmekö me oikeasti näin paljon erilaisia asioita päivän ja viikon aikana. Mielestäni tämä kertoo siitä, että arjessa on harvoin aikaa havainnoida omaa työtään kovinkaan tarkasti, ja tämä päiväkirja saattaa tuoda tuohon havainnointiin myös kokonaan uusia näkökulmia.

3.3 Viikko 3

Tällä viikolla tavoitteeni on avata pedagogisen johtajuuden käsitettä itselleni. Huomaanko sitä omassa työssäni tai työympäristössäni jo?

Maanantai, työaika 12.00 - 20.30

Tänään jatkoin muutaman lapsen kanssa viime viikon värityspelejä. Mukana olikin innokkaita lapsia, jotka jaksoivat tehdä pelin loppuun asti, vaikka saivat ihan luvankin siihen, että sitä voisi jatkaa jonain toisena päivänä. Iltavuorossa olleet lapset olivat tänään muutenkin pelituulella. Pelailimme lautapelejä pienissä porukoissa, ja oli mukava nähdä, että kaikille löytyi mielekkäitä pelejä. Lautapelit ovat siitä mainiota ajanvietettä, että siinä oppii monenlaisia taitoja ihan huomaamatta: numeroita, muotoja, värejä ja muita kognitiivisia taitoja, oman vuoron odottamista, sääntöjen noudattamista, kuvailevaa puhetta ja vaikka mitä.

Peli-innustus tuntuu tulevan ja menevän ryhmässämme aalloittain. Nyt tähän uudestaan löytyneeseen innostukseen saattaa olla yhtenä osatekijänä viime viikkojen kovat pakkaset - kun ulos ei olla päästy joka päivä, on pitänyt löytää jotain muuta tekemistä. Usein käykin niin, että kun muutama lapsi innostuu pelailusta, se innostaa myös muita lapsia, ja lopulta useimmat lapset hakevat kaapista pelejä ja kysyvät "tuuksä pelaamaan mun kaa?". Ryhmässäni myös aikuiset pelaavat mielellään lasten kanssa, ja siihen pyritään löytämään aina aikaa. Toki aina se ei ole mahdollista, mutta jollei aikuinen pysty osallistumaan peliin yhtenä pelaajista, pyritään olemaan ainakin pelin laitamilla saatavilla ja kuulolla mikäli tarvetta tulee.

Tiistai, työaika 9.00 - 14.45

Tänään kävimme opettajaparini kanssa läpi seuraavien viikkojen tavoitteita ja ohjelmaa. Ryhmässäni on useampia lapsia, joille on tärkeää kielellisen kehityksen tukeminen sekä tunnetaitojen harjoittelu, ja näitä isoja teemoja olemme toteuttaneet ryhmässä vaihtelevin tavoin koko kauden. Pilkomme toimintaa kuukausittain hieman pienemmiksi paloiksi, nyt mietimme esimerkiksi, että tulevan Kalevalan päivän kunniaksi voisimme harjoitella muutamia perinneleikkejä. Lisäksi tarkoitus olisi tehdä suujumppaa, ja tulevalla viikolla käytössä on myös päiväkotimme elämyshuone. Emme suunnittele toimintaa kovinkaan yksityiskohtaisesti, koska vuororyhmässä muutokset ovat enemmän sääntö kuin poikkeus. Lapsia saattaa olla paikalla todella vähän, harvinaisia ei ole sellaisetkaan aamut, että ryhmässä ollaan kahden tai

kolmen lapsen kanssa, tai jonain päivänä paikalla voi olla jopa koko ryhmän lapset. Lisäksi työvuorossa saattaa olla työntekijä, jonka selkeää vahvuusaluetta on vaikkapa liikunta. Tällaisena päivänä on mielestäni järkevää, että työntekijä saa käyttää luovuuttaan ja vahvuuttaan, ja vetää lapsille liikuntaa niin, ettei viikkosuunnitelmassa juuri sille päivälle lue laulua tai askartelua. Toimintamme on kuitenkin kaiken kaikkiaan monipuolista, joten tarvetta kovin sitovalle suunnittelulle ei ole.

Tämä päivä päättyi osaltani yhden lapsen kiinnipitotilanteeseen. Näitä tulee onneksi harvoin, mutta aina silloin tällöin ei enää muut keinot auta, ja lapsi on otettava tiukasti kiinni omaan syliin. Tänään tilanne oli sellainen, että voimakkaasti kiukustunut lapsi yritti puheesta huolimatta lyömällä, potkimalla ja repimällä satuttaa ensin aikuista, ja sen jälkeen itseään, joten vaihtoehtoja ei ollut. Koska lapsi rauhoittui tiukkaan syliotteeseen, en kokenut tarpeelliseksi lähteä pois ryhmätilasta, jossa olimme, vaan hoidin tilanteen loppuun siinä. Mikäli lapsi olisi huutanut tai kiljunut kovasti, olisi se saattanut herättää ahdistusta ja pelkoa muissa lapsissa, jolloin tilanne olisi pitänyt harkita uudelleen. Nyt tilassa oli muitakin aikuisia, jotka olivat toisten lasten kanssa, joten heilläkään ei noussut hätä. Kiinnipidettävä lapsikin rauhoittui lopulta, ja pyysi vielä tilanteen lopuksi, että hänestä pidettäisiin vielä hetki tiukasti kiinni. Mielestäni se kertoo sen, että loppujen lopuksi hänellä oli kuitenkin turvallinen olo, ja hän pystyi luottamaan minun ja muiden aikuisten toimintaan tilanteessa. Ikävää oli se, että tilanne kesti kokonaisuudessaan yli tunnin, ja se, etten itse ollut enää töissä, kun lasta tultiin hakemaan. Näin siitä vanhemmalle kertominen jäi jollekin toiselle aikuiselle, mikä ei ole koskaan kivaa. Mieluusti olisin purkanut tilanteen itse vielä vanhemmankin kanssa.

Keskiviikko, työaika 12.00 - 19.00

Päivä alkoi tiimipalaverilla. Kävimme läpi eilen suunniteltua toimintaa ja teemoja. Kävimme yleistä keskustelua myös siitä, tuleeko lapsilla olla aina jotain tekemistä. Tosiasia on, että ellei lapsi koskaan tylsisty, ei hän opi keksimään itse itselleen tekemistä tai viihdykettä. Kovin herkästi me varhaiskasvatuksen työntekijät olemme tuputtamassa lapsille erilaisia puuhia, ja jollei muuta, ainakin seuraamme. Emme jotenkin kestä sitä, että lapsi on toimeton, emmekä varsinkaan sitä, jos itse istumme ilman tekemistä. Keskustelimme myös siitä, että joskus joku lapsista saattaa oikeasti kaivata pienen hetken vain rauhoittumista ja yksinoloa. Mietimme, onko siihen mahdollisuutta päiväkodissa, ja miksi aika harvoin ei ole. Taas tärkeää keskustelua, olen kyllä iloinen siitä, että ryhmässäni näitä keskusteluja käydään ja melko useinkin.

Tänään pystyin myös puhumaan eilisestä kiinnipitotilanteesta lapsen huoltajan kanssa. Vaikka asia oli jo käyty eilen läpi hänen kanssaan, ja hän oli tietoinen tapahtuneesta, oli mielestäni tärkeää, että asiaan vielä palattiin. Näin huoltaja sai vielä minulta kysytyä mitä tilanteessa tapahtui, ja suurimpana kysymyksenä hänen mielessään tietenkin oli, että miksi. Pohdimme asiaa yhdessä hetken. Lapsen noutotilanne ei tähän keskusteluun ollut kaikista otollisin

lapsenkin jo vaatiessa huoltajan huomiota, mutta ainakin nyt tiedämme toistemme ajatuksia tapahtuneesta. Kiinnipitotilanteesta tehdään aina myös ilmoitus, jossa tilanne avataan vielä kirjallisesti dokumentointia varten. Laadin tämän ilmoituksen työpaikkani ohjeistuksen mukaan. Kävin tilanteen läpi myös päiväkodin johtajan sekä varhaiserityisopettajan kanssa.

Ryhmässä oli paikalla taas todella vähän lapsia ja paljon aikuisia. Tällaisen tilanteen saa tällä viikolla aikaan se, että yksikään lapsista ei tarvitse hoitoa yöllä, joten normaalisti yövuorossa oleva hoitaja onkin paikalla päiväaikaan. Käytin tämän tilanteen hyödyksi ja päivittelin tietokoneella lasten vasuja. Samalla kuuntelin lasten leikkejä sivusta, ja huomioin, miten hienosti paikalla olleet lapset saivat leikin aikaan. Se ei välttämättä ollut aikuisen näkökulmasta kovin pitkäjänteistä leikkiä, mutta heillä oli koko ajan yhteisymmärrys siitä, mitä seuraavaksi tapahtuu. Olenkin iloinen siitä, että ryhmässäni pääsääntöisesti lasten keskinäiset välit ovat hyvät, ja pienistä erimielisyyksistä huolimatta kaikki lapset kykenevät toimimaan toistensa kanssa. Tämä on mielestäni taas yksi pienen vuororyhmän hyvistä puolista.

Torstai, työaika 8.00 - 16.00

Sama teema jatkuu - paikalla vähän lapsia ja ulkona kova pakkanen. Täksi päiväksi olin suunnitellut jumppaa naapuriryhmän salissa, mutta koska meillä oli aamupäivästä paikalla vain kolme lasta, peruimme salivarauksen, jotta naapuriryhmä sai levittäytyä kunnolla omiin leikkeihinsä. Koska suunnittelemani jumppa ei sellaisenaan sopinut meidän tiloihimme, improvisoin ja pyysin lapsia miettimään, minkälaisen temppuradan saisimme tehtyä omaan ryhmätilaamme. Lapset tekivät tuoleista tunnelin ja sillan, levittivät patjoja kuperkeikkoja ja erilaisia hyppyjä varten, ja ottivat esiin hernelussit koriheittelypisteeseen. Rataa kierrettiin lähes puoli tuntia hyvällä menestyksellä, lapset olivat jo hieman hikisiä ja hengästyneitä, ja sehän on liikunnassa tavoitteenakin.

Kun jumppainto pieneni, lapset keksivät, että ryhmätilaamme remonttimiehiltä muutama päivä sitten jäänyt iso pahvilaatikko voisi olla merirosvolaiva. Laatikko oli juuri sopivan kokoinen niin, että kaikki lapset mahtuivat sinne kyytiin. Lapset koristelivat laatikon piirtämällä siihen ikkunoita, ankkurin, hain, hämähäkin ja jopa ihmisiä kiipeämään laivan kylkeä ylös kyytiin. Kun koristelu oli valmis, alkoi aarteenetsintä. Tähän he pyysivät ensin aikuista avuksi, ja piirsin lapsille ”kartan”, jossa oli ohjeet aarteen löytämiseen. Kun he saivat hieman mallia kartan piirtelyyn, onnistui seuraavien karttojen piirtäminen heiltä itseltään. Yhden lapsen halutessa olkapäälleen papukaijan, ehdotin ensin, että hän voisi ottaa eläinleikistä käyttöönsä kanan tai kukon. Kun se ei ollut hyvä vaihtoehto, totesimme, että ehkäpä papukaija täytyy sitten piirtää. Lapsi piirsi ja leikkasi itse paperisen papukaijan, jonka kiinnitimme hänen paitaansa maalarinteipillä. Merirosvoleikki jatkui lounaalle asti, ja vaikka en ollut varsinaisesti itse leikissä sisällä, olin kuitenkin jatkuvasti vieressä ja kuulolla, jotta leikkiä saatiin aina tarpeen mukaan rikastettua. Leikkiin mahtui myös muun muassa lohikäärmeenkouluttaja ja hetken

aikaa prinsessakin, niin että jokainen lapsi sai varmasti toteuttaa juuri omaa ajatustaan tästä leikistä.

Leikin lopuksi yksi lapsista totesi ihanasti ”olipa meillä mahtava merirosvoiseikkailu”. Mukava hetki saatiin huipentumaan pikaiseen aikuisten päätökseen korvata päiväpiirin satuhetki lyhyellä merirosvoteemaisella piirretyllä. Tuo kymmenen minuutin animaatio sisälsi myös merirosvoiseikkailun, joka sattumalta muistutti paljon lasten leikin kulkua. Vaikka tänään ei toteutunut mikään ennalta suunniteltu ohjelma ruokailuja lukuun ottamatta, saimme lähes huomaamattamme toteutettua hyvin monipuolisen ja monia oppimisen osa-alueita sisältäneen aamupäivän.

Perjantai, työaika 8.00 - 16.00

Tänään yhden ryhmämme työntekijän poissaolo vaikutti työpäivääni. Minulle oli varattu aamupäivästä aikaa työvuorojen tekoon, mutta jouduin poissaolon vuoksi tuota aikaa siirtämään lasten lepoaikaan. Lepoaikana oli naapuriryhmän tiimipalaveriaika, ja meidän ryhmän työntekijän piti alun perin olla valvomassa lapsia heidän lepoaikaan tuon ajan. Nyt se ei onnistunutkaan, ja korvaava valvoja piti löytää muista ryhmistä. Tuo prosessi tuntui kovin aikaa vievältä, ja se herätti minut miettimään sitä, kuinka tärkeää on sanoittaa ääneen eri ryhmien tilanteita ja haasteita ihan aikuistenkin kesken. Jokaisessa ryhmässä on omanlaiset tilanteet, ja esimerkiksi uuden sijaisen meno lepoaika-alueelle ei aina ole itsestään selvää. Myöskään se, että lapsia on vähän paikalla, ei aina automaattisesti tarkoita sitä, että ryhmässä olisi jotenkin löysempää, vaan kuten itsekin alkuvuokosta huomasin, saattaa niitä haastavia tilanteita siltikin syntyä.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla olen kokenut monia huippuhetkiä toiminnassa, torstain lapsista lähtenyt merirosvoiseikki oli ihan mahtava, ja siitä kerroin innoissani niin lasten vanhemmille kuin vapaalla olleille työntekijöillekin. Myös muina päivinä lasten osallisuus ja mielenkiinnon kohteet ovat näkyneet mielestäni hyvin. Huippuhetkistä huolimatta päällimmäisenä tällä viikolla mieleen jäi kuitenkin haastavat tilanteet ja tunnekasvatuksen tärkeys ja merkitys lapsille.

Ihmisen hyvinvoinnin kannalta tärkeissä tilanteissa syntyy aina tunnereaktioita eli emootioita. Nämä reaktiot ovat tarpeen, jotta ihminen voi reagoida ympäristön aiheuttamiin ärsykkeisiin niihin sopivalla tavalla. Osa lapsista ei vielä tunnista itsestään tai toisesta lapsesta tai aikuisesta näistä reaktioista kertovia tunnemerkkejä, eli esimerkiksi kasvonilmeitä tai äänensävyjä. Tunnetaitojen aktiivinen harjoittelu onkin varhaiskasvatuksessa erittäin tärkeää. Jotta tunnetaidot automatisoituvat ne vaativat paljon toistoja ja pitkäaikaistakin harjoittelua. Varsinkin kielteiseksi määritettyjen tunteiden aiheuttama stressireaktio voi kuormittaa lasta

huomattavasti, ja tällöin on huomioitava myös se, että lapsen suuret tunnereaktiot saattavat olla niin sanottua henkisen ylikuormituksen purkua. (Sandberg 2021, 156 - 158.)

Tunnetaitoja harjoiteltaessa tärkeintä on aikuisen oma käytös. Lapsen tulee saada aikuiselta tukea, turvaa ja suojaa myös silloin, kun lapsi on voimakkaan tunnekuohun vallassa. Vaikka tilanne olisi aikuisellekin epämiellyttävä, ei lasta tule pelotella tai uhkailla. Tilanteessa olisi tärkeää pitää mielessä ratkaisukeskeisyys, ja lapsen pienetkin onnistumisen hetket pitäisi huomioida. Varhaiskasvattajan tehtävä tunnekasvatuksen saralla on opettaa, ohjata, mallintaa antaa lapselle työkaluja niihin hetkiin, kun lapsi joutuu itselleen hankalalle tuntuvaan tilanteeseen. (Sandberg 2021, 173 - 174.) Tiistain kiinnipitotilanteessa jouduin muistuttamaan itseäni siitä, että lapsi ei ole tahallaan niin vihainen. Uskon, että vaikka hän yritti välillä lyödä ja purrakin, pohjimmiltaan hän ei halunnut satuttaa, vaan suuri tunne vain purkautui ulos tällä tavalla. Tiedän kuitenkin, että vaikka jouduin itseäni muistuttamaan rauhallisena pysymisestä, lapselle en näyttänyt tätä itsessäni ollutta epävarmuutta, vaan pystyin olemaan tyyni ja rauhallinen koko ajan.

Miten tunnetaitoja sitten harjoitellaan? Lapsen on tärkeää oppia tiedostamaan ja tunnistamaan tunnetilan ensimerkit, sanoittamaan tunteensa ja säätelemään itseään ennen kuin tunne valtaa lapsen. Tunteiden tunnistaminen ja niiden etenemisen pysäyttäminen ennen kuin tunne etenee uhkaavaksi tai aggressiiviseksi toiminnaksi on tärkeä taito jokaiselle lapselle. Näiden taitojen harjoittelu vie kauan, ja ne opitaan hyvin pieni askel kerrallaan. Tärkeää on aikuisen maltti ja rauhallisuus, myös selkeä struktuuri auttaa ehkäisemään jännittäviä tilanteita. Ryhmän yhteiset säännöt ja rajat auttavat lapsia hahmottamaan, mikä on sallittua ja mikä ei. Aikuisten tehtävänä on pitää huoli siitä, että jokainen lapsi kokee kuuluvansa ryhmään, ja että kaikki lapset otetaan mukaan toimintaan. Konkreettisia keinoja tunnetaitojen harjoitteluun ovat esimerkiksi erilaiset tunnepelit ja -kortit, joiden avulla eri tunteiden nimiä ja tunnistamista voidaan harjoittaa. Lasten kanssa on tärkeää miettiä missä tunne tuntuu, miltä se näyttää ulospäin ja miten tunteen kanssa voisi toimia. Myös erilaisia rauhoittumisen keinoja, esimerkiksi syvään hengittämistä tai hitaasti kymmeneen laskemista, on tärkeää harjoitella. (Sandberg 2021, 176 - 181.)

Omassa ryhmässäni meillä on seinillä esimerkiksi tunnemittareita, joihin lapset saavat ohi menessään merkitä tunteensa - iloinen, surullinen vai vihainen. Osalle lapsista nämä mittarit ovat olleet tärkeitä apuvälineitä sanoittaa omia tunteitaan. Olemme myös pitäneet lapsille erilaisia vuorovaikutus- tai tunnekerhoja, joissa on harjoiteltu leikkien kautta tunteita. Tärkeää on kuitenkin tuntea lapset ja se, miten he reagoivat erilaisiin tilanteisiin. Joku lapsista haluaa tunnemyrskyssään syliin, joku toinen tarvitsee pienen hetken, jolloin voi vaikka huutaa pöydän alla ennen kuin tunnetilan aiheuttanut tilannetta voidaan purkaa. Itse tiedän, että kykenen sietämään lasten tunnetilat, ja pysymään itse rauhallisena silloin kun lapsi ei kykene. Tiedän myös, että mikäli omat tunteeni olisivat ottamassa vallan, pystyisin pyytämään jonkun

tiimistäni tilalleni. Tällöinkään se ei olisi omaltani kohdaltani epäonnistunut tilanne, vaan tärkeintä tilanteessa olisi nimenomaan se, että lapsella on rauhallinen aikuinen lähellä.

Koska asetin viikon päätavoitteeksi pedagogisen johtajuuden käsitteen avaamisen ja tarkkailun, haluan tässä viikkoanalyysissä palata vielä siihenkin aiheeseen. Pedagogiselta johtajalta voidaan Fonsénin ja Parrilan (2017) mukaan edellyttää löytyvän tietoa laadukkaasta pedagogiikasta, tietoisuutta toteutettavasta pedagogiikasta, taitoa ohjata muita toteuttamaan laadukasta pedagogiikkaa sekä kykyä pedagogiseen argumentointiin. Tietoa pedagogiikasta voi lisätä esimerkiksi kouluttautumalla ja etsimällä itse tietoisesti ja aktiivisesti uutta tietoa. Tietoisuus toteutettavasta pedagogiikasta tarkoittaa käytännössä toiminnan arviointia ja reflektointia suhteessa toiminnalle asetettuihin tavoitteisiin. Jotta henkilöstö saadaan toteuttamaan laadukasta pedagogiikkaa, tulee pedagogisen johtajan ohjata arvokeskustelua, kirkastaa henkilöstön perustehtävää ja kiinnittää huomio laadukkaaseen vasutyöhön. Pedagoginen argumentointi puolestaan tarkoittaa toiminnan johtamisen perustelua, ja lapsen edun sekä varhaiskasvatuksen puolesta puhumista. (Fonsén & Parrila 2017, 33.) Osa näistä pedagogisen johtajan ominaisuuksista on selkeästi sellaisia, jotka kuuluvat nimenomaan päiväkodin johtajan tehtäviin. Tällaisia ovat esimerkiksi täydennyskoulutuksen järjestäminen ja riittävän käytettävissä olevan henkilöstöresurssin takaaminen, mutta suuri osa ominaisuuksista tai työtehtävistä on täytettävissä myös varhaiskasvatuksen opettajana työskennellessä.

Yksi varhaiskasvatuksen kentällä pedagogisesta johtajuudesta puhuttaessa käytettävä termi on opettajajohtajuus. Termi opettajajohtajuus ei tarkoita samaa kuin esimerkiksi tiimivastaava tai varajohtaja, vaan sillä viitataan ensisijaisesti opettajan pedagogiseen johtajuuteen ja vastuuseen pedagogiikasta omassa lapsiryhmässään ja kasvattajatiimissään, mutta myös siihen, että opettaja osallistuu laajemminkin johtajuuteen ja pedagogiseen kehittämiseen koko yksikössä. Opettajajohtajuus edistää asiantuntevaa varhaiskasvatussuunnitelmatyötä, ja sen avulla voidaan vaikuttaa myönteisesti lasten oppimiseen ja kehitykseen sekä lasten ja henkilöstön hyvinvointiin. Keskeisiä opettajajohtajan johtamistehtäviä ovat tiimin jäsenten tukeminen ja ohjaaminen pedagogiikan toteuttamisessa, roolimallina oleminen ja käytäntöjen perustelu kasvattajatiimin jäsenille. (Heikka 2017, 54 - 56.)

Omaa työskentelyäni analysoidessani huomaan, että itsestäni löytyy jo paljon tällaista opettajajohtajuutta. Pyrin omalla toiminnallani olemaan esimerkkinä muille. On mielestäni ristiriitaista, jos yritän herättää keskustelua esimerkiksi lasten leikin rikastuttamisen tärkeydestä, ja sitten en itse toimisikaan samalla tavalla. Huomaan myös, että otan keskustelunaiheiksi paljon esimerkiksi erilaisiin arvoihin tai toimintatapoihin liittyviä asioita. Keskusteluja esimerkiksi työn taustalla olevista arvoista, meidän työntekijöiden työtavoista tai työn tavoitteista voin käydä tiimipalaverissa tai yksittäisten ihmisten kanssa. Näitä keskusteluja on helppo käydä omassa tiimissä, mutta tulevaisuudessa minun on kiinnitettävä huomiota myös

siihen, että näistä asioista voi ja kannattaa puhua säännöllisesti myös toisten tiimien jäsenten kanssa. Valitettavasti tärkeä arvokeskustelu jää käytännössä usein väliin esimerkiksi palavereissa, kun kiireellisemmät asiat kuten henkilöstön poissaolot tai akuutit lapsiasiat kiilaavat sen eteen.

3.4 Viikko 4

Koska tällä viikolla olen pääsääntöisesti myöhäisissä iltavuoroissa, asetan tavoitteekseni nimenomaan vuorohoitoon liittyvien asioiden havainnoinnin. Mikä vuorohoidossa on merkityksellistä henkilökunnan näkökulmasta, mikä taas lasten.

Maanantai, työaika 13.15 - 21.15

Tällä viikolla koululaisilla on talvilomaviikko. Meidän ryhmässämme se ei oikein näy, mutta koko päiväkodin tasolla muutoksia on sen verran, että esikoululaiset ovat varahoidossa päiväryhmissä ja henkilökunnan sijoituspaikat vaihtelevat viikon mittaan tarpeen mukaan.

Omassa ryhmässä oli tänään paikalla neljä lasta. Töihin tullessani osa heistä valmistautui jo kotiin lähtöön, ja hetken paikalla oli vain yksi lapsi. Hän aloitti toisen opettajan kanssa omaa kirjaprojektiaan, jossa on tarkoituksena luoda jokaiselle lapselle hänen itsensä kuvittama ja tarinoima kirja. Nämä rauhalliset hetket on hyvä hyödyntää tällaisiin projekteihin, jotka vaativat hieman enemmän aikuisen tukea ja apua.

Päivällisen jälkeen iltahoitoon jäi kanssani kaksi lasta. Kysyin heiltä, mitä he haluaisivat tehdä, ja he toivoivat pääsevänsä päiväkodin yhteiskäytössä olevaan elämyshuoneeseen. Iltaisin ja viikonloppuisin onkin vuororyhmämme lapsilla hyvä tilaisuus päästä vierailemaan muiden ryhmien tiloissa ja leikkimään "uusilla" leluilla. Tänään elämyshuoneessa lapset halusivat hyödyntää siellä olevia askartelumateriaaleja, ja he tekivät omannäköisiä askarteluja.

Tiistai, työaika 13.00 - 21.15

Tänäänkin olimme elämyshuoneessa iltalasten kanssa. Heitä oli paikalla kaksi, kaksi- ja neljävuotiaat. Elämyshuoneessamme on mahdollisuuksia esimerkiksi erilaisiin värkkäily- ja askartelutöihin, Green screen -kuvien ottoon, rakenteluleikkeihin tai rentoutumiseen patjoilla erilaisten valojen loisteessa. Tänään lapset innostuivat askartelemaan. Näkyvillä olevista materiaaleista kruununmuotoiset, paperiset vuoat kiehtoivat lapsia kovasti, ja he askartelivatkin prinsessa-kuppikakkuja. Minun osakseni jäi lähinnä liiman ojentelu, kun neljävuotias opasti kaksivuotiasta tässä omaehtoisessa askartelussa, ja olin todella onnellinen roolistani. Askarteluun sisältyi todella paljon vuorovaikutusta, mallioppimista ja erilaisia kädentaitoja, ja uskon molempien lasten saaneen siitä paljon irti - paljon enemmän kuin siitä, että aikuinen olisi tehnyt jonkinlaisen mallin ja ollut opastamassa askartelun suhteen.

Ennen iltapalaa nuorempi lapsista lähti kotiin, ja rauhoituimme toisen kanssa syömään. Kahden kesken lapsen kanssa ollessa pidän siitä, miten voin keskittyä juuri sen lapsen huomioimiseen. Tänään tämä lapsi jäi yöksi hoitoon, joten iltapalan jälkeen siirryimme yöpuvun vaihtoon ja hammaspesulle. Iltatoimet sujuivat ripeästi, ehkä hieman ripeämmin kuin normaalisti. Lapsi oli tuonut mukanaan uuden hammasharjan ja -tahnan, ja tämä tuotti hänelle niin suurta riemua että hampaidenpesu oli yhtä juhlaa. Normaalisti yövuorolainen tulee töihin niin, että hän pystyy olemaan yöksi hoitoon jäävän lapsen kanssa jo näissä iltapuhissa. Tällä viikolla yökkö tulee poikkeuksellisesti kuitenkin vasta klo 21 aikaan, ja tällöin yöksi hoitoon jäävät lapset ovat jo sängyssä. Tänään lapsi nukahti jo lukemani iltasadun aikana, ja ehdin itse vielä tekemään muutamat paperityöt ennen yökön saapumista.

Keskiviikko, työaika 10.00 - 17.00

Tiimimme palaveripäivä. Kirjasimme ylös tulevaa toimintaa, sen periaatteita ja ajatuksia, joita me toisen opettajan kanssa olemme käyneet läpi. Vuororyhmässä ei riitä se, että kalenteriin on kirjattu "askarrellaan kirjoja" tai "jumppapäivä", vaan suunnitelmia on hyvä avata hieman enemmän. Puhumallakaan ei aina saada kaikkia asioita tarpeeksi auki, koska emme ole oikeastaan koskaan kaikki töissä samaan aikaan. Siksi ylipäätään erilaisiin kirjauksiin ja muistiinpanoihin täytyy kiinnittää paljon huomiota, jotta asiat selviävät kaikille myös vapaapäivien ja yövuorajaksojen jälkeen. Paljon toki siirrämme tietoa myös puhumalla, mutta silloin vaarana on niin sanottu rikkinäinen puhelin, eli tieto ja asiasältö saattaa muuttua matkan varrella.

Tänään oli muissa ryhmissä äkillistä henkilökuntavajetta. Onneksi talvilomaviikon takia lapsiakini oli paikalla normaalia vähemmän, joten saimme päiväkodin johtajan kanssa sumplittua päivän kulun henkilöstön sijoittelua uudelleen miettimällä. Äkkinäiset muutokset henkilökunnan sijoitteluun eivät aina ole mukavia, mutta joskus ne ovat välttämättömiä. Omassa ryhmässäni pyrimme siihen, että muihin ryhmiin menee vaihtelevasti eri ihmiset, jolloin pysymme paremmin perillä muiden ryhmien lapsista ja tavoista, eikä kynnys siirtymiseen äkkivilanteissa nouse kenellekään liian korkeaksi.

Itse jäin tänään omaan ryhmään, ja huomasin iltapäivällä ulos lähtiessämme hoputtavani lapsia pukemisen suhteen. Takaraivossani painoi tieto siitä, että osa työntekijöistä oli jo ylitöissä, ja mitä pikemmin pääsisin ulos lasten kanssa, sitä nopeammin työntekijät pääsisivät kotiin. Lapset reagoivat hoputtamiseeni kuitenkin juuri päinvastoin kuin olisin toivonut, eli he alkoivat pukemaan hitaammin ja useampi marisi, ettei osaa pukea kurahousuja - samat lapset, joita aamupäivällä sain kehua, kun he pukivat niin nopsaan. Onneksi tajusin tilanteen itse, ja pysähdyin hetkeksi. Pyysin lapsilta anteeksi hoputtamistani, ja kerroin niin heille kuin myös osin itselleni, että pyydän heitä kiirehtimään koska pihalla on työntekijöitä, joiden olisi jo pitänyt päästä kotiin. Sanoitin ääneen myös sen, että kiire ei ole mukavaa, ja perun puheeni

kiireestä. Toivoin kuitenkin ääneen, että lapset pukisivat itse niin paljon kuin osaisivat ja tulisivat sitten pyytämään apua hankalampien lahkeiden ja hanskojen kanssa. Lopputulos oli yllättäen se, että jokainen lapsi puki kurahousut marisematta itse, eikä niitä työntekijöiden ylityöminuuttejakaan tullut varttia enempää. Hoputtamista jatkamalla lopputulos olisi voinut olla hyvinkin erilainen. Tämä oli itselleni hyvä muistutus siitä, että kiireen tuntu ja kiireellisen ilmapiirin luominen on hyvin usein meidän aikuisten käsissä, eikä se auta yhtään asioiden eteenpäin saamisessa, kun lapsista puhutaan.

Torstai, työaika 14.30 - 21.30

Aamupäivällä töissä olleet työntekijät olivat jakaneet lapset pienryhmiin, jotka olivat toimineet ”oman aikuisen” kanssa koko aamupäivän. Toimintaa oli ollut muutamassa eri tilassa, ja näiden tilojen välillä pienryhmät olivat kulkeneet porrastetusti. Omaan korvaani aamupäivän toiminta kuulosti mukavalta, ja vähän harmittelin, kun en ollut itse mukana. Tämä on kuitenkin normaalia vuororyhmässä työskennellessä, kaikkeen toimintaan ja hetkiin ei vain pääse mukaan.

Aamun työntekijät lähtivät jo pikkuhiljaa kotiin, kun minä vasta tulin, ja aamupäivän moninaisesta toiminnasta kertominen jäi minulle. Käytössämme on niin sanottu ”päivälappu”, johon kirjaamme tärkeät asiat lasten päivästä esimerkiksi ruokailuihin, päiväuniin, toimintaan ja vaikka mahdollisiin haavereihin liittyen. Pyrimme kirjaamaan ylös myös erityisiä onnistumisia tai tsemppaamisia, jotta myös niistä menee viestiä kotiin.

Illalla iltalasten kanssa olimme taas elämyshuoneessa, toinen lapsista halusi leikkiä ja toinen askarrella vessapaperirullasta karhun. Rulla tyhjjeni juuri hänen käytössään, joten lapsi ilmoitti minulle, että se oli merkki siitä, että juuri hänen kuuluu siitä askarrella. Näin sitten tehtiin. Lasten puuhaillessa tein itse lelu- ja tarviketilauksen koko päiväkodille. Koin hieman huonoa omaatuntoa siitä, että tein sitä hetkellä, jolloin olisi pitänyt olla lasten kanssa, mutta parempaakaan tilaisuutta ei nyt ollut. Toisaalta tiedostin jo etukäteen, että kykenen vastaamaan lasten tarpeisiin siinä samalla, kun tilausnumeroita tabletille näpyttelin. Jätin välillä tilauksen kesken, kun Play mobile -ukkelille piti avustaa miekka käteen tai liilalle pahvirulla-karhulle saada kilisevät kulkuset silmiksi.

Perjantai, työaika 11.15 - 19.15

Tänään minulla oli yhden lapsen vasu- ja ikäkausikeskustelu vanhempien kanssa hänen täyttäessä kohta neljä vuotta. Tätä keskustelua varten myös vanhemmat olivat täyttäneet kotona lomakkeen lapsen arjen sujumisesta, ja kävimme keskustelua tämän lomakkeen pohjalta. Olimme hyvin samaa mieltä siitä, mitkä ovat lapsen vahvuudet, ja missä asioissa hän tarvitsee vielä tukea. Olen huomannut muissakin keskusteluissa vanhempien kanssa, että melko harvoin tulee esiin mitään oikein suuria yllätyksiä perheiden arjen sujumisessa. En tiedä

johtuuko se vuorohoitoon liittyvistä erityispiirteistä, mutta minulla on sellainen olo itselläni, että koska lapset ovat hoidossa hyvinkin erikoisiin aikoihin ja joskus jopa yli vuorokauden putkeen, tulee jo niin sanotuissa ovensuu -keskusteluissa sivuttua arjen sujumiseen liittyviä asioita. Emme siis puhu päivittäin vain siitä, mitä lapsi tekee päiväkodissa, vaan kyselemme myös siitä, miten vastaavat asiat sujuvat heillä kotona, tai millaisia tapoja heillä on esimerkiksi ilta- tai aamurutiinien suhteen.

Muuten itselläni olikin rauhallinen päivä. Iltapäiväulkoilun aikaan hienosäädin työvuoromme, ja illan vietin yhden lapsen kanssa. Hänen kanssaan jatkoimme eilen kesken jäänyttä Play Mobil-leikkiä, joka iloksemme löytyi vielä elämyshuoneen lattialta koskemattomana. Elämyshuoneen vuorot kiertävät viikoittain eri ryhmien välillä osittain juuri tämän vuoksi - sinne voi jättää leikkejä ja askarteluja kesken ja jatkaa niitä seuraavana päivänä.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla halusin keskittyä nimenomaan vuorohoidon erityispiirteisiin. Varhaiskasvatustilanteen mukaan lapsella on oikeus monipuoliseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen riippumatta hoitoajoista. Vuorohoidossa keskeistä on tarkastella, mitä kukakin lapsi tarvitsee minäkin vuorokauden aikana. Jotta mahdollistetaan lapsen pääsy osalliseksi monipuolisesta pedagogisesta toiminnasta, tarvitaan erityistä suunnitelmallisuutta, ja etenkin lasten erilaisten hoitoaikojen huomioimista toiminnan suunnittelussa. Vuorohoitoryhmissä lasten määrä voi vaihdella paljonkin, erityisesti iltaisin ja viikonloppuisin lapsia on paikalla vähemmän. Tällöin onkin usein hyvä mahdollisuus ottaa lapset huomioon yksilöllisesti sekä tarjota sellaisia toimintoja, jotka ovat suurten lapsiryhmien kanssa haastavampia toteuttaa. Vuorohoidossa toteutettavassa pedagogiikassa on keskeistä selkeän struktuurin rakentaminen lapsen elämään ja toimintaympäristöön. Tässä keskeinen rooli on henkilöstöllä. Pedagogiikan laadukas toteuttaminen vuorohoitoympäristössä edellyttää kaikkien kasvattajien sitoutumista yhdessä sovittuihin toimintatapoihin. Vastuu toiminnan pedagogisen laadun varmistamisesta on viime kädessä esimiehellä. (Peltoperä ym. 2016, 72.)

Omassa ryhmässäni pyrimme pitämään päivien peruskulun samanlaisena. Ruokailut, lepoaika ja ulkoilut rytmittävät päivää sopivasti, ja niiden väliin sitten rakennamme toimintaa läsnä olevien lasten mielenkiinnon ja tarpeiden mukaan. Käymme paljon keskustelua lasten tarpeista, kehityksen vaiheista ja menetelmistä, joita käytämme, jotta olisimme kaikki niin sanotusti samalla viivalla toiminnan suhteen. Olemme myös käyneet keskustelun siitä, että vaikka meistä kasvattajista joskus tuntuisikin siltä, että esimerkiksi sunnuntai on lepopäivä ja silloin voisi ”vain hengaila”, on tuolloin läsnä olevalle lapselle tärkeää, että toiminta on pedagogisesti mietittyä ja perusteltua. Se lapsi, joka on läsnä sunnuntaina, on todennäköisesti pois jonain toisena päivänä, joten kaikki päivät ja vuorokaudenajat on osattava käyttää hyödyksi.

Vuorohoidossa lasten kannalta on erityisen tärkeää jatkuvuuden ja ennustettavuuden rakentaminen, sillä se tuo turvallisuuden tunnetta mahdollisesti muuten hyvinkin epäsäännöllisiin rytmeihin. Jatkuvuutta ja ryhmään kuuluvuuden tunnetta on tärkeää rakentaa esimerkiksi erilaisten pitkäaikaisten projektien muodossa, joihin lapsi pääsee osalliseksi riippumatta siitä, onko hän paikalla juuri tiettyyn aikaan. Vuorohoidon toimintaa suunniteltaessa on otettava huomioon, että lapsi pääsee osalliseksi monipuolisesta ja laadukkaasta pedagogisesta toiminnasta samalla lapsen yksilölliset hoitoajat huomioiden. On kuitenkin tärkeää hyväksyä myös se, että kaikki lapset eivät voi osallistua kaikkeen toimintaan (Peltoperä ym. 2016, 76). Itse kiinnitän huomiota toiminnassani siihen, että asioita toistetaan usein. Lauluhetkillä samoja lauluja lauletaan useampia viikkoja, jumpissa toistetaan samoja asioita ja askarteluja tehdään limittäin ja lomittain niin, että kaikki halukkaat ehtivät mukaan. Samoin koen tärkeäksi sen, että lapsi voi halutessaan jättää leikin kesken, ja tullessaan taas hoitoon jatkaa sitä. Tämä edellyttää yhteistyötä kasvattajien kesken, mutta myös muiden lasten kanssa keskustelua siitä, että leikki on nyt varattuna toiselle lapselle, joka tulee esimerkiksi illalla hoitoon. Kaikkien leikkien suhteen tämä ei onnistu, eikä olisi edes reilua muita kohtaan, mutta lego- tai muut vastaavat rakennelmat sisältyvät ehdottomasti näihin puuhiin, joita muut lapset eivät saa leikkeihinsä ottaa ennen rakentajan lupaa.

Vuorohoidon luonteeseen kuuluu olennaisena se, että lapset ovat paikalla epäsäännöllisesti, ja lapsen ryhmään kuulumisen tunnetta ja vertaissuhteita tulee tukea tällaisessa tilanteessa eri tavalla kuin niin sanotussa normaalissa päiväryhmässä. Vuorohoidon pedagogisessa suunnittelussa tuleekin ottaa huomioon sekä lasten ryhmään kuulumisen tunne että mahdollisuudet päästä vaikuttamaan yhteiseen toimintaan silloinkin, kun he ovat paikalla hyvin epäsäännöllisesti ja lyhyitä jaksoja kerrallaan. Lapset saattavat tarvita kasvattajilta hyvinkin vahvaa tukea päästäkseen mukaan meneillään olevaan toimintaan. Hoitoon saapuvalla lapsella tulee olla mahdollisuus tietää etukäteen, mihin tilanteeseen hän on menossa mennessään päiväkotiin. Lapselle sillä on suuri merkitys, mikä tilanne päiväkodissa on juuri silloin, onko kenties lounas alkamassa, toiset lapset juuri päiväunilla tai tuleeko lapsi vaikkapa suoraan ulkoiluun. Samoin tärkeää on se, keitä aikuisia ja keitä muita lapsia on paikalla. (Peltoperä ym. 2016, 77 - 78).

Meillä on eteisessämme taulu, johon sekä töihin tulevat aikuiset että hoitoon saapuvat lapset siirtävät kuvansa tullessaan. Näin seuraavat näkevät, kuka on paikalla. Tauluun merkitään myös päivän aikana töissä olevat aikuiset nimeltä jo ennen töihin tuloa, jolloin lasten vanhemmat voivat kertoa lapselleen, että nyt täällä on töissä tämä ja tämä, ja näköjään illalla on tulossa tuo hoitaja. Ruokailuajat ovat vanhemmilla tiedossa, ja kaikista tiedossa olevista poikkeuksista tiedotetaan vanhempia heti, jotta he voivat varautua niihin jo kotona. Meillä on myös kaikkien ryhmän lasten kuvat seinällä esillä, jotta voimme kannatella poissa olevia lapsia mukana arjessa ja muistella paikalla olevien lasten kanssa poissaolevia.

Koska tilanteet vuorohoidossa voivat muuttua nopeastikin muun muassa lasten hoitoaikamuutoksista tai työntekijöiden äkillisistä poissaoloista johtuen, edellyttää vuororyhmässä työskentely työntekijöiltä yksikön toimintakulttuurin ja arjen kokonaisuuden hahmottamista ja kykyä ottaa vastuuta ja tehdä itsenäisiä ratkaisuja. Onkin tärkeää, että työntekijöillä on yhteisesti sovitut toimintatavat, jotta lapsen ei tarvitse kohdata liian paljon erilaisia tapoja toimia. Tärkeää on myös, että lapsen kuulumisten ja lapseen ja perheisiin liittyvien ajantasaisten tietojen siirtymiseen työntekijältä toiselle kiinnitetään huomiota. Myös tärkeät tiedot lapsen hoitopäivästä tulee siirtyä henkilöstön sisällä ja lapsen huoltajille. (Peltoperä ym. 2016, 78 - 79.)

Kirjoitinkin jo viikolla niin sanotusta päivälapustamme. Sen lisäksi käytössämme on viestivihko, johon kirjoitamme kaiken vähänkään tärkeältä tuntuvan ylös. Pyrimme pitämään periaatteena ”kirjoita liikaa kuin liian vähän”, sillä pitkien arkivapaiden ja erilaisten työvuorojen vuoksi tärkeästä asiasta ensin kuullut työntekijä saattaa nähdä jonkun työkavereistaan vaikkapa vasta kahden viikon päästä, jolloin asioiden kertominen suullisesti ei ole mahdollisesti. Hyödynnämme myös palaveriajat, ja puhumme silloin niin lapsiin kuin toimintaan liittyvistä asioista koko palaveriajan hyödyntäen. Keskustelemme myös paljon arvoista, pedagogiikasta ja toimintatavoista peilaten omaa toimintaamme toisiin työntekijöihin, ja yritämme löytää toimintatapoja, joihin kaikki voivat sitoutua. Vuororyhmässä työskennellessä on hyväksyttävä se, että teemme kaikki samaa työtä hieman eri tavalla. Se onkin rikkaus niin kauan, kun pidämme mielessämme mikä on päämäärämme ja tavoitteemme, ja ne pysyvät kaikilla samana.

Vuororyhmässä työskenteleviltä kasvattajilta vaaditaan vahvaa ammatillista osaamista, jotta ammatillinen ote ja läsnäolo säilyvät myös yhden tai muutaman lapsen kanssa joskus kodinomaisissakin hoitovuoroissa. Tärkeää on pedagogisten mahdollisuuksien näkeminen eri vuorokauden aikoina. Työntekijältä tulee löytyä sensitiivisyyttä havainnoida lasten vireystiloja ja suhteuttaa toimintaa lasten vireystilaan ja jaksamiseen. Esimerkiksi tilanteissa, joissa lapsella on ollut jo pitkä hoitajakso takana, tämä on erityisen tärkeää. Työntekijältä vaaditaan myös kykyä ja sitoutumista sekä tiimityöskentelyyn että yksintyöskentelyyn pienen lapsiryhmän tai jopa yksittäisen lapsen kanssa. Työntekijältä voidaan odottaa myös positiivista asennetta vuorohoidossa työskentelyyn ja vuorohoitoon tärkeänä yksittäisen lapsen varhaiskasvatuksen muotona sekä sitoutumista toimimaan lapsen edun mukaisesti myös yksin työskennellessä. (Peltoperä ym. 2016, 10 - 12.)

Olen huomannut, että ainakin niin omassa ryhmässäni kuin paikkakunnan toisessakin vuorohoitoa tarjoavassa yksikössä henkilöstön vaihtuvuus on verrattain pientä. Uskon, että se johtuu vuorohoidon tarjoamasta mahdollisuudesta toteuttaa kasvatustyötä omalla personoidulla tavalla. Yksintyöskentely ja vuorojen äkilliset muutokset illasta aamuun tai toisinpäin ovat joskus rankkoja ja vaativia, mutta työskentely vuorohoidossa myös antaa paljon. Herkät hetket yksittäisen lapsen kanssa esimerkiksi hänen mennessään nukkumaan illalla tai

herätessä aamulla tuovat lapsen todelle lähelle hoitajaa niin fyysisesti kuin henkisesti, ja oman kokemukseni mukaan myös perheiden kanssa tehtävä yhteistyö on todella tiivistä ja sensitiivistä. Itsellä toki ei kokemusta niin sanotusta päivähoitosta olekaan, mutta oman mutun tuntumani mukaan olemme myös perheille ja lapsille todella tärkeitä tukiverkoston osia hektisen vuorotyöarjen keskellä.

3.5 Viikko 5

Tällä viikolla, puolessa välissä päiväkirjamerkintöjä, haluan tutkailla miltä tuntuu olla pedagoginen johtaja. Mikä on helppoa, mikä tuntuu vielä hankalalta. Onko jotain missä pitäisi erityisesti petrata.

Maanantai, työaika 7.00 - 15.00

Aamupäivästä paikalla oli neljä lasta ja kaksi aikuista, mutta silti tuntui, että aamu oli hulinaa täynnä. Päätimmekin lähteä ulos melko pian aamupalan jälkeen, ja se osoittautui hyväksi päätökseksi. Ulkona lasten leikit sujuivat ja he saivat purettua energiaa, ja sisälle tullessa vallitseva tunnelma oli ihan erilainen. Pidimme tuolloin pelihetken äänilotto -pelin parissa. Tässä pelissä korostuu kuuntelun ja keskittymisen taidot, ja kaikki neljä lasta kaksivuotiaasta viskariin pystyivät osallistumaan. Pelihetki olikin oikein onnistunut, ja vietimme sen parissa puolisen tuntia keskustellen erilaisista tuntemuksista, joita äänet lapsissa herättivät. Kissan nau'unta ja uimisen äänet loivat positiivisia mielikuvia, ukkonen tai vauvan itku negatiivisia. Kaiken kaikkiaan päivä kääntyi aamun ensi tunnelmista huolimatta hyväksi, vaikkakin erilaiseksi kuin olin suunnitellut.

Tänään aamulla järjestelin myös muiden ryhmien työntekijöiden sijoituksia sairauspoissaolojen vuoksi. Minusta tuntui, että muiden työntekijöiden oli vaikea ottaa minulta vastaan ehdotuksia järjestelyjen osalta. Mietin kuitenkin, että olisiko kyseessä kuitenkin vain oma tunteeni ja epävarmuuteni varajohtajana. Olen ollut varajohtaja vasta elokuusta asti, ja profiloitunut vielä ehkä enemmän vuororyhmän varajohtajaksi kuin päiväryhmien. Vuororyhmässä tiedän käytännöt hyvin ja osaan toimia muuttuvissa tilanteissa, päiväryhmien järjestelyt ja toimintatavat ovat minulle vieraampia, mikä ehkä korostuu tässä tunteessani. Tänään päiväkodin johtaja nosti kuitenkin koko talon palaverissa esiin sen seikan, että olen tasavertainen varajohtaja päiväryhmien vastaavan työntekijän kanssa, joten senkin puolesta tiedostan kyllä vastuuni tällaisten arjen järjestelyjen suhteen.

Tiistai, työaika 5.15 - 13.15

Aamulla luimme ensimmäisenä tulleen lapsen kanssa ötököiden diskosta kertovaa satukirjaa. Hän innostui siitä kovasti, ja halusi tietää minkä näköisiä kirjan kuvissa olevat ötökät ovat oikeasti. Tutkimme lopulta lähes tunnin erilaisia koppakuoriaisia, karpäsiä, käärmeitä ja

hämähäkkejä iPadin avulla. Myös muita lapsia tuli hoitoon tällä välillä, ja he kaikki innostuivat ötököistä yhtä lailla. Löysimme hauskan videon "tanssivasta" hämähäkistä, ja tästä innostuneina lapset piirsivät oman näkemyksensä tuosta hyönteisestä. Aikuisen näkökulmasta talvi ja pakkasaika ei ole optimaalista hyönteisten tutkimisaikaa, mutta näinpä taas opin, ettei kannata katsoa vuosikelloa tai ulkona olevaa säätä liian tarkkaan.

Ulkoilimme niin, että pihalla oli kahden eri ryhmän lapsia ja aikuisia. Ulkoilun aikana kiinnitin huomiota meidän aikuisten olemiseen. Koska itse koen, että varsinkin varajohtajana minun täytyy osallistua paitsi sujuvan arjen pyörytykseen esimerkiksi sijaisjärjestelyjä miettimällä, myös pedagogiseen keskusteluun muidenkin ryhmien kasvattajien kanssa, käytän näihin keskusteluihin usein ulkoiluhetkiä. Tuolloin lasten korvat eivät kuule ihan kaikkea, eikä lasten leikit sisällä häiriinny aikuisten jutteluista heidän päänsä yli. Usein kuulee puhuttavan siitä, että päiväkodin pihalla aikuiset vain seisovat ringissä ja juoruavat, mutta vaikka tänään kävimme mielestäni hyvää pedagogista keskustelua pinnalla olevista haastavista asioista, eivät lapset jääneet huomiotta. Tällaisissa ulkokeskusteluissa tärkeää onkin hyväksyä ja oppia se, että keskustelua ei voi käydä kovin lähekkäin toista aikuista silmiin katsoen, vaan puhua voi vaikka selkä selkää vasten samalla pihaa valvoen ja lapsia huomioiden. Saattoi meillä jäädä joku lausekin kesken, kun jollekulle lapselle tuli asiaa, ja keskustelukumppanin täytyi lähteä vaikkapa kiipeilytelineelle temppuja katsomaan. Tärkeää oli kuitenkin taas aikuisena tiedostaa asioiden tärkeysjärjestys, ja se, että puhumamme asiat eivät olleet akuutteja vaan niihin voidaan palata myöhemminkin.

Keskiviikko, työaika 5.15 - 13.15

Aamulla paikalla oli hyvin väsyneitä lapsia. Yöunia jatkamaan en kuitenkaan saanut heitä enää houkuteltua, joten aamu otettiin rauhallisesti. Ennen aamupalaa katsoimme lastenohjelmia, ja lastenohjelmien jälkeen lähdimme heti ulos. Aamun väsymys johtui todennäköisesti siitä, että kaikki lapset olivat edellisenä päivänä iltahoidossa. Yöunet olivat siis jääneet hyvin lyhyiksi. Tällaisissa ilta-aamuvuoroissa perheille tarjotaan myös mahdollisuutta jättää lapsi yöksi hoitoon, mutta siihen ei kuitenkaan velvoiteta. Yksi vuorohoidon haasteista onkin lasten vireystason ja erilaisten vuorokausirytmien huomioon ottaminen toiminnassa. Kovin väsyneiltä lapsilta ei kannata odottaa liikoja, ja tällaisina päivinä täytyykin kasvattajan osata ottaa vähän rennommin toiminnan ja tavoitteiden tavoittelun suhteen.

Torstai, työaika 5.15 - 13.00

Tälle päivälle oli suunniteltu varhaiskasvatuksen sosionomin vetämä tunnekerho. Kerhoon osallistuvia lapsia oli ennalta valittu neljä, mutta sattumien kautta heistä kaksi oli poissa, joten kerhoon osallistuikin vain kaksi lasta. Tällaiset muutokset ovat hyvinkin tavallisia vuororyhmässä, ja niihin täytyy vain sopeutua. Saivatpa nuo kaksi lasta oikein ekstrahuomiota kerhossa.

Tällä viikolla olen ollut useampana päivänä niin sanotussa nukkarivuorossa, eli lukemassa lapsille päivälevon aikaan. Se on ryhmässäni opettajalle harvinaista herkkua, usein tuohon aikaan on erilaisia palavereja tai suunnittelu-aikaa, jolloin nukkariin meno jää lastenhoitajien työtehtäväksi. Olen lukenut tällä viikolla lapsille kirjaa erilaisista vahvuuksista ja niiden tunnistamisesta itsessä ja kavereissa, ja olen huomannut, että lapset ovat oikein imeneet tuota tietoa. Tätä teemaa ajattelin jatkaa kevään mittaan esimerkiksi keskustelujen merkeissä, millaisia vahvuuksia lapset tunnistavat itsessään, ja osaavatko he jo nimetä joitain taitoja, joita he haluaisivat harjoitella lisää.

Perjantai, työaika 8.00 - 14.30

Otin muutama viikko sitten kotiin töistä yhden barbin ”lomalle”, jotta olen voinut ommella muutamia uusia barbinvaatteita. Harrastan ompelua kotona, ja tällainen pieni näpertely oli oikein mukavaa. Tänään toin barbin vaatteineen takaisin töihin, ja lapset odottivat uusia vaatteita jo innokkaasti. Kun aamupalalla keskustelimme siitä, miten yleensä muistetaan pitkiltä matkoilta palaavia läheisiä, lapset keksivätkin järjestää barbille kunnan kotiinpaluu - juhlat. Niinpä aikuisten mielessä ollut barbileikki muuttuikin hetkessä juhlienjärjestelyksi. Lapset tekivät yhteistyössä minikokoisen, nimenomaan barbille sopivan viirinauhan, ja koristelivat barbille juhlatuolin aivan niin kuin meillä on tapana tehdä silloin, kun juhlitaan lasten syntymäpäiviä. He halusivat myös laulaa barbille, ja lauluksi valikoitui tuttu ”Paljon onnea vaan”, niin suomeksi kuin englanniksikin. Lasten välinen yhteistyö juhlien järjestelyssä oli aika liikuttavaa, ja muistutti itseä siitä, että aika pienillä jutuilla saadaan lapsillekin isoja elämyksiä aikaan.

Tänään mietin paljon sitä, mikä työtehtävistäni on varhaiskasvatuksen opettajan työtä, mikä kuuluu pedagogiseen johtajuuteen ja mikä taas varajohtajalle. Yksittäisen työntekijän työtehtäviä ei yleensä päivittäisessä työssä ole tarvetta mitenkään erityisesti eritellä, mutta huomaan, että minun on välillä yrityksestä huolimatta hankala hahmottaa missä roolissa teen mitään. Tänään esimerkiksi talon sisäiset henkilöstösiirrot ja järjestelyt jäivät minun tehtäväkseni johtajan ollessa poissa, tämä oli selkeästi varajohtajan työtehtävä. Mutta esimerkiksi keskustelu siitä tavasta, jolla henkilökunnan olisi hyvä olla vuorovaikutuksessa keskenään, on sitten taas työtä, johon pitäisi jokaisella työyhteisön jäsenellä olla valmiudet, eli sen näkisin enemmän pedagogisen johtajan työnä, vaikka keskustelun aloittaja usein ryhmän opettaja onkin.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla olemme työyhteisössä keskustelleet useamman kerran hyvästä ja toimivasta vuorovaikutuksesta työpaikalla, ja halusin siksi nostaa sen nyt esille viikkokoosteeseenkin.

Työyhteisön toimiva vuorovaikutus ei ole itsestään selvä asia, vaan siihen tulee kiinnittää huomiota. Se koostuu esimerkiksi keskustelu-, kuuntelu- ja kohtaamistaidoista, jotka vaativat usein harjoittelua. Vuorovaikutuksen toimivuus tai toimimattomuus on hyvin merkityksellistä työyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Kun taustaltaan, kommunikaatio- ja kohtaamistaitoiltaan ja temperamentiltaan erilaiset ihmiset toimivat yhdessä, saattaa syntyä vääriä tulkintoja ja väärinymmärryksiä, mielipahaa tai riitoja, jotka kaikki vaikuttavat työn tekemiseen. Jo yhteisiin tavoitteisiin pyrkiminen saattaa aiheuttaa ristiriitoja. Työyhteisöjen ristiriitoja ja erimielisyyksiä ei kannata vältellä tai peitellä, sillä ne ovat varsin tavallisia. Niitä ei kannata kuitenkaan ruokkiakaan, sillä pienilläkin ristiriidoilla on tapana heijastua ja vaikuttaa koko työyhteisön hyvinvointiin. (Mieli ry 2021.)

Huomioon arvoista on, että kaikki erimielisyydet eivät ole lainkaan pahasta. Huonosti toimivassa työyhteisössä erimielisyydet lamauttavat helposti ihmisten toiminnan, kun taas hyvin toimivassa työyhteisössä erimielisyyksien ratkaisemisesta saattaa muodostua mukava yhteinen haaste. Erimielisyyksien ratkaisemisessa onnistuminen voimaannuttaa yksittäisen työntekijän lisäksi koko työyhteisöä. Erimielisyyksiin onkin hyvä puuttua nopeasti, ennen kuin ne paisuvat suuriksi ja työntekoa haittaaviksi. Pitkittyessään erimielisyydet johtavat tyypillisesti kielteisiin asenteisiin, jotka ohjaavat työntekijöiden ajattelua. Erimielisyyksien taustalla on usein väärällä tavalla tai väärään suuntaan liikkeelle lähtenyt tilanne, jota ei ole enää uskallettu ottaa uudelleen esille ja korjata väärinkäsityksiä. Syynä saattaa olla myös eri osapuolten odotukset ja toiveet, joita ei syystä tai toisesta osata, ymmärretä tai uskalleta tuoda esille. (Työturvallisuuskeskus 2021.) Omassa työtiimissäni on onneksi pääsääntöisesti ilmapiiri, joka mahdollistaa erilaisista asioista puhumisen, ja ehkä jopa kannustaakin siihen. Voin myös hyvällä omallatunnolla todeta, että jos jotain ristiriitoja on syntynyt, kykenemme tiiminä selvittämään asiat ennen kuin niistä kasvaa kovin suuria ja työhyvinvointiin merkittävästi vaikuttavia tekijöitä.

Työyhteisön ilmapiiriin vaikuttaa osaltaan jokainen sen jäsen. Rakentavaa ja arvostavaa vuorovaikutusta on esimerkiksi toisten rohkaisu, kannustus, kiittäminen ja työkaverin tukeminen. Myös yleiset hyvät käytöstavat, kuten tervehtiminen ja tarvittaessa anteeksi pyytäminen sujuvoittavat yhteistyötä ja vahvistavat myönteistä ilmapiiriä. (Mieli ry 2021.) Hyvä työkäyttäytyminen on aina valinta, jonka jokainen työyhteisön jäsen tekee. Siihen kuuluu esimerkiksi reiluus, huomaavaisuus sekä hyvä, avoin ja rehellinen vuorovaikutus muun työyhteisön kanssa. Reilun ja huomaavaisen työkaverin voi ajatella suhtautuvan työhönsä ja siihen liittyviin mahdollisiin ongelmatilanteisiin niin positiivisesti kuin mahdollista. Reilu työkaveri osaa tarvittaessa katsoa myös peiliin, ja arvioi omaa toimintaansa. Hän ei tuo työyhteisöön negatiivisuutta jatkuvalla valittamisella, eikä etsi jatkuvasti virheitä muista tai muiden tavasta tehdä työtä. Huomaavainen työkaveri tervehtii ja muistaa olla ystävällinen muille keskellä kiirettäkin. Hän auttaa tarvittaessa muita, ja osaa tarvittaessa myös pyytää itse apua. (Työturvallisuuskeskus 2021.)

Hektisessä arjessa esimerkiksi työkaverin ystävällinen tervehdys vaikuttaa usein paljon, samoin kuin sen tervehdyksen poisjääminen. Pysin itse työssäni siihen, että ottaisin jokaisen työkaverin huomioon edes kerran päivän aikana. Avoimuus on työssäni erittäin tärkeää, samoin kuin luottamus. Kun teemme työtä eri vuoroissa, joskus yksinkin, on luottamus toisia työkavereita ja heidän tekemänsä työn laatua kohtaan löydettävä. Olisi kamalaa, jos joutuisi vaikka viikonloppuisin kotona miettimään, sujuuko työpaikalla varmasti asiat hyvin. Pysin itse myös reflektoimaan omaa työtäni jatkuvasti, ja olen huomannut, että siinäkin voi kehittyä. Oman toiminnan ja toimintatapojen muuttaminen saattaa olla hankalaa, mutta joskus tarpeellista.

Tärkeän esimerkin hyvästä vuorovaikutuskulttuurista koko työpaikalle luo omalla esimerkillään johtaja. Hyvä johtaja on tasapuolinen, luottaa henkilökuntaan ja kuuntelee, keskustelee, kannustaa ja kiittää työntekijöitä. Kun johtaja huomioi alaisiaan ja on oikeudenmukainen, hän on helposti lähestyttävä myös silloin, kun on puhuttava ongelmista. Tällöin hän pyrkii etsimään ratkaisuja ongelmiin yhdessä työntekijöiden kanssa. (Mieli ry 2021.) Huonoon työkäyttäytymiseen puuttuminen on aina viime kädessä esimiehen tehtävä. Puuttumattomuus antaa tavallaan luvan huonoon käyttäytymiseen, joka taas luo haitallista työkäyttäytymisen kulttuuria koko työpaikalla. Paras tapa huonoon käyttäytymiseen puuttumisessa on sen puheeksi ottaminen esimiehen ja työntekijän välisessä keskustelussa. Puheeksi ottamista helpottaa, jos työpaikalla on yhdessä sovittu varhaisen välittämisen mallista, johon esimies voi tukeutua käydessään keskustelua työntekijän kanssa. (Työturvallisuuskeskus 2021.)

Hankalien asioiden edessä työyhteisöstä on hyvä löytyä uskallusta ottaa avoimesti ja rakentavasti vaikeat ja hankalat asiat esille niiden kanssa, joita asia koskee. Myös sen ymmärtäminen, että kaikki voivat toimia eri tavalla mutta silti päästä samaan lopputulokseen on tärkeää. Usein riittää, kun asia otetaan esille ja omista tulkinnoista keskustellaan avoimesti. Keskustelussa on hyvää pitää mielessä tärkeänä tavoitteena toteuttamiskelpoisten ratkaisuvaihtoehtojen löytäminen. Jokainen työntekijä on vastuussa erimielisyyksien esille nostamisesta ja ratkaisemisesta, ja työyhteisön jäsenet voivatkin myös keskenään selvittää välilleen tulleita erimielisyyksiä. Tilanteita, joihin kannattaa puuttua ovat esimerkiksi työn tai yhteistyön sujumattomuus, epäasiallinen käyttäytyminen, puutteet esimiestyössä, niin sanottu kuppikuntaisuus tai toistuvat sairauslomamat. Työyhteisöissä erimielisyyksiin puuttuminen ja hankalien asioiden puheeksi ottaminen saatetaan kokea usein vaikeaksi. Tähän auttaa yhdessä ennakkoon sovittu toimintamalli hankalien asioiden ja työyhteisöhäiriöiden selvittämiseen, jossa voidaan avata esimerkiksi sitä, mikä on kunkin toimijan rooli ja vastuu työpaikalla ongelmatilanteissa sekä miten ongelmia työpaikalla selvitetään. Samaa ohjeeseen kannattaa määritellä myös se, millaista työkäyttäytymistä työssä tavoitellaan. (Työturvallisuuskeskus 2021.)

Yhtenä työvälineenä yhteisten toimintatapojen pohtimiseen, sopimiseen ja arviointiin on tiimisopimus. Tiimisopimus on kasvattajien keskinäistä vuorovaikutusta, hyvän tiimityön

edellytyksiä ja tiiminä kehittymistä konkretisoiva sopimus. Tiimisopimukseen on hyvä kirjata selkeästi sovitut käytännöt esimerkiksi tiimipalaverikäytäntöihin, tiedonkulkuun, vuorovaikutuksen pelisääntöihin ja ristiriitojen ratkaisemiseen liittyen. Siihen on hyvä eritellä myös tiimin jäsenten osaamisalueet ja vahvuudet, sekä se miten niitä hyödynnetään, jokaisen vastuualue sekä se, mikä kuuluu varhaiskasvatuksen opettajan pedagogiseen vastuuseen. Kun sopimus on laadittu tiimissä yhdessä keskustellen ja myös allekirjoitettu, on kaikkien helpompi sitoutua siihen. Kun työntekijä tietää, mitä häneltä odotetaan, hän osaa toimia odotuksiin vastaavalla tavalla. Tiimisopimus mahdollistaa myös tiimin toimivuuden arvioinnin ja kehittymisen. Tiimisopimuksen sisältöä ja sen toteutumista olisi tärkeää myös arvioida säännöllisesti tiimipalaverissa. Myös päiväkodin johtaja voi hyödyntää tiimisopimusta kehityskeskustelujen pohjana. (Parrila & Fonsén 2017, 80.)

Käymme ryhmässäni säännöllisesti keskusteluja arjen pedagogiikkaan ja lasten asioihin liittyen, mutta tiimisopimukseen kirjatut asiat jäävät valitettavan usein huomiotta. Olemme sen laatineet syksyllä kyllä, mutta toimintakauden aikana emme ole muistaakseni palanneet siihen kertaakaan. Taas yksi asia, johon on jatkossa kiinnitettävä huomiota ja löydettävä aikaa. Vuororyhmässä tätä hankaloittaa heti se, että hyvin harvoin olemme koko tiimi töissä viikkopalaverimme aikaan, eli aika täytyy erikseen sopia johonkin iltaan, ja se taas usein edellyttää sijaisen palkkaamista.

Mitä tulee tämän viikon tavoitteeseeni, en tiedä pääsinkö sen suhteen yhtään edemmäs. Minun on hankalaa erotella, mikä työ on niin sanottua pedagogisen johtajan työtä, ja mikä taas esimerkiksi varajohtajan työtä. Jos mietin ihan vain keskustelunaloituksia, minun on helppoa puhua selkeästi lapsiin liittyvistä ja heihin vaikuttavista asioista, kuten ruokailukäytänteistä tai toiminnan suunnittelusta, joskus jopa toiminnan suunnittelemattomuudesta. Voin myös avata vaikkapa tiimipalaverissa yleistä keskustelua vuorovaikutukseen liittyvistä haasteista, mutta ne hetket, jolloin joudun jollain tavalla käyttämään auktoriteettiasemaani ja puuttumaan työkavereiden toimintaan suoraan, ovat minulle vaikeita. Varsinkin jos vaarana on työkavereiden loukkaantuminen, jännitän tilanteita todella kovasti etukäteen. Vaikka pyrin palautteeni antamaan niin, että puutun vain ihmisen työkäyttäytymiseen, jään myös miettimään näitä asioita joskus pitkäänkin. Tiedän, että pystyn itse ottamaan palautetta toiminnastani vastaan, mutta sen antajana koen tarvitsevani vielä paljon harjoitusta. Täytyykin kysyä ovatko työkaverit samaa mieltä. Tätä kirjoittaessani mietin, että saatanpa tulostaa tämän viikon analyysin luettavaksi kahvihuoneen pöydälle, jotta voimme käyttää sitä jonkun palaverin aikana keskustelun pohjana mieltiessämme, miten meillä tiimissä menee tällä hetkellä.

3.6 Viikko 6

Tällä viikolla otan tavoitteekseni tarkkailla ryhmäni oppimisympäristöä. Onko se toimiva, mahdollistaako se monipuolisen toiminnan? Olisiko sitä tarvetta muuttaa?

Maanantai, työaika 10.00 - 18.00

Tämä päivä meni mukavasti lasten tutkiessa viime viikolla saapuneita barbin vaatteita, sekä tarvikelauksen mukana tulleita muita uusia leluja. Uudet lelut ja tavarat innostavat aina lapsia ihan eri tavalla leikkeihin. Vaikka pyrimme rikastamaan leikkejä muutenkin esimerkiksi tyhjillä elintarvikepakkauksilla tai vaikka pahvilaatikoilla, huomaa hyvin, että ihan oikeat lelutkin ovat todella mieleisiä.

Tänään alkoi Suomessa aiempaa tiukemmat poikkeusolot Covid19-pandemian vuoksi. Ainakaan toistaiseksi se ei näytä vaikuttavan oman ryhmäni toimintaan. Vuorotyötä tekevät vanhemmat työskentelevät usein nimenomaan terveydenhuoltoalalla tai esimerkiksi päivittäiskaupoissa, jolloin he eivät etätöihin pysty jäämään. Päiväryhmistä on aika reilustikin lapsia pois, ja osaltaan se varmasti vaikuttaa siihen, että ulkopuolisia sijaisia ei tulevina viikkoina päiväkotiin palkata, vaan ryhmien työntekijät siirtyvät sinne, missä on tarve.

Keskiviikko, työaika 8.00 - 14.00

Pakkaskelit ovat palanneet, joten tänään ulkoilu tapahtui taas hyvin pikaisesti. Sisällä lapsia innosti kotileikki, barbit sekä uusi avaruusaluslelu. Itselläni oli tälle päivälle varattu peräti 3 tuntia SAK-aikaa. Käytin siitä osan käydessäni kirjastossa. Covid19-pandemian vuoksi lasten vienti kirjastoon ei ole suositeltavaa, ja olemmekin tehneet selkeän rajanvedon siihen, että aikuinen hoitaa nämä käynnit nyt yksin. Huomaan kyllä, että käynnistä puuttuu tärkeä elementti, kun lapset eivät pääse valitsemaan kirjoja itse. Normaalisti jokainen kirjastossa mukana oleva lapsi saisi valita muutaman itseään puhuttelevan kirjan. Yritin valita kirjoja, jotka liittyvät toimintaamme tällä hetkellä jotenkin: ystävyteen ja tunnetaitoihin liittyviä, mutta myös tulevaan pääsiäiseen ja kevääseen linkittyviä.

Tiimin palaverissa jatkoimme keskustelua vuorovaikutuksen tärkeydestä, ja käytimme pohjana viime viikon viikkokoostettani. Keskustelu oli hyvää, vaikka tunteita heräsikin suuntaan, jos toiseenkin. Taas voin olla iloinen siitä, että vaikka asiat ovat hankalia, pystymme tiimissämme nostamaan kissan pöydälle ja puhumaan niistä. Ilman luottamusta ja kykyä keskusteluun olisi yhteinen kasvatustyö hankalaa, eikä ryhmähenki varmastikaan olisi näin hyvä. Kävimme palaverissa läpi myös pääsiäiseen liittyviä ideoita, sekä puhuimme päällimmäiset lapsiasiat läpi. Tulossa on muutamien lasten aloituskeskusteluja sekä ikäkausipalavereja, ja näissä tiimin viikkopalavereissa on hyvä käydä tiimin kesken läpi myös yksittäisiin lapsiin liittyvät asiat. Vuorotyön luonteen takia emme tietenkään voi kaikki olla paikalla palavereissa, mutta jos jollakulla on tärkeitä havaintoja tai tietoja lapsiin liittyen, ne jaetaan sitten jossain muussa kohdassa.

Torstai, työaika 8.00 - 16.00

Tänään toteutimme ryhmässä todella harvinaista, täysin aikuislähtöistä pienryhmätoimintaa. Pienryhmissä toimiminen on normaalia meillä, mutta usein ryhmät muodostuvat lapsilähtöisesti ja heidän mielenkiinnon kohteidensa mukaan. Lapset jaettiin kolmeen ryhmään, viisivuotiaat viskarit yhteen, muutama neljävuotias toiseen ja loput lapset, iältään kaksi-neljä vuotta, kolmanteen ryhmään. Viskareiden ohjelmassa oli tänään kynätehtäviä. Isommasta kuvasta piti löytää pieniä yksityiskohtia, ja myös riimipareja harjoiteltiin. Vaikkei ryhmässä tällä hetkellä ole montaa viskaria, ja nämä muutamatkin ovat hyvin harvoin samaan aikaan kaikki paikalla, pyritään heille luomaan omaa ryhmää tai kerhoa, jossa on vain heille tarjottavaa toimintaa. Tämä on tärkeää harjoittelua ihan jo esikoulua ja siellä tapahtuvaa vertaisryhmätoimintaakin varten.

Muutama neljävuotias oli kiertävän sosionomin tunnetaitokerhossa. Kerhossa oli hauskaa, jopa niin hauskaa että sitä ei olisi haluttu lopettaa, ja harjoitellut tunnetaidot pääsivät heti testiin kerhon loputtua. Loput lapset olivat jumppaamassa naapuriryhmän jumppasalissa, jossa jumppaamiseen ja liikkumiseen on ihan erilaiset puitteet kuin nukkarissamme. Jumppasalista löytyy köydet ja renkaat roikkumista varten, puolapuut ja trampoliini, ja kun tilaakin on paljon enemmän, on jumppahetki kunnan salissa yleensä oikein odotettu. Jumpassa pyrimme siihen, että osa hetkestä on ohjattua toimintaa, ja osan aikaa lapset saavat liikkua haluamallaan tavalla.

Pienryhmitys onnistui tänään hyvin, kaikki lapset vaikuttivat tyytyväisiltä eikä kukaan ainakaan ääneen kertonut jääneensä paitsi mistään. Näin saattaa joskus käydä, jos joku lapsista kokee, että muilla on ollut jollain tavalla hauskeempaa tai erikoisempaa toimintaa itsellä. Vuororyhmässä emme voi luvata lapsille, että toiminta ja pienryhmät pysyisivät samanlaisina, mutta sanoitamme lapsille sitä, että he pääsevät kyllä jokainen vuorollaan jumppasaliin tai osalliseksi vaikka elämyshuoneesta. Vuoro ei välttämättä ole seuraavana päivänä tai ensi viikollakaan, mutta jossain vaiheessa kyllä.

Perjantai, työaika 7.00 - 14.30

Tämä päivä tuntui hujautuvan toimistotöissä. Tein taas työvuoromme, siihen meni muutama tunti. Minulla oli myös isompi yhteistyöpalaveri yhden lapsen asioiden tiimoilta. Tämä palaveri pidettiin etänä, joten minun ei tarvinnut poistua päiväkodilta sitä varten. Olisikin ollut kiva, että yhteydet olisivat toimineet kunnolla, oli harmillista, kun palaverin alku meni säätäessä laitteiden kanssa. Etäpalaverit helpottavat tosiaan työn tekoa sen verran että matkat jäävät pois, mutta mielestäni luonteva vuorovaikutus niissä kärsii kovastikin.

Lapsia havainnoidessani tajusin tänään, että dublo-leikki on nostanut meillä taas suosiotaan pitkäköön ajan jälkeen. Monista lapsistamme on tullut taitavia rakentelijoita, ja dublo-

laatikoiden luona oli vaikka minkälaisia dinosauruksia, tipuja ja taloja. Näitä rakennelmia pyrimme säästämään niin, että niiden kanssa voi jatkaa leikkiä vaikkapa seuraavanakin päivänä.

Paikalla oli lähes kaikki viskarimme myös, ja heistä alkaa pikkuhiljaa aistimaan tarpeen saada tehdä "haastavampia" puuhia. Tämä on yleinen ilmiö, joka tuntuu korostuvan aina keväisin ennen esikoulun alkua - lasten taidot ovat jo niin kehittyneitä, ettei päiväkodin tarjoamat tutuiksi tulleet haasteet enää tahdo riittää. Ryhmässämme yksi kasvattajilla olevista haasteista onkin se, miten voimme vastata eri ikäisten lasten erilaisiin tarpeisiin. Osalla lapsista harjoittelun alla on esimerkiksi kuivaksi opetteluun kaltaiset ikäkauteen liittyvät taidot, osa harjoittelee ylipäätään ryhmässä toimimista ja kaveritaitoja ja sitten osa alkaakin olla jo ihan valmiita esikoulua ja koulumaailmaa varten.

Lauantai, työaika 7.45 - 16.30

Tänään hoidossa olevat lapset toivoivat pääsevänsä naapuriryhmän jumppasaliin. Viikonloppuna toisissa ryhmissä onkin helppo käydä, kun siellä ei ole oman ryhmän lapsia paikalla. Toteutimme toiveen, ja lapset rakensivat jumppasaliin omanlaisensa temppuradan. He käyttivät siihen tilasta löytämiensä tarvikkeita, ja suunnittelivat säännöt radalle itse. Radan rakennus onnistui hyvin, samoin siinä kulkeminen. Aikuista ei tarvittu kuin varmistamaan turvallisuus. Lapset saivat harjoiteltua keskenään monenlaisia taitoja, kuten hyvää vuorovaikutusta, oman vuoron odottamista ja ongelman ratkaisukykyä.

Viikonloppuisin tai arki-iltaisain päiväkodissamme ei ole paikalla keittiöhenkilökuntaa, joten ruoka toimitetaan päiväkotiin lämpimänä. Ruokailujen ja siivouksen helpottamiseksi syömmme eri tilassa kuin normaalisti, henkilökunnan kahvihuone toimii viikonloppuisin ruokailutilanamme. Lapsista tämä on hauskaa vaihtelua, enkä muista montaakaan lasta, joka olisi ollut tästä muutoksesta hämmentynyt. Ennemmin se auttaa lapsia hahmottamaan koska on niin sanottu normaali aika, ja koska on ilta tai viikonloppu. Kahvihuoneessa ruokailussa on myös muutama huono puoli. Siellä on usein pöydällä erilaisia henkilökunnan ostamia pullia tai herkkuja, ja lapset tietenkin haluaisivat niitä myös. Lisäksi siellä on henkilökunnan ilmoitustaulu, ja jo lukemaan oppineiden lasten kanssa saa olla tarkkana, etteivät he tavaa ihan jokaista tiedotetta seinältä. Muuten tässä tilassa ruokailu tuo tietynlaista kodinomaisuutta ruokailuhetkiin, kun esimerkiksi likaisia astioita ei kerätäkään ruokakärryyn ja viedä keittäjälle pestäviksi, vaan ne laitetaan suoraan astianpesukoneeseen lasten odotellessa ja keskustellessa ruokapöydässä. Nämä ruokailut tuntuvat usein rauhallisemmilta kuin arkipäivien. Toki lapsiakin on vähemmän, mutta luulen että pienempi tila ja tilanteen kiireettömyys vaikuttavat tunnelmaan myös.

Viikkoanalyysi

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) määritellään, että varhaiskasvatuksen oppimisympäristön tulisi olla ennen kaikkea lasta kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen sekä esteetön. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan kaikkia niitä erilaisia tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka varhaiskasvatuksessa tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristön käsitettä tutkiessa tulisi ottaa huomioon sen fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset ulottuvuudet. Myös esimerkiksi ergonomia, ekologisuus, viihtyisyys ja esteettömyys sekä tilojen valaistus ja akustiikka, sisäilman laatu ja siisteys tulisi ottaa huomioon oppimisympäristöjä rakennettaessa ja kehitettäessä. Niissä tulisi voida toteuttaa monenlaista pedagogista toimintaa ja niitä pitäisi voida muuttaa tarpeen mukaan. Oppimisympäristöjä rikastuttamaan lasten käytössä tulee olla riittävästi erilaisia, monipuolisia ja turvallisia leikki- ja toimintavälineitä, joissa on tarvittaessa huomioitava lasten yksilölliset tuen tarpeet. (VASU 2018, 32 - 33.) Oma päiväkotini on ollut alun perin muussa käytössä, joten sen tilat eivät ole aivan ideaalit varhaiskasvatusta ajatellen. Olen kuitenkin sitä mieltä itse, että kun seiniä ei voi siirtää täytyy tulla toimeen sillä mitä on saatu. Onneksi esimerkiksi esteettömyyteen liittyviä asioita on saatu myös paranneltua ajan myötä, kun on huomattu, että jostain puuttuu kaide tai portaat eivät ole tukevat.

Oppimisympäristöjä kehitettäessä tulisi kiinnittää huomiota siihen, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa ja että oppimisympäristöt tukisivat lasten terveen itsetunnon sekä sosiaalisten ja oppimisen taitojen kehittymistä. Henkilöstön tulisi ottaa huomioon eri lasten kiinnostuksen kohteita sekä yksilöllisiä taitoja ja tarpeita. (VASU 2018, 32.) Erilaisilla pienillä oppimisympäristön muutoksilla voidaan tukea lasten kehittyviä taitoja ympäristön hahmottamisen suhteen. Apuna voi käyttää vaikkapa erilaisia kuvia tai värikoodeja, jotka saattavat helpottaa lasta esimerkiksi löytämään oman paikkansa, sallitut oleskelupaikat tai kulkureitit tilasta toiseen. Visuaalista tukea kannattaa käyttää kaikkien lasten kanssa, sillä siitä ei haittaa kenellekään. (Sandberg 2021, 216.)

Niin kuin jo päiväkirjamerkintöjen aikana mainitsin, oman haasteensa ryhmäni toimintaan tuo se, että lapset ovat hyvin eri-ikäisiä. Se vaikuttaa niin suunniteltavaan toimintaan kuin tilojenkin käyttöön. Vaikka wc-tilamme on jo muutenkin ahdas, on lattialla pakko olla myös pottia pienimpiä varten, ja vaikka kuinka haluaisimme pitää askartelutarvikkeet aina helposti saatavilla, on meidän huolehdittava myös siitä, etteivät ihan pienimmät pääse käsiksi esimerkiksi saksiin tai maaleihin. Niin kurjaa kuin se onkin, joitain tavaroita lapset joutuvat meiltä aikuisilta pyytämään. Tosin osa isommista osaa kyllä näppärästi kivuta tuolin avulla ottamaan sakset, ja se on heille sallittukin. Toisaalta taas, meidän kaksivuotiaamme ovat hyvin taitavia leikkimään esimerkiksi barbeilla. He osaavat pukea niille kenkiä ja vaatteita jo osin itsenäisesti. Samoin vaikkapa pikkulegoilla rakentelu onnistuu heiltä. Kun he pääsevät isompien mukana käyttämään ”isompien lasten leluja”, he oppivat myös käyttämään niitä.

Meillä oli aiemmin ryhmätilassamme paljon erilaisia kuvia, joiden tarkoitus oli auttaa lapsia hahmottamaan päivän kulkua, kaappien sisältöä ja muita sellaisia asioita. Kuvia kertyi seinille kuitenkin aivan valtavasti, ja riisuimme suurimman osan pois. Nyt olemme todenneet parhaaksi lisätä kuvia näkyville sitä mukaa kun huomaamme, että jollekin on tarvetta. Pitäisi vaan myös muistaa ottaa pois niitä, joita ei käytetä, jottei ympäristöstä tulisi taas visuaalista sekamelskaa. Omia tavaroita ja paikkoja hahmottamaan ryhmämme lapsilla on jokaisella oma lokeromerkki, jonka he saavat valita hoidossa aloittaessaan. Tämä merkki on niin vaatelokerossa kuin sänky paikallakin, ja niitä käytetään myös merkitsemään ruokailupaikkoja. Merkit auttavat lapsia hyvin hahmottamaan omat paikkansa, ja ne auttavat myös tunnistamaan kavereita siinä vaiheessa, kun nimet eivät ole vielä tuttuja. Kun uusia ihmiskontakteja tulee kerralla paljon, saattaa olla paljon helpompaa yhdistää ihmiseen sukellusvene- tai kirahvimerkki kuin nimi Mikael tai Sirpa.

Oppimisympäristön tulisi tarjota lapsille vaihtoehtoja niin mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseen liikkumiseen, erilaisiin leikkeihin ja peleihin kuin rauhalliseen oleiluun, rentoutumiseen ja lepoonkin. Hyvin toimiva oppimisympäristö tukee lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua sekä ohjaa leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen sekä taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen. Kun oppimisympäristöjä suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä lasten kanssa, heidän ideansa, leikkinsä ja heidän tekemänsä työt näkyvät oppimisympäristöissä. (VASU 2018, 32.) Fyysistä oppimisympäristöä pohdittaessa tulisi kiinnittää huomiota lasten viihtyisyyteen sekä aktiiviseen toimijuuteen. Esimerkiksi lelujen, pelien ja askartelutarvikkeiden tulisi olla esillä niin, että ne houkuttelevat lapsia tutkimaan niitä sekä ovat helposti lasten itsensä saatavilla. Etenkin vanhoissa rakennuksissa toimivissa yksiköissä tulisi oppia näkemään käytössä olevat tilat toimintaa rajoittavien sijaan mahdollisuutena. Pienillä muutoksilla, kuten järjestämällä pöytäryhmiä uudelleen, siirtämällä hyllyjä tai levittämällä leikkitiloja käytäville voi saada aikaan suurta muutosta. (Ahonen 2017, 115.)

Vuorohoidossa on usein mahdollista käyttää muiden ryhmien tiloja epätyypillisinä hoitopaikoina. Lasten siirtyessä ryhmistä ja tiloista toiseen tulee kiinnittää huomio siihen, että kaikki lapsista tietävät mitä toimintaa ja välineitä on tarjolla. Mikäli lapsilla ei ole tietoa saatavilla olevista mahdollisuuksista, he joutuvat kysymään ja pyytämään niitä aikuisilta. Tämä lisää niin sanottua lupakulttuuria, joka suosii rohkeimpia ja aloitteellisimpia lapsia. Varsinkin vuorohoidossa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että niin sanotuissa äärivuoroissa iltaisin ja viikonloppuisin työskennellään usein yksin. Tällöin kaiken tarvittavan, kuten wc- tai keittiötilojen, on oltava lähellä ja helposti saavutettavissa. Toiminta- ja oppimisympäristöt vuorohoidossa tulisikin suunnitella niin, että ne olisivat turvallisia sekä lapsille että aikuisille. (Peltoperä & Hintikka 2016, 154.)

Omalla ryhmälläni on normaalisti käytössä kolme tilaa, joista yhdessä syödään, toisessa levätään ja kolmas on varsin pieni huone. Olemme mielestäni kuitenkin oppineet käyttämään käytettävissä olevia tiloja hyvin ja monipuolisesti. Lepohuoneeseen, vaikkei se kovin suuri olekaan, saa jaettua tarvittaessa hyvin erillisiä leikkitiloja kolmellekin eri leikille. Jakamisessa käytämme sermejä, sohvaa tai vaikka laulupenkkejä. Myös mattojen avulla saa hyvin rajattua leikkitiloja. Ruokailuhuoneessa meillä on tällä hetkellä kotileikki, joka vie siitä varsin suuren osan. Toisaalta kotileikin yhteydessä on myös sohva, jolla tulee luettua lapsille paljon, ja kun kotileikissä ei ole ketään, käytetään tilaa hyödyksi vaikkapa nostamalla legot sinne. Kaiken kaikkiaan koen, että käytämme tilojamme hyvin monipuolisesti, ja että tiloja muokataan lasten tarpeista lähtien. Esimerkiksi kotileikistä on sallittua viedä ruokatarvikkeita lepuhuoneeseen rakentuvaan kauppaan, ja tietenkin myös kotileikkiä leikkivät voivat lähteä nukkevauvaansa ulkoiluttamaan ja käydä tuolla kaupassa samalla. Sallimme myös lelujen sekoittumisen leikistä toiseen, emmekä rajaa tarkasti esimerkiksi pikkulegoja vain tietyssä paikassa tapahtuvaan leikkiin. Pikkulegot voivat toimia vaikkapa kotileikissä irtokarkkeina, tai autoleikissä tielle vyöryvänä maanvyörynä.

Hyvin suunnitellussa oppimisympäristössä tuodaan näkyväksi kulttuurista moninaisuutta sekä edistetään lasten kielellistä kehitystä. Psykkistä hyvinvointia edistävät yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat, jotka auttavat luomaan ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön. Kun ilmapiiri on turvallinen ja kasvattajat auttavat lapsia tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä, lapset uskaltavat näyttää erilaisia tunteita ja ilmaista itseään vapaasti. Oppimisympäristöjä tulee suunnitella ja kehittää myös siten, että ne vahvistavat yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Kun erilaisissa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä toimitaan joustavasti erikokoisissa ryhmissä, on jokaisella yhteisön jäsenellä mahdollisuus osallistua toimintaan ja vuorovaikutukseen. (VASU 2018, 33.) Pienryhmätoiminta mahdollistaa aikuisille enemmän aikaa huomioida lasten yksilöllisiä piirteitä ja suunnitella ja toteuttaa toimintaa lasten tarpeista lähtien. Pienessä ryhmässä ne lapset, jotka tarvitsevat enemmän tukea oppiakseen, saavat mahdollisuuden harjoitella taitojaan pienessä ryhmässä. Pienryhmätoimintaa kannattaa kuitenkin tarkastella aika ajoin, jotta voidaan varmistua siitä, että se on pedagogisesti perusteltua ja tarkoituksenmukaista. Huomiota kannattaa kiinnittää esimerkiksi siihen, ovatko pienryhmät kiinteitä vai vaihtuvia, millä perusteella lapset jaetaan ryhmiin ja kuka aikuisista on vastuussa mistäkin ryhmästä. (Ahonen 2017, 110 - 111.)

Minusta tuntuu, että ryhmässäni pienryhmät syntyvät hyvin joustavasti. Emme ole missään vaiheessa halunneet jakaa lapsia kiinteisiin pienryhmiin, sillä jo erilaisten hoitoaikojen vuoksi lapset ovat hyvin eri aikaan paikalla. Joskus hoidossa on vain kolme lasta, jolloin jakoa ei tarvitse edes miettiä. Toki tällöinkin on sallittua leikkiä myös yksin, eikä olla kavereiden kanssa samassa puuhassa vain siksi, että lapsia olisi erityisen vähän paikalla. Kun tarvetta on, jaamme lapsia joka kerta hieman eri tavalla. Sisarukset pyrimme lähtökohtaisesti laittamaan eri

ryhmiin, sillä hetkittäin harjoittelu ilman tuttua siskoa tai veljeä tekee hyvää kaikille lapsille, ja siihen harvoin on kotonakaan tilaisuutta. Joskus haluamme painottaa pienryhmissä suurin piirtein samanlaisia taitoja ja harjoiteltavia asioita. Tällaisia hetkiä voivat olla vaikkapa jumppatuokio ja siellä harjoiteltavat pallottelutaidot neljävuotiaille. Joskus taas painotamme tunnetaitoja, jolloin esimerkiksi kiertävän sosionomin kerhoon osallistuu kolme-viisivuotiaita, joilla kaikilla on tarvetta vahvistaa tunnetaitoja. Kun pienryhmät eivät ole kiinteitä, voimme mielestäni taata, että jokainen pääsee jollain tavalla osalliseksi kaikesta toiminnasta, ja myös leikkimään jokaisen kaverin kanssa. Olisi varmasti kurjaa olla neljävuotias, jos se paras kaveri olisikin juuri eri ryhmässä kuin itse, eikä ikinä pääsisi leikkimään hänen kanssaan. Vaihtuvat työaikamme mahdollistavat myös vaihtuvat aikuiset eri pienryhmissä. Näin jokainen pääsee osalliseksi jokaisen aikuisen vahvuuksista, ja oppii toimimaan kaikenlaisten aikuisten kanssa. Myös opettajan pedagoginen osaaminen jakaantuu näin jokaiselle lapselle.

Myös esimerkiksi päiväkodin piha, lähimetsä, leikkipuistot ja muut rakennetut ympäristöt kuten kirjastot tai museot ovat tärkeitä varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä. Ne kaikki tarjoavat erilaisia kokemuksia, materiaaleja ja monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tutkimiseen. Lasten oppimisympäristöjä voidaan rikastaa tekemällä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa ja tekemällä vierailuja esimerkiksi uimahalliin, teatteriin tai vaikkapa huoltajien työpaikoille. Nykypäivänä myös tieto- ja viestintäteknologia saattaa muodostaa merkittävän osan monipuolisesta ja lasta osallistavasta oppimisympäristöstä. (VASU 2018, 33.) Vuorohoidolle tyypillistä on se, että esimerkiksi retkille pystytään lähtemään viikonloppuisin tai iltaisin helpommin kuin arkena lapsia ollessa paikalla vähemmän kuin normaalisti. Myös koko päiväkodin tilojen hyödyntäminen toimintatiloina epätyypillisinä hoidossa oloaikoina on tavallista vuororyhmissä. (Peltoperä & Hintikka 2016, 162.) Kulunut vuosi on ollut sinällään raskas, kun kaikenlainen yhteistoiminta erilaisten yhdistysten, kirjastojen ja muiden yhteistyökumppanien kanssa on kutistunut olemattomiin. Väliin on jäänyt niin läheisen koulun meille yleensä esittämä kevätnäytelmä, seurakunnan joulukirkko kuin lukumummin visiititkin. Onneksi metsässä, luistelemassa ja muilla luontoretkillä on voitu käydä niin kuin ennenkin. Myös erilaiset tabletilla olevat ohjelmat ovat mahdollistaneet meille käynnin vaikkapa sukeltamassa, ja olemme voineet tutustua hyönteisten lisäksi vaikkapa avaruuteen.

Itse opinnäytetyöprosessiin liittyen tämä viikko on tuntunut todella hankalalta. Päiväkirjamerkintöjä oli vaikea kirjoittaa, koska tuntui, etten löydä päivistä mitään oleellista ja esiin nousevaa. Myös viikon kokonaisteemaa pohdin pitkään, ennen kuin päätin tarkkailla toimintaympäristöämme. Toivon tämän fiiliksen menevän ohi, päiväkirjavaihetta on jäljellä vielä neljä viikkoa, ja tässä vaiheessa tuntuu todella väsyttävältä ajatus prosessin jatkamisesta.

3.7 Viikko 7

Tällä viikolla pohdin sitä, mitä kerron lasten päivästä huoltajille. Minkälaista yhteistyötä teen huoltajien kanssa, jollei päivittäisiä kuulumisten kertomisia oteta lukuun?

Maanantai, työaika 12.00 - 21.00

Tänään aloitin työt koko talon viikkopalaverilla. Päiväkodin esimiehen ollessa poissa jäi viikolle osuvien henkilöstön poissaolojen selvittäminen tämän palaverin tärkeimmäksi anniksi. Poissaoloja tuntuu nyt olevan paljon, mutta onneksi ei niinkään sairastumisten vuoksi vaan vuosilomien takia. Poikkeusolojen jatkuessa on osa perheistä päättänyt pitää lapset kotona, joten tämä helpottaa päiväkodin kokonaistilannetta kovastikin.

Omassa ryhmässä oli aamupäivällä aloitettu pääsiäisvalmistelut, ja jatkoimme niitä vielä illallakin. Osa lapsista teki rairuohopurkkeja, ja muutamat aloittelivat pienten pesien rakentamista tipuille. Koska korona-aikaan lapset eivät ole voineet tuoda omia lelujaan päiväkotiin, halusimme antaa heille jokaiselle jotain ihan ikiomaa, jota voivat hoivata ja jolla leikkiä päiväkodissa muutaman viikon ajan. Lapsille hankittiin pienet pääsiäistiput, joille he nyt saavat rakennella koteja ja pesiä. Tipuilla saa leikkiä hoitopäivän aikana, ja pääsiäiseksi ne pääsevät muuttamaan lasten koteihin.

Silloin kun lapset voivat tuoda omia lelujaan päiväkotiin, he ovat saaneet harjoitella hyviä taitoja, kuten lelun esittelyä sanallisesti muille, tärkeän lelun jakamista ja omasta tavarasta huolehtimista. Nyt näitä taitoja ei ole päästy harjoittelemaan lähes vuoteen, ja onkin kiva tarkkailla, miten lapset osaavat tipujansa hoitaa. Hienoja pesiä niille lähti ainakin rakentumaan, ryhmässämme tuttuun värkkäilytyyliin.

Tiistai, työaika 15.30 - 22.45

Työvuoroni alkoi niin hassuun aikaan, että luovutin monta lasta kotiin heti saavuttuani. En osannut pahemmin kuulumisia kertoa, vaan luin sen mitä päivälappuun oli kirjoitettu, ja kyselin lapsilta lisää siinä vanhemman jo tultua. Onneksi hakijat olivat ymmärtäväisiä, kun en ihan heti tiennyt mitä oli lounaaksi syöty tai mihin aikaan lapsi oli päiväunilta herännyt.

Tänään jatkoimme tipun pesien askartelua vielä illalla. Tipuista tulikin äkkiä tärkeitä lapsille, ja niille ehdittiin keksiä monta nimeä ja harrastusta illan mittaan. Niistä oli selvästi myös puhuttu jo eilen kotona, sillä moni vanhemmista tiesi tipuista. Lapset esittelivätkin niitä innoissaan vanhemmille. Osa lapsista toivoi jo hartaasti, että saisi tipun kotiinsa, mutta kaikki ymmärsivät, ettei se aika ole ihan vielä.

Illalla myöhään hoidossa olevien lasten kanssa aika sujui nopsaan. Leikimme barbeilla ja avaruusaluksella, ja molemmat lapset mahtuivat hyvin mukaan touhuun. Lasten erilaiset

vuorokausirytmit näkyivät selvästi; siinä missä toinen lapsista nukahti sohvalle iltapalan jälkeen, jaksoi toinen leikkiä kotiinlähtöön asti. Meidän yksiköstämme saa lapsia hakea kotiin klo 22.30 asti, ja tänään toinen lapsista olikin näin myöhään. Siinä vaiheessa ei enää pahemmin päivän kuulumisia vaihdettu, vaan väsynyt lapsi ja huoltaja lähtivät kiireen vilkkaa kotiin nukkumaan päin. Näin myöhään olevien lasten iltapuuhat, kuten hammaspesut, teemme aina päiväkodissa, jotta mahdollisesti autoon nukahtavan lapsen saisi nukkuvana sänkyyn asti.

Keskiviikko, työaika 8.00 - 16.00

Koko viikon SAK-aikani oli tänään käytettävissä, ja kylläpä tulikin istuttua aamupäivästä tietokoneella. Sain muutaman lapsen vasut ja ikäkausipaperit kuntoon, ja samalla tehtyä muitakin tietokonetöitä. Kirjasin ylös omassa palaverissa tänään käytäviä asioita, ja myös jo valmiiksi ensi viikon talopalaverin muistiota. Raskas rupeama toimistotyöhön tottumattomalle, mutta koin olevani tuottoisa.

Lapsilla oli tänään ohjelmassa rairuohon istutusta sekä suujumppaa. Istutuspuuhat onnistuivat hyvin, kovin innokkaina lapset kävivät ikkunalaudalla olleita purkkeja pitkin iltapäivää kurkkimassa, josko ruoho jo kasvaisi. Nyt olikin hyvä hetki harjoitella myös aikakäsitteitä, sanoitimme nyt lapsille, että ruohon kasvu alkaa näkymään noin kolmen yön päästä. Suujumpassa oli tiputeemaan sopien ohjelmassa höyhenen puhaltelua ja kuljettamista pillin läpi. Ei ollutkaan helppoa saada höyhentä pysymään matkassa mukana pillin läpi ilmaa imemällä. Osa lapsista oli tässä hommassa kyllä niin taitavia, että he lisäsivät suujumppaan vaikeutta rakentamalla temppuradan, jolla kävelivät samalla, kun pitivät höyhentä pillissä. Vanhemmille päivästä kerrottaessa yritin muistaa mainita suujumpan hyödyistä, ja siitä, että suun motoriikan harjoitteita voi tehdä helposti kotonakin. Ihan jo vaikka kiisselin imeminen paksun pillin läpi auttaa voimistamaan suun lihaksia, ja myös erilaiset paperipalojen tai höyhenten puhaltelut on helppo toteuttaa myös kotona.

Tiput elävät kivasti lasten leikeissä. Tänään eräs nuori neiti innostui tekemään omalle tipulleen välipalaa, ja välipalaksi valikoitui vesimeloni. Kun vesimelonin ulkonäkö ja väritys ei ollutkaan ihan muistissa, etsimme tabletin avulla kuvia vesimelonista, ja sitten lapsi itse piirsi ja väritti muutamia meloniviipaleita. Täytyy kyllä sanoa, että aikuisena en olisi ikipäivänä keksinyt yhdistää pääsiäistipuja ja vesimeloneita toisiinsa, mutta niin vain sekin onnistui lapsen mielikuvituksen avulla.

Torstai, työaika 14.00 - 21.00

Tänään harjoittelimme iltalasten kanssa oman vuoron odottamista ja jakamista. Teemat nousivat esiin ihan itsekseen, päivällisen jälkeen paikalla oli väsyneitä lapsia, ja malttia ei meinannut enää löytyä. Saimme uusia värityskirjoja ryhmään, ja niistä meinasi tulla hieman jopa riitaa, vaikka aikuisen silmiin kaikki olivat saman teeman alle kuuluvia ja lähes

samanlaisia. Niinpä näitä kirjoja sitten kierrätettiin, ja vihkoon merkittiin ylös, kuka on saanut tänään värittää mihinkin kirjaan. Huomenna paikalla on kanssani iltavuorossa lähes samat lapset, joten kerrankin pystyin sanomaan, että seuraavana päivänä kirjoja sitten vaihdetaan. Aina näin ei ole, kun joko lapset vaihtuvat tai sitten itse jää vaikkapa vapaille.

Suunnitelmissa oli tänään myös tehdä työvuorot, mutta niin monen perheen hoitotarpeet vielä puuttuivat, että katsoin parhaaksi jättää vuorojen laatimisen seuraavaan päivään. Lain mukaan meillä työntekijöillä täytyy olla työvuorot aina tiedossa viikkoa etukäteen, joten ihan viimeinen takaraja on maanantai. Onneksi sinne asti joudun venyttämään vuorojen tekoa ani harvoin. Vuorohoidossa työskennellessä on oman elämän suunnittelu ajoittain muutenkin haastavaa vaihtelevien työrytmien vuoksi, joten vahvistetut vuorot pyritään suunnittelemaan aina niin aikaisin kuin mahdollista.

Perjantai, työaika 12.00 - 21.00

Tänään sain työvuorot tehtyä. Suunnittelin pääsiäisen vuoroja, ja tulevat pyhät aiheuttivat etukäteen hieman huolta. Pienessä yksikössä pyhäpäivät vaikuttavat aina suuresti henkilökunnan riittävyteen. Useina vuosina olemmekin pääsiäiseksi yhdistyneet kaupungin toisen vuorohoitoyksikön kanssa, jolloin vastuuta ja henkilökunnan sijoitusta pyhäpäivinä voidaan hieman jakaa ja tasoittaa ryhmien kesken. Nyt sitä mahdollisuutta ei Covid19-epidemian vuoksi ole, ja pysymme niin sanotusti omassa talossa koko pääsiäisen. Etukäteisestä huolestani huolimatta sain kuitenkin vuorot tehtyä sujuvasti siinä ajassa mikä niiden tekoon oli varattukin.

Minulla ja ryhmän toisella opettajalla on ollut kuluneen viikon aikana useampia vasu - keskusteluja vanhempien kanssa. Summasimme tänään keskusteluja, ja kävimme yhdessä läpi niistä nousseita asioita. Oli ilo huomata, että saamme yleisesti ottaen vanhemmilta positiivista palautetta toiminnastamme. Useampi kertoi, että kanssamme on helppo puhua lapsista ja heihin liittyvistä asioista, ja että lapset tulevat päiväkotiin mielellään. Myös lasten taidot ja seuraavat kehityksen askeleet menivät mukavan usein yksi yhteen meidän ja vanhempien ajatuksissa. Mielestäni se tarkoittaa sitä, että me päiväkodissa ehdimme tutustumaan lapsiin oikeasti hyvin ja aidosti.

Viikkoanalyysi

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on hyvin tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Kasvatusyhteistyön tavoitteena tulisi olla huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Kasvatusyhteistyötä tukevat muun muassa tasa-arvoinen vuorovaikutus, keskinäinen kunnioitus sekä luottamuksen rakentaminen. Luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistaa huoltajien ja henkilöstön välisen yhteistyön myös haastavissa tilanteissa, esimerkiksi huolen herätessä lapsen

hyvinvoinnista. Kasvatusyhteistyön tulee olla vuorovaikutteista ja se edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä tulee huomioida perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä erilaiset huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Parhaimmillaan kasvatusyhteistyö voi tukea myös huoltajien keskinäisiä välejä. (VASU 2018, 34.)

Dahlblom ja Peltoperä (2016) mainitsevat, että vuorohoitoa tarvitsevat vanhemmat eivät useinkaan osoita kiinnostustaan osallisuuteen varhaiskasvatuksen toiminnan suhteen, vaan he kertovat olevansa kiitollisia ylipäätään siitä, että vuorotyön mahdollistama hoito on järjestynyt. On kuitenkin kasvattajien vastuulla varmistaa, että vanhemmille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua myös vuorohoidon arkeen sekä vaikuttaa siellä tapahtuvaan toimintaan. (Dahlblom & Peltoperä 2016, 226.) En ole itse huomannut tällaista, että vanhemmat eivät osoittaisi kiinnostusta vuorohoidon toimintaa kohtaan. Toki myös vanhempien viereyden vaihtelee esimerkiksi juuri heidän työvuorojensa vuoksi, ja vaatii tilannetajua kasvattajilta huomata ne hetket, jolloin lapsen hakija ei oikeasti jaksakaan vastaanottaa muuta tietoa kuin päällimmäiset kuulumiset lapsen päivän kulusta. Tällöin voidaan vaikkapa sopia, että lapsi tuodaankin seuraavaan hoitovuoroon varttia aiottua aiemmin, ja tärkeä asia voidaan puhua tuolloin läpi.

Kasvatusyhteistyön merkitys on erityisen tärkeää varhaiskasvatuksen siirtymävaiheissa, esimerkiksi silloin kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa, lapsi vaihtaa ryhmää päiväkodin sisällä esimerkiksi pienten ryhmästä isompiin ryhmään, lapsen vaihtaessa päiväkotia tai aloittaessa esiopetuksen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa ja lapsen mahdollista kehityksen ja oppimisen tukea laadittaessa yhteistyön merkitys korostuu entisestään. Kannustavat ja lapsen kehitystä ja oppimista myönteisesti kuvaavat viestit ja lasten päivittäiset tapahtumat ja kokemukset on tärkeää jakaa huoltajien kanssa, sillä huoltajan ja henkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle (VASU 2018, 34.)

Vuorohoitoa aloittaessa on tärkeää käydä vanhempien kanssa läpi, mitä kaikkea vuorohoitoon sisältyy. Vanhemmille on avattava esimerkiksi sitä, että joskus lapsi voi olla vaikkapa myöhäisessä iltavuorossa ainut paikalla oleva lapsi, tai minkälaisia ovat ruokailurytmit vuorohoidossa. Myös esimerkiksi samankaltaisesta vuorokausirytmistä sopiminen sekä kodissa että päiväkodissa voi olla hyväksi lapselle. (Dahlblom & Peltoperä 2016, 220 - 221.) Omassa ryhmässäni vanhempien kanssa sovitaan esimerkiksi siitä, mihin aikaan lapsi tulee hoitoon, jos huoltajan työt alkavat klo 14. Tuleeko lapsi vasta 13.30, vai tuodaanko hänet jo klo 12 päiväunille. Jos kokeilun jälkeen huomataan, että lapsi nukkuu kyllä päiväunet, mutta suoraan unille on hankala tulla, voidaan sopia, että hän tuleekin jo 11.30, jolloin lepoetkelle voi siirtyä yhdessä kavereiden kanssa. Jos taas huomataan, että lapsi ei nukukaan enää päiväunia, voidaan siirtyä siihen, että vanhempi tuo hänet vasta 13.30. Tämä edellyttää aloituskeskustelun lisäksi jatkuvaa keskustelua lapsen ja perheen rutiineista sekä tarpeista.

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja varhaiskasvatuksen tietoista ja yhteistä sitoutumista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on edistää lapsen ja perheen osallisuutta palveluissa, dialogista asiakasvuorovaikutusta ja luottamuksellisia yhteistyösuhteita. Sen mukaan vanhemmat ja ammattilaiset nähdään tasavertaisina asiantuntijoina, jolloin vanhemmilla on erityistä tietoa omasta lapsesta, kodin olosuhteista ja elämäntilanteestaan, ja ammattilaisella taas on yksittäistä perhettä laajempaa tietoa lapsen tuen, avun ja kehityksen tarpeista ja käytettävissä olevista palveluista. Kasvatuskumppanuus rakentuu dialogisuuden periaatteelle, jolloin huomiota kiinnitetään siihen, miten vanhemman lasta koskeva tietämys tulee kuulluksi, vastaanotetuksi, keskustelluksi ja jaetuksi vuoropuhelussa ammattilaisten kanssa. Ammattilaisen tehtävänä on kiinnittää huomiota siihen, millä tavalla hän itse tulkitsee perheiden erilaiset lapsen huolenpitoon, hoitoon, kasvatukseen ja oppimiseen liittyvät kysymykset, huolet, arvot, asenteet ja tuen tarpeet. Joskus vanhempien ja ammattilaisten käsitykset lapsen tarpeista voivat vaihdella ja olla ristiriidassa keskenään. Tällöin kasvatuskumppanuuden periaatteita noudattava ammattilainen ei oleta näkemyksensä olevan lähtökohtaisesti oikeampi kuin vanhemman. (THL 2020.)

Ryhmässäni jaamme vanhemmille ennen vasukeskusteluja niin sanotun ”Vahvuuskäsi”-monisteen. Monisteessa on kuva kädestä, jonka jokaisen sormen yläpuolelle pyydämme lapsen huoltajia miettimään jonkin lapsensa vahvuuden, ja kämmeneen yhden harjoiteltavan asian. Näin vanhemmat voivat jo ennen varsinaista vasukeskustelua miettiä näitä asioita kotona, eikä kysymykset tule heille yllätyksenä keskustelutilanteessa. Tavoitteita varhaiskasvatuksen toiminnalle mietimme sitten näistä vahvuuksista ja harjoiteltavista asioista kumpuavista teemoista lähtien yhdessä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevat keskustelut käydään ryhmässäni pääsääntöisesti kerran kaudessa, mutta sen lisäksi käydään paljon hyviä niin sanottuja ovensuukeskusteluja. Nämä voivat olla ennakkoon sovittuja viiden minuutin tapaamisia tai ihan vain lapsen tuonti- tai hakutilanteessa tapahtuvia. Näissä hetkissä yritän itse aina nostaa esiin lasten uusia taitoja, niitä seikkoja, joita huomaan olevan lapsen kehityksen lähivyöhykkeellä, tai sitten ihan vain kysyn, mitä perheelle kuuluu. Varsinkin lasten uusien taitojen esiin nostaminen tekee hyvää lapsille ja heidän itsetunnolleen. On ihanaa nähdä, miten lapsen koko olemus muuttuu, kun hän huomaa miten päiväkodin aikuinen ja oma äiti tai isä kehuvat häntä ja huomaavat hänessä olevan hyvän. Haasteellisista ja harjoiteltavista asioista en välttämättä puhu huoltajille lasten kuullen lainkaan, vaan yritän näistä kertoa niin, ettei lapsi ole kuulemassa. Tällöinkin pyrin kiinnittämään huomioni siihen, millaisilla keinoilla olemme päässeet haasteista eteenpäin, onko joku toimi auttanut vai ei, ja näkykö mahdolliset haasteet kotona. En puhu haasteista läheskään päivittäin, mutten myöskään halua niiden jäävän puolen vuoden välein esiin nostettaviksi suuriksi möykyiksi.

Varhaiskasvatuksessakin työskennellessä on hyvä muistaa, että sellaista käsikirjaa ei löydy, josta voisi katsoa minkä tyyppisestä ihmisestä tai perheestä on kyse, ja toimia kirjassa annettujen ohjeiden mukaan. Erilaisten perheiden kohtaamisessa on pitkälti kyse samoista taidoista, kyvyistä ja valmiuksista kuin moninaisuuden ammattimaisessa kohtaamisessa ylipäättään, mutta sen tukena toimii ammattilaisella oleva tieto perheiden monenlaisista tilanteista, toiveista ja palveluihin mahdollisesti jo liittyvistä kokemuksista. Tämän vuoksi toimivan kommunikoinnin ja molemminpuolisen ymmärryksen edistämiseksi ammatillisessa työssä tapahtuvissa kohtaamisissa voisi soveltaa moninaisuuden olettamista. Sen sijaan, että oletetaan perheen olevan tietynlainen, oletetaan, että kohtaamisen aikana siitä selviää monta toistaiseksi tuntematonta seikkaa. Moninaisuutta olettavan työtavan omaksuttuaan ammattilainen voi siirtyä työssään vapautuneeseen avoimuuteen, jolloin kommunikaatio perustuu ajatukselle, ettei kumpikaan osapuoli tiedä toisesta ennakolta mitään. Tällöin asiakas ja ammattilainen ovat molemminpuolisessa kommunikointitilanteessa, jolloin on lupa kysyä, olla väärässä ja pyytää selvennystä. Palvelun voidaan katsoa onnistuneen, mikäli perhettä palvellaan sellaisena perheenä kuin se kokee olevansa. Lapsiperheiden palvelujen osalta on myös huomioitava, että lapset näkevät itsensä hyvin pitkälti osana perhettään, ja perhe on suuri osa heidän identiteettiään. Jos lapsen perhettä ei kunnioiteta, ei myöskään lasta kunnioiteta, ja siksi lapsen identiteetin ja itsetuntemuksen voimistamisessa tärkeää on hänen perheidentiteettinsä tukeminen. (Jämsä 2008, 20 - 24.)

Mielestäni varsinkin vuorohoidossa korostuu avoimuus ja perheiden yksilöllinen kohtaaminen. Esimerkiksi lasten hoidossa oleminen myöhäiseen iltaan asti tai yön yli on joillekin perheille hankala paikka, ja osa vanhemmista vaikuttaa kokevan jopa syyllisyyttä siitä. Toiset taas myöntävät avoimesti, että tekevät mielellään esimerkiksi erittäin myöhäisiä iltavuoroja, koska silloin lapsi saa yöpyä päiväkodissa ja huoltaja saa nukkua rauhassa yön. Pystyn ymmärtämään molemmin tavoin ajattelevia vanhempia, ja voin vain tukea heitä heidän arkensa pyörittämisessä. Uskon siihen, että lähes jokainen vanhempi pyrkii elämään sellaista elämää kuin he itse kokevat olevan parhaaksi perheelleen.

Nykypäivänä vanhemmat itse kuvaavat lapsiperheen arjen olevan usein kiireistä ja kuormittavaa. Tuen hakeminen arjen haasteisiin ei ole useimmille vanhemmista helppoa. Osa vanhemmista saattaa jättää hakematta apua, vaikka kokisi sitä tarvitsevansa. Aiheet, joihin avun hakeminen tai saaminen koetaan vaikeaksi, ovat usein lapsen hoito, oma väsymys, arjen askareet, lapsen käytös, parisuhteen kysymykset ja lapsen uniongelmat. Vanhemmuuden tuen kehittämisessä täytyy huomioida, että vanhemmat eivät muodosta yhtä yhtenäistä ryhmää, jossa kaikki hyötyvät samanlaisesta tuesta. Osa vanhemmista osaa hakea tarvitsemaansa toimintaa ja tukea aktiivisesti, kun taas osa on elämäntilanteensa kuormittavuuden vuoksi passiivisempi. Vanhemmuuden tukemisessa oleellista on auttaa vanhempia niissä tekijöissä, jotka aiheuttavat arjessa kuormitusta, kuten esimerkiksi unen puutteesta tai parisuhteen haasteissa. (Jokinen 2020.)

Vuorohoidossa tuntuu usein korostuvan vanhempien väsymys ja arjen hektisyys. Vanhempien vuorotyöt, lapsen vuorohoito ja vielä mahdolliset harrastukset ja muut menot aiheuttavat arkeen sellaista sekamelskaa, että elämän strukturointi voi tuntua haasteelliselta. Myös esimerkiksi lapsen uniongelmat voivat korostua entisestään, kun vuorokausirytmiiä ei ole mahdollista pitää säännöllisenä. Ryhmässäni onkin sovittuna toimintatapana kysellä vanhemmilta arjen sujuvuudesta myös muuten kuin vuorohoidon osalta. Mikäli perheet ilmaisevat väsymystään tai neuvottomuuttaan, vaikka nimenomaan uniongelmiin edessä, ohjaamme heitä herkästi eteenpäin apua saamaan. Tarvittaessa soittamme auttaville tahoille suoraan ryhmästä, ettei avun saanti tyssää vanhemman väsymykseen. Moniammatillinen verkosto onkin meillä hyvin tiedossa, ja jos emme ryhmässä tiedä mistä perhe voisi saada apua, voimme kysyä neuvoa esimerkiksi varhaiserityisopettajalta tai varhaiskasvatuksen kiertävältä sosionomilta.

Päiväkirjan kirjoitus sujui tällä viikolla paljon edellistä jouhevammin. Viime viikon väsymys oli todennäköisesti vain useamman viikon intensiivisestä kirjoituksesta johtuvaa. Muutama viikko vielä jäljellä, tämä ajatus kutkuttelee jo kovasti.

3.8 Viikko 8

Tällä viikolla mietin millä tavalla toteutan pedagogista dokumentointia. Teenkö sitä, ja onko dokumentointi tavoitteellista vai vain tavan vuoksi tapahtuvaa.

Maanantai, työaika 8.00 - 16.00

Tänään jaoimme paikalla olleita lapsia kahteen pieneen ryhmään. Osa jatkoi pääsiäisaskartelujen merkeissä, ja osa oli elämyshuoneessa. Jako onnistui hyvin, ja toiminta oli rauhallista. Elämyshuoneessa erityinen hitti olivat tänään erilaiset värivalot, jotka ovatkin hienoja pimeässä ja tummaksi maalatussa huoneessa. Niiden kanssa pystyi hieman jumppaamaan, ja myös rentoutuminen oli mukavaa valojen loisteessa.

Viikkopalaveriin oli kertynyt tänään hurjasti asioita, saimme ne kuitenkin käytyä läpi. Päiväkodin johtajan ollessa poissa otin itse kokouksessa johtajan roolin. Tärkeää asiaa oli paljon, pyrin kuitenkin huomioimaan asialistan lisäksi myös sen, nousiko ryhmistä esiin jotain asioita, joihin muut halusivat keskittyä.

Tänään kirjasin kokouspöytäkirjan lisäksi lasten päivälappuun iltavuorolaisella tietoa lasten päivän kulusta. Kirjasin syömisten ja päivälevon pituuden lisäksi myös toimintaa, ja hieman siitä millä fiiliksellä lapset tuntuivat olevan mukana.

Tiistai, työaika 8.00 - 16.00

Tämä päivä olikin itselleni hyvin poikkeava, olin toisessa ryhmässä paikkaamassa henkilökuntavajetta. Yleensä en ryhmän opettajana näin vaihda ryhmää, mutta tänään katsoimme sen oman ryhmän toiminnan kannalta järkevimmäksi ratkaisuksi. Omaan ryhmään jäi aamulasten kanssa ensimmäisenä tullut työntekijä, ja seuraavana tulleet olivat sitten iltalasten kanssa katkeamattoman päivän.

Toiseen ryhmään meno on aina mukavaa vaihtelua omaan arkeen. Pysin tutustumaan lapsiin ihan jo ulkoilujen aikana muutenkin, joten ihan vieraita heistä ei ole kukaan. Ryhmien erilaiset tavat esimerkiksi ruokailuissa tai vaikkapa päiväpiirien pitämisessä voivat sekoittaa omaa ajattelua, mutta toisaalta näitäkin tapoja on kiva nähdä. Samalla voi herättää keskustelua, miksi naapuriryhmässä toimitaan jollain tavalla ja omassa toisin. Onko jompikumpi tapa parempi, ja onko erot perusteltavissa. Koen, että myös varajohtajana minun on hyvä välillä nähdä muidenkin ryhmien arkea. Kun muiden ryhmien vahvuudet ja mahdolliset haasteet on tiedossa saattaa esimerkiksi henkilökunnan sijoittelu poissaolotapauksissa olla hieman helpompaa.

Keskiviikko, työaika 5.45 - 13.00

Covid19-pandemian mukanaan tuomat tiukemmat sairaspoissaoloihin liittyvät säännöt koettelevat päiväkotiamme tällä hetkellä, ja ne näkyvät myös henkilökunnan poissaoloina. Tällä hetkellä ohjeistus on jäädä pienistäkin flunssanoireista sairaslomalle ja hakeutua koronatestiin, jonka tuloksen saamiseen asti on syytä olla kotiloissa karanteenimaisissa oloissa. Tänään poissaolot kasaantuivat, ja niiden selvittelyyn tuntui menevän paljon työaika. Myös lapsia on jonkin verran pois, se auttaa toki tilannetta, kun aikuisia voi siirtää ryhmästä toiseen tarpeen mukaan. Onneksi meillä on käytössä myös sijaisrekisteri, josta sijaisia saa tarvittaessa sähköisesti hakea.

Tänään omassa ryhmässä yksi lapsista riemuitsi kovasti, kun huomasi osaavansa rakentaa pienillä rakentelupalikoilla täysin mallin mukaan. Lapsen riemu ja hämmästys omista kehittyneistä taidoistaan oli todella aitoa ja vilpitöntä. Kun mietimme, miten saisimme säästettyä rakennelmat iltapäivään vanhempien tulon asti, lapsi keksi, että ne voisi kuvata hajoamisen varalta. Niinpä hän otti rakennelmista kuvan tabletin avulla, ja lisäksi otettiin vielä toinen kuva, jossa hän oli itse mukana. Nämä kuvat tallennettiin lapsen sähköiseen kasvunkansioon. Kirjoitin asian vielä päivän kuulumisista kertovaan lappuunkin, jotta iltavuorolainen huomaa kertoa hakijalle kansioista löytyvistä uusista kuvista.

Torstai, työaika 6.00 - 13.00

Rakentelujen taltiointit jatkuivat sattumalta tänään, tosin eri lapsen kohdalla. Tällä lapsella rakentelut ovat muuttuneet koko ajan vaikuttavammiksi ja esittävämmiksi, ja tänään nappasimme tuotoksista kuvan. Tämä lapsi ei ollut kuvan ottamisesta aluksi innoissaan, mutta kun muistin virkistykseksi juttelimme kasvunkansiosta ja katsoimme, että sinne on ennenkin tallennettu hänestä kuvia, sain kuvan lapsen luvalla ottaa ja tallettaa. Tärkeää olisikin muistaa, että kansioita olisi hyvä käydä useamminkin läpi lasten itsensä kanssa.

Tänään meillä oli jumppasali-päivä. Aluksi ajattelin, että menemme sinne koko paikalla olleiden kuuden lapsen voimin, mutta vaihdoimmekin suunnitelmaa lennossa. Tänään paikalla olleet pienimmät olivat hieman levottomalla päällä, ja koska jumpassa oli tarkoitus harjoitella sääntöleikkejä, teimmekin jaon niin että työkaverini otti isommat jumppaan, ja minä lähdin pienempien kanssa ulos. Näin uloslähdöstä muodostuikin mielestäni hyvä pedagoginen ja ikätasoinen tilanne. Lapset harjoittelivat wc:ssä toimimista rauhallisesti ja omaan tahtiinsa, ja pukemisen aikana he saivat harjoitusta myös itsenäisesti toimimisen suhteen. Nimesimme vaatteita, ja minulla oli hyvin aikaa pysähtyä kaikkien pienten ajatusten ääreen, joita lapsilta kumpusi.

Perjantai, työaika 8.00 - 15.15

Tänään käytin suuren osan päivästä varajohtajan tehtäviin työvuorojen teon sekä erilaisten tiedotettavien asioiden hoitamisen merkeissä. Vaikka eletään vasta maaliskuuta, täytyy jo edessä olevaa kesää alkaa suunnittelemaan, ja se tarkoittaa erilaisten kyselyjen ja tiedotteiden lähettämistä koteihin.

Lapsia oli tänään paikalla vähän, ja alkuviikosta poiketen aikuisia runsaasti. Saimmekin iltapäivällä kivasti lapsia jaettua toimintoihin heidän mielenkiinnon kohteidensa mukaan. Muutama lapsi, sekä tyttö että poika, halusi leikkiä lahjoituksena saamillamme kruunuilla ja taikasauvoilla. Lepuhuoneeseen laitettiin tanssisali pystyyn, ja he saivat leikkiä siellä rauhassa. Muutamaa lasta innosti kotileikki, ja sitä rikastuttamaan meni yksi aikuisista. Oli kiva huomata miten aikuisen antama malli ja tuki auttoi leikkiin uppoutumisessa niitäkin lapsia, joilla saattaa joskus olla haasteita juonelliseen leikkiin keskittymisessä. Viskarit ovat viime aikoina selkeästi kiinnostuneet lautapeleistä, ja he pääsivätkin pelailemaan. Itse otin omaan porukkaani tällä kertaa paikalla olleista lapsista pienimmän, jonka kanssa pelasimme nimeämistaitoja kehittävää yksinkertaista peliä. Lapsi innostui tästä kovasti, ja aluksi miettimäni yksi tai kaksi pelikierrosta johtikin lopulta kuuteen kierrokseen.

Viikkoanalyysi

Dokumentointi on hyvä tapa välittää tietoa päiväkodin arjesta lasten vanhemmille. Sen avulla voidaan tallentaa muistoja leikkihetkistä tai juhlista, sekä lasten oppimista, kehitystä ja ajattelua. Pedagogiikka näkyy dokumentoinnissa kuitenkin vasta silloin, kun tätä tallennettua tietoa käsitellään ja hyödynnetään tavoitteellisesti varhaiskasvatuksen toimintaa suunniteltaessa, toteutettaessa, arviotaessa ja kehitettäessä. (Aho 2017, 140.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaan pedagoginen dokumentointi on keskeinen työmenetelmä niin varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioimisessa kuin kehittämisessäkin. Sen tulisi tuottaa tietoa muun muassa sekä yksittäisten lasten kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, oppimisesta ja tarpeista, että suuremman lapsiryhmän toiminnasta hyvin konkreettisella ja monipuolisella tavalla. Kun dokumentointi on suunnitelmallista, se mahdollistaa sen, että henkilöstö oppii tuntemaan lapset ja ymmärtää paremmin lasten välisiä suhteita sekä ryhmän aikuisten ja lasten välisen vuorovaikutuksen luonnetta. Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa myös lasten itsensä sekä heidän huoltajiensa osallistumisen toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. (VASU 2018, 37.)

Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa varhaiskasvatuksen lapsilähtöisen toiminnan. Kun se tuo näkyväksi lasten kiinnostuksen kohteita, tarpeita ja jo osaamia taitoja, on toiminnan suunnitteleminen helpompaa. Samalla voidaan muokata oppimisympäristöjä ja työtapoja sekä toiminnassa käytettäviä menetelmiä lasten tarpeita ja kiinnostusta vastaaviksi. Yksittäiset piirustukset, valokuvat ja muut dokumentit auttavat lasten kehityksen ja oppimisen tarkastelussa. Näin ollen myös lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma on tärkeä osa pedagogisen dokumentoinnin prosessissa. Myös lapsen kehityksen ja oppimisen tuen tarpeiden arviointia varten tarvitaan suunnitelmallista pedagogista dokumentointia. (VASU 2018, 37.)

Omassa ryhmässäni olemme pyrkineet kehittymään pedagogisen dokumentoinnin saralla jo pidempään. Ryhmässämme on aina otettu paljon valokuvia ja tallennettu toimintaa videoiden sitä, mutta kuvien funktio ja jatkokäyttö toimintaa kehitettäessä on jäänyt vähäiseksi. Olemmekin alkaneet kiinnittämään enemmän huomiota siihen, mitä dokumentoimme ja miksi, ja mielestäni olemme saaneet kehitystyön hyvin käyntiin. Dokumentointi on edelleen hyvin valokuvauspainotteista, mutta nykyään pyrimme kiinnittämään huomion siihen, mitä kuvaamme ja miksi. Huomasimme esimerkiksi, että saatoimme kuvata samasta lapsesta useampia kuvia monena eri päivänä palapeliä tehdessä, ja tallettaa näitä kuvia lapsen kasvunkansioon. Kuvista puuttui kuitenkin tekstit, jotka selittivät, miksi kuvia oli otettu. Mikäli nyt laitamme tällaisia kuvia, pyrimme kiinnittämään huomion siihen, että lapsen kehityskaari näkyy niissä. Ensin lapsi on tehnyt nuppipalapelejä, sitten palapelien vaikeustaso on noussut ja palojen määrä kasvanut. Kuvatekstissä saattaa olla kirjoitusta siitä, minkälaisia palapelejä lapsi rakentaa mieluiten, onko niissä joku lempiaihe, jota lapsi toistaa, vai valitseeko hän joka kerta

uuden palapelin. Näin sekä me kasvattajat varhaiskasvatuksessa kuin lapsi itse huoltajineen voivat katsoa kuvia, ja nähdä, miten lapsen taidot ovat kehittyneet ja mielenkiinnon kohteet mahdollisesti vaihtuneet.

Pedagoginen dokumentointi tulee aina nähdä pidempänä prosessina kuin vain jonkin tietyn dokumentin tallentamisen hetki. Prosessi alkaa usein siitä, että kasvattajat haluavat lisää tietoa jostain ilmiöstä. Tämä ilmiö voi olla toimintaympäristön toimivuus, lasten väliset kaverisuhteet tai vaikka yksittäisen lapsen taitojen kehitys jossain tietyssä asiassa. Tällöin asetetaan ne kysymykset, joihin halutaan vastauksia prosessin aikana. Tämän jälkeen ilmiötä havainnoidaan tai dokumentoidaan eri näkökulmista, joko koko ryhmän osalta tai yksittäisen lapsen tasolla. Kun havaintoja ja dokumentteja on kertynyt jonkin verran, niitä tulkitaan joko prosessin alussa esitettyjen tai uusien, havainnoinnin aikana esiin nousseiden kysymysten kautta. Sen jälkeen voidaan tehdä tulkintoihin pohjautuvia johtopäätöksiä, joiden mukaan toimintaa kehitetään. Käytännössä pedagogisen dokumentoinnin prosessi ei ole näin suoraviivainen, sillä dokumentoitavat asiat usein muuttuvat samoin kuin niitä koskevat kysymyksetkin. Dokumentoitavia prosesseja on myös usein käynnissä useampia, esimerkiksi yksittäisten lasten vasut, toimintaympäristön kehittäminen ja erilaiset projektit kulkevat yleensä rinnakkain, ja niitä kaikkia olisi hyvä dokumentoida sekä erikseen että yhdessä niiltä osin, kuin ne yhteen linkittyvät. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2018, 78.)

Dokumentointi palvelee lasten vanhempia arjen tasolla lisäämällä heidän tietoaan siitä, mitä lapset päivän aikana varhaiskasvatuksessa tekevät. Sen avulla voidaan avata varhaiskasvatuksen tavoitteita ja menetelmiä, esimerkiksi sitä, miten metsäretkillä harjoitellaan monenlaisia eri asioita motoriikasta matematiikkaan ja äidinkieleen. Pedagogisen dokumentoinnin avulla vanhemmille annetaan mahdollisuus tietää, miten pedagogiikka toteutuu käytännössä ja miten lapsen yksilölliset kiinnostuksen kohteet ja tarpeet saadaan osaksi koko ryhmän toimintaa. On tärkeää, että asiat kerrotaan vanhemmille yleiskielellä, jotta he voivat ymmärtää, mitä esimerkiksi pedagoginen dokumentointi tarkoittaa. Tärkeää on myös muistaa, että pedagogisen dokumentoinnin tulisi olla aina kaksisuuntaista, eli se vaatii yhteistyötä lasten ja vanhempien kanssa. Lapsen elämän dokumentoijina voivat toimia kaikki hänen lähipiirinsä ihmiset, ja kotona tallennetut dokumentit, jotka tuodaan päiväkotiin nähtäville, tuovat näkyviin lapsen elämän kokonaisuudessaan. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2018, 20 - 21.) Meillä vanhemmille näkyvin pedagogisen dokumentoinnin työväline on lapsen sähköinen kasvunkansio. Keräämme sinne kuvia lapsesta, hänen askarteluistaan ja kaikenlaista muuta tietoa koko hänen varhaiskasvatusuransa varrelta. Lapsen vaihtaessa hoitopaikkaa siirtyy myös kasvunkansio hänen mukanaan, ja lapsen siirtyessä koulupolulle saavat vanhemmat tallennettua kasvunkansion kokonaan talteen.

Olemme käyneet keskusteluja pedagogisesta dokumentoinnista ja sen periaatteista ryhmässäni paljon. Puhumme aina siitä, miten sitä tulisi lisätä ja monipuolistaa. Kuitenkin nyt tätä

kirjoittaessani olen huomannut, että ryhmässäni erilaisia pedagogisen dokumentoinnin tapoja on paljon erilaisia. Valokuvaaminen ja videointi ovat niistä helpoimmin käytössä olevia, sillä tabletteja on useampia, ja niistä suurimmassa osassa on kehykset, jotka mahdollistavat sen, että myös lapset voivat niitä käyttää. Harmillista kyllä, usein kuvaaminen on vielä sitä, että aikuinen kuvaa lapsia, eikä niin, että lapset saisivat päättää mitä kuvataan. Tästä viisastuneena ajattelin aloittaa ainakin sellaisen projektin, jossa lapset saavat kuvata suosikkipaikkansa päiväkodista. Näin saamme konkreettista tietoa siitä, mikä toimintaympäristössämme toimii. Toivon tuon projektin lisäävän myös aikuisten rohkeutta antaa lapsille tabletit kuvaamista varten, sillä lapsilla varmasti riittää intoa kuvaamiseen.

Ryhmässäni me myös haastattelemme lapsiamme erilaisista aiheista paljon, niin heidän omista mielenkiinnon kohteistaan kuin joistain universaalimmista aiheista, kuten vaikka lasten oikeuksista. Näitä haastatteluja toteutetaan sekä kirjallisesti että videoimalla. Taltioimme sekä valokuvat, videot kuin kirjalliset haastattelutkin joka lapsen osalta heidän sähköisiin kasvunkansioihinsa. Noihin kasvunkansioihin pääsevät lasten huoltajat, ja heillä on myös mahdollisuus kommentoida sinne laitettua sisältöä. Harmillisen vähän vanhemmat kuitenkin kommentointimahdollisuutta käyttävät, tätä voisi varmasti heille mainostaa enemmänkin. Katselemme näitä kasvunkansioita myös lasten kanssa päiväkodilla silloin tällöin, tämän olen kyllä huomannut vähentyvän sen jälkeen, kun kansiot muuttuivat sähköisiksi. Konkreettiset kansiot täynnä askarteluja ja valokuvia houkuttelivat selailemaan niitä paljon enemmän, nyt lapset joutuvat pyytämään meiltä aikuisilta erikseen, jos haluavat kansionsa nähdä.

Sekä vanhempia että meitä kasvattajia varten ryhmämme seinällä on vasupuu. Siihen on eritelty varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen osa-alueet, ja keräämme tuohon puuhun sekä kuvia että kirjallisia huomioita toiminnasta, jota olemme vuoden aikana tehneet. Näin teemme näkyväksi myös toiminnan taustalla olevaa pedagogiikkaa. Lasten vasut ovat tärkeä pedagogisen dokumentoinnin työväline, ja niitä varten pyydämme myös lapsia ja vanhempia miettimään jo kotona lasten vahvuuksia ”Lapsen käsi”-monisteeseen. Meitä kasvattajia varten teemme kuukausittain arviointia työstämme ja työtavoistamme, ja nämä arvioinnit tallentuvat, jotta voimme palata niihin myöhemmin. Loppujen lopuksi näitä pedagogisen dokumentoinnin välineitä on käytössämme lukuisia, niitä ei vaan arjen työssä osaa aina sellaisiksi tunnistaa.

3.9 Viikko 9

Tällä viikolla tarkastelen minkälaista yhteistyötä teemme oman talon sisällä, eri ryhmien kanssa mutta myös varhaiserityisopettajan kanssa.

Maanantai, työaika 6.15 - 15.30

Tänään lapsia oli heti aamusta kuusi, ja he aloittivat päivän leikit jo hyvissä ajoin. Ennen aamupalaa he ehtivät syömään kotileikissä aamupalaa, käymään mökillä ja matkustamaan

ratikalla töihin. Taas kerran huomasin iloitsevani siitä, että vaikka paikalla olleet lapset olivat ikähaarukaltaan kaksi-viisivuotiaita, heidän leikkinsä sujui todella mallikkaasti ja kaikki mahtuivat mukaan. Minua ei kaivattu kuin leikin reunalle ratikan kuuluttajaksi, ja muuten lapset leikkivät keskenään.

Aamupalan jälkeen otimme pitkästä aikaa käyttöön muovailuvahan. Sen suosio kulkee hieman aalloittain, joskus on viikkoja, kun tuntuu siltä, että muovaillessa on koko ajan joku lapsista, ja sitten se unohtuu taas pitkäksi aikaa. Tänään muovailimme kaikki, ja muovaillessa syntyi monenlaisia tulivuoria ja lohikäärmeitä.

Tiistai, työaika 12.45 - 20.45

Illalla paikalla oli isompia varalapsia. He innostuivat leikkimään kauppa, ja he linkittivät leikkiin myös kaupasta sekä toisilta varastamisen. Tällaisista leikeistä saa aikaan hyviä moraalisia keskusteluja lasten kanssa siitä, mikä on oikein ja mikä väärin. Mielestäni on tärkeää, että me aikuiset pystymme puhumaan lapsille suoraan myös näistä vaikeammista asioista, kuten varastelusta, erilaisista kehonosista tai vaikka kuolemasta. Kun lapset huomaavat, että asioista voi puhua aivan normaalisti, he oppivat itsekin näistä puhumaan häpeilemättä.

Tähän asiaan liittyen mieleeni tuli muutaman lapsen keskustelu parin viikon takaa. Tuolloin lapset keskustelivat ruokapöydässä omista perheistään, ja yksi lapsista kertoi vanhempiensa eronneen. Sattumalta pöytätovereista kenelläkään muulla ei ollut asiasta omakohtaista kokemusta, ja lapset aloittivat todella hyvän keskustelun erosta, ja siitä miltä tuntuu, kun on kaksi kotia. Tässä tilanteessa "kokemusasiantuntijana" toimi lapsi, jonka itsetunnolle teki varmasti hyvää olla tällä kertaa se, joka tiesi asiasta eniten, ja joka sai jakaa kokemustaan muille. Tuossa tilanteessa me aikuiset annoimme lapsille tilan puhua ja purkaa asiaa, ja olimme vain sivustalla korvina ja tarvittaessa tukena, jos sellaista olisi tarvittu. Siihen ei kuitenkaan tuolloin ollut tarvetta, ja keskusteluun ovat lapset palanneet muutaman kerran kotileikin tiimellyksessä.

Keskiviikko, työaika 11.00 - 17.06

Varhaiskasvatuksen sosionomi oli iltapäivästä pitämässä lapsille taas kerhoa. Lapset ovat innostuneet kerhosta kovasti, ja siellä opitut asiat esimerkiksi tunteiden nimeämisen ja niiden hallinnan suhteen ovat kyllä tulleet osalla lapsista käyttöön. Sosionomin kanssa on nyt sovittu, että hän laittaa kerhokertojen jälkeen materiaalia ja vähän kuvausta kustakin kerrasta lasten kasvunkansioihin. Näin me kasvattajat sekä vanhemmat kotona saamme hyvin tietoa kerhon kulusta ja sen teemoista.

Tänään jaoin vanhemmille kotiin kirjeet, joissa kerroin opinnäytetyöni päiväkirjaosuuden lähenevän loppuaan, ja tarjosin perheille mahdollisuuden lukea merkinnät niiden valmistuttua.

Mielenkiintoista nähdä, kuinka moni tarttuu tähän tarjoukseen ja haluaa merkintöihin etukäteen tutustua. Toivon saavani vanhemmilta palautetta päiväkirjamerkinnöistä esimerkiksi lasten tunnistettavuuden kannalta, mutta myös toimintaamme ja sen avaamiseen liittyen. Olenko kirjoittanut jostain sellaisesta, mistä vanhemmilla ei ole ollut mitään tietoa, tai onko jotain tärkeää jäänyt heidän mielestään kirjoittamatta.

Torstai, työaika 7.00 - 15.45

Ihanan keväinen auringonpaiste innoitti meitä kävelyretkelle ja kevään merkkejä etsimään. Lapset jaksoivat kävellä useamman kilometrin, ja vaikei juuri niitä kevään merkkejä, joita lähdimme etsimään, eli leskenlehtiä, vielä näkynytkään, löysimme esimerkiksi silmuja. Yksi lapsista näki myös kissanpajuja eli pajunkissoja. Hyvä tsemppauskeino lapsille oli tänään teitä putsaamassa olleet traktorit, niitä tuntui ilmaantuvan joka mutkan takaa, ja kukaan ei ehtinyt valittelemaan, ettei jaksaisi kävellä, kun traktoreita oli niin paljon laskettavina.

Lounasaikaan yksi neljävuotiaista lapsista huikkasi yhtäkkiä kovalla äänellä "Hups, minulla tuli kakkaa housuun". Kysyin, ehkä jopa hieman epäuskoisena, että onko hän nyt tosissaan, ja lapsi nyökytteli vakavana. No, ohjasin lapsen eteiseen, jossa jo oli toinen työntekijä, ja he lähtivät vessaan housujen vaihtohommiin. Työkaverini sai suojahanskat laitettua käteen asti, kun lapsi rallatteli "Aprillia, juo kuravettä!". Tosiaan, tänään onkin aprillipäivä, ja tämä kuuleman mukaan jo kotona harjoiteltu pila meni kyllä nyt ihan täydestä meihin aikuisiin. Aika hupaisa juttu, jolle tuli kyllä naurettua useamman kerran päivän aikana.

Viikkoanalyysi

Tälle viikolle oli hankala keksiä tavoitetta, tuntui että olen käsitellyt monia haluamiani teemoja jo. Eri-laisen yhteistyön merkitys työssäni nousi esiin tiimikavereiden kanssa keskustellessa, ja päätin sitten nostaa sen tarkkailuun tälle viikolle. Vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä olen käsitellyt jo aiemmin, joten en nosta sitä uudelleen tässä esille.

Lähimmät yhteistyötahot työssäni ovat päiväkodin muiden tiimien jäsenet. Päivi Kupila (2020) kuvailee varhaiskasvatuksen yhteisöä parhaimmillaan sellaiseksi sekä oppimista että ammatillista kehittymistä tukevaksi työyhteisöksi, johon työntekijä voi samaistua ja jossa on turvallista keskustella ja reflektoida. Hänen mukaansa hyvän kasvattajayhteisön yhteisöllisyys syntyy toimivan vuorovaikutuksen kautta, ja jäsenten ryhmäidentiteetti muotoutuu konkreettisen toiminnan mukaan. Kasvatusyhteisö tarjoaa paljon mahdollisuuksia yhdessä toimimiseen, tutkimiseen, kyselyyn, kokeiluun, arviointiin sekä muuttumiseen. Jotta oppiminen on mahdollista, yhteisöltä edellytetään yhteisiä keskusteluja. (Kupila 2020, 311 - 312.)

Ajan löytäminen ammatilliselle keskustelulle ja sen myötä osallistavan toimintakulttuurin luominen on varhaiskasvatuksessa johtajan tehtävä. Samalla johtajan tulisi rohkaista

työyhteisöä kehittämään ja innovoimaan yhteistä toimintakulttuuria. Näin toimiessaan hän tukee varhaiskasvatuksen työyhteisön kehittymistä oppivaksi yhteisöksi. Oppivassa yhteisössä arvostetaan muita kunnioittavaa ja huomaavaista käytöstä, ja sitä vahvistaa erityisesti yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset. Yhteisenä päämääränä tulisi olla yhteisen toiminta-ajatuksen ja toiminnan tavoitteiden näkyminen käytännöissä. (VASU 2018, 29.) On tärkeää myös huomata, että jotta toimiva yhteisö voi muodostua, on sillä oltava yhteisen tai jaetun toiminnan lisäksi keinoja myös yhteisen toiminnan seurausten tavoitteluun ja havainnointiin. Kun yhteisön jäsenet oppivat tarkastelemaan oman toimintansa seurauksia sen pohjalta, mikä vaikutus omilla teoilla on muiden toimintaan tai miten muiden käyttäytyminen vaikuttaa itseen, syntyy yhteistä ymmärrystä, joka säätelee jokaisen osapuolen toimintaa. Tämä saavutettu yhteinen ymmärrys tukee yhteisöä myös yhteisen tavoitteen saavuttamisessa. (Kupila 2020, 313.)

Omassa päiväkodissani tiimien välinen yhteistyö tarkoittaa usein poissaolojen paikkaamista henkilökunnan siirtyessä ryhmistä toiseen. Itse pidän tämän muotoista yhteistyötä tärkeänä, sillä se tuo muiden ryhmien arkea näkyviin itselle eri tavalla kuin vain sivusta seuraamalla. Aina toiseen ryhmään siirtyminen ei ole helppoa, kun tuntuu siltä, että omassakin ryhmässä olisi omaa työpanosta vaativia asioita, mutta nämä ryhmäsiirrot pyritään tekemään niin, että oman ryhmän toiminta ei kärsi. Teemme lisäksi yhteistyötä ryhmien välillä esimerkiksi erilaisten yhteisten juhlien tai tapahtumien muodossa. Myös säännölliset yhteiset lauluhetket kuuluvat toimintatapoihimme niin sanottuun normaaliaikaan, nyt korona-aikaan olemme tosin joutuneet luopumaan niistäkin. Henkilöstön kesken olemme käyneet yhteisen työyhteisö -koulutuksen, joka kesti kaiken kaikkiaan puolitoista vuotta. Tuon koulutuksen aikana kävimme läpi toimintamme taustalla olevia yhteisiä arvoja ja toimintatapoja, joihin voimme yhteisönä sitoutua. Koulutus oli hyvä ja siitä sai paljon eväitä arkeen, mutta olisi kiva, kun sen teemojen käsittelyä voisi jatkaa vielä jotenkin. Yhteisissä viikkopalavereissa on usein niin paljon arjen asioita käsiteltävinä, että arvoihin tai muiden vastaavien isompien teemojen käsittelyyn ei oikein jää aikaa.

Yksi tärkeimmistä yhteistyökumppaneistamme on varhaiserityisopettaja. Hän vastaa varhaiserityiskasvatuksesta, mutta sitä toteuttavat kuitenkin kaikki varhaiskasvatuksessa työskentelevät. Lapsen tuen tarpeiden tunnistaminen lähtee liikkeelle jatkuvasta arjen tilanteiden havainnoinnista. Kun lapsen havainnointi ja näiden havaintojen dokumentointi on kattavaa ja systemaattista, kyetään samalla etsimään pedagogisia toimia, joilla voidaan vaikuttaa lapsen käytökseen. Havainnoinnissa tulisi ottaa huomioon kaikki lapsen toimintaan vaikuttavat tekijät, esimerkiksi toimintaympäristö, ympärillä olevat ihmiset, lapsen viireystila sekä jo annetun tuen määrä ja sen vaikutus. Havainnoinnin pohjalta kyetään suunnittelemaan varhaiskasvatuksen toimintaa pedagogisesti niin, että suunnittelun keskiössä on jokaisen lapsen vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet. Samalla tulee ottaa huomioon lasten tuen tarpeet, ja asettaa toiminnalle tavoitteita, jotka selkeästi ohjaavat toimintaa ja pohjautuvat näihin tuen tarpeisiin. Suunnittelutyössä ovat mukana varhaiskasvattajat, tarvittaessa myös

varhaiserityisopettaja, lapsi itse huoltajineen sekä mahdollisesti myös muut lapsen kanssa työskentelevät omien erityisalojensa edustajat, kuten puhe- tai toimintaterapeutit. Erilaisia järjestelyjä lapsen tuen tarpeiden ratkaisemiseksi ovat esimerkiksi pedagogiset ratkaisut, joihin kuuluu esimerkiksi pienryhmätoiminta, kuvatuon tai vaikka istuintyynyn käyttö. Pedagogisia ratkaisuja ovat myös sopimukset siitä, miten ryhmässä lapsille puhutaan, ja käytetäänkö esimerkiksi selkokieltä (Heiskanen 2019, 99 - 102.)

Omassa ryhmässäni nämä erilaiset pedagogiset ratkaisut ovat päivittäin käytössä käytännössä kaikkien lasten kanssa. Siirtymätilanteissa kuvien käyttö, tai hienomotorisissa tehtävissä apuna käytettävä kynätuki ovat erittäin matalan kynnyksen tukimuotoja, joista oman näkemykseni hyötyvät kaikki lapset jollain tavalla. Myös jo aiemmin esiin nostamani liikennevalot ovat helppo ja jatkuvasti arjessa mukana kulkeva pedagoginen ratkaisu. Erilaisia terapeutteja, yleensä puhe tai toiminta, käy talossamme säännöllisesti viikoittain, mutta nämä palvelut ovat aina suunnattu spesifisti jollekulle lapselle, ei juurikaan lapsiryhmille. Toki tarvittaessa ja erikseen sopien he ovat tehneet myös konsultaatiokäyntejä, jolloin olemme voineet kysellä heiltä neuvoja ja vinkkejä sekä lapsen toiminnan tukemiseksi koko ryhmässä kuin kokonaisten lapsiryhmien tarpeitakin silmällä pitäen.

Varsinainen varhaiserityiskasvatus toteutuu omassa ryhmässäni lähinnä varhaiserityisopettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin pitäminä erilaisina kerhoina tai tuokioina, jotka suunnitellaan tukemaan lasten tuen tarpeita lähinnä vuorovaikutuksessa tai tunteiden hallinnassa. Vuororyhmässä niiden säännöllisyys ei ole oikein hyvin toteutettavissa, joten olemme päätyneet siihen, että kerhot pidetään säännöllisesti tiettyinä aikoina, mutta niihin osallistuvat lapset saattavat vaihdella. Myös nämä kerhot tai tuokiot kirjataan osaksi lapsen vasua, ja niiden toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

3.10 Viikko 10

Alkamassa on opinnäytetyön päiväkirjavaiheen viimeinen viikko. En aseta tälle viikolle enää uutta tavoitetta, vaan pyrin huomioimaan, nouseeko viikosta vielä esiin jotain erityistä, aiemmin ehkä hieman syrjään jäänyttä seikkaa erityisesti pedagogiseen johtajuuteen tai vuorohoitoon liittyen. Tästä viikosta on tulossa kovin rikkonainen arkipyhäksi ja viikonlopuksi osuvien työvuorojeni ja niistä seuraavien hajanaisten arkivapaiden vuoksi.

Maanantai, työaika 6.15 - 12.30

Tänään on arkipyhäpäivä, ja lapsia oli hoidossa vain muutama. Tässä päivässä näkyi hyvin vuorohoidon työntekijöille tyypillinen tilanne: olin paikalla ainoana aikuisena koko työvuoron siihen asti, että iltavuorolainen saapui klo 12.15. Vuorohoidossa tämä on tyypillistä varsinkin iltaisin, viikonloppuisin ja arkipyhinä kun lapsia on vähän paikalla. Tällaisina päivinä korostuu mielestäni työntekijän kyky varhaiskasvatuksen kokonaisuuden hallitsemisessa; koko ajan

täytyy olla tietoinen tulevasta toiminnasta, esimerkiksi mihin aikaan on järkevää lähteä ulos, milloin täytyy olla syömässä ja missä välissä voi esimerkiksi itse käydä vessassa. Onneksi meillä on aikuisten ja lasten vessat käytävällä lähes vastapäätä toisiaan, joten wc:ssä pystyy nopeasti käymään silloin kun lapsetkin käyvät. Meillä ei ole käytössä keittiöhenkilökuntaa viikonloppuisin tai arkipyhäisin, joten esimerkiksi tiskit laitamme itse tiskikoneeseen ruokailujen jälkeen. Nämä hetket tuovat päiviin mielestäni hieman rentoutta ja kodinomaisuutta, kun lapset odottelevat pöydässä keittiön siistimisen ajan, ja siinä voi vielä rauhassa jutella heille tärkeistä asioista.

Tiistai, työaika 5.45 - 13.45

Tänään oli aivan päinvastainen päivä kuin eilen, ennen aamupalaa ja seuraavan työntekijän töihin tuloa paikalla oli jo poikkeuksellisesti kymmenen lasta. Muutama lapsi oli edeltävän yön hoidossa, ja aamulla vapaiden jälkeen tulevien lasten oli hankala muistaa, että viereisessä huoneessa nukutaan vielä ja äänet pitäisi pitää alhaisina. Niinpä vietimme hieman ex-tempore riimittelyhetken jo aikaisin aamulla ennen aamupalaa, näin sain lapsia rauhoittumaan ja äänten tasoa hieman alemmaksi. Toisaalta aika olikin sinällään hyvä, että lapset olivat vielä hyvinkin virkeitä ja kaikki jaksoivat innostua tällaisesta hetkestä. Vuororyhmässä haasteena usein onkin se, mistä löytää juuri sen oikean hetken näille koko ryhmän toiminnoille. Tuntuu, että aina on joku juuri tulossa tai lähdössä, tai sitten aikaisin tulleet lapset alkavat jo olemaan väsyneitä tai pienimmät nälkäisiä.

Paikalla oli tänään uusi sijainen, joka on tulossa tällä ja ensi viikolla muinakin päivänä ryhmäämme. Huomasin tätä kirjoittaessani, että taitaa olla peräti ensimmäinen päivä koko päiväkirja -vaiheen aikana, kun käytämme omassa ryhmässäni ulkopuolista sijaista. Tähän asti olemme saaneet vähäiset yllättävät poissaolot paikattua pienillä työvuorojen viilauksilla. Oli kiva kuulla uudelta aikuiselta huomioita ryhmämme aikuisten toiminnasta. Hän oli kiinnittänyt huomiota siihen, että annamme lapsille paljon positiivista palautetta. Myös luonteenvahvuuksiin ja itsetuntemukseen liittyvä materiaalimme sai häneltä kiitosta.

Torstai, työaika 11.00 - 20.30

Osallistun yhdessä päiväkotimme johtajan kanssa koulutukseen, jonka tavoitteena on kehittää jaettava johtajuutta talossamme. Tänään kävimme koulutukseen liittyen hyvää keskustelua, jossa pohdimme talomme tämänhetkistä johtajuutta, siinä jo esiintyviä hyviä puolia sekä mahdollisia kehittämisen kohteita. Totesimme yhdessä, että olemme onnekaassa asemassa, kun talossamme on kaksi varajohtajaa, ja vastuuta voidaan jakaa useammalle ihmiselle. Pedagogisen johtajuuden saralta totesimme, että talossamme on useita taidokkaista pedagogisia johtajia useassa eri ammattiryhmässä, mutta lisää keskustelua ja sen näkökulman avaamista, että jokainen työntekijä toteuttaa myös pedagogista johtamista, tarvitaan vielä. Koen itse, että pedagoginen johtaminen, ja sen myötä vastuu pedagogiikan kehittämisestä, ei

voi jäädä vain varhaiskasvatuksen opettajan vastuulle varsinkaan vuororyhmässä, jossa opettaja ei voi olla aina paikalla, muttei myöskään niin sanotuissa päiväryhmissä, joissa opettaja on paikalla päivittäin.

Lauantai, työaika 8.00 - 16.30

Työvuorojen tekopäivä. Minusta tuntuu, että niiden tekoon menee tällä hetkellä normaalia kauemmin aikaa. Todennäköisesti näin onkin, sillä ryhmässä pyörii kevään lomat, ja erilaisia koulutuksia on myös paljon. Jostain pitäisi vielä löytyä aikaa myös palavereihin lasten asioihin liittyen, ja tuntuu että työvuorot ovat aikamoinen paletti pyöriteltäväksi. Varajohtajan töihin tulisi varata noin tunti viikossa, mutta minulta menee jo pelkästään vuorojen tekoon pari tuntia viikossa. Joskus, kuten tänään, tunnenkin oloni varsin riittämättömäksi, kun esimerkiksi lasten lepoaika ei riitä työvuorojen tekoajaksi, vaan joudun eväämään lapsilta lautapeliseurun tai muuten vain sanomaan, että nyt minun on saatava paperityöt tehtyä. Onneksi ehdittiin niitä lautapelejäkin tänään kuitenkin pelaamaan.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla meillä oli tosiaan ryhmässä ulkopuolinen sijainen ensimmäistä kertaa tämän kymmenen viikon jakson aikana. Hän antoi meille täysin uutena työntekijänä positiivista palautetta tavasta, jolla me työntekijät kohtaamme lapset ja annamme heille palautetta, ja siksi nostan tässä viikkoanalyysissä esiin positiivisen palautteen merkityksen lapsille.

Palautteen antaminen on tärkeässä osassa lapsen minäkuvan ja itsetunnon rakentumisessa. Sen avulla lapsi pystyy peilaamaan omaa toimintaansa sille asetettuihin toiveisiin. Palautteen voi antaa monella eri tavalla: suullisesti, kirjallisesti ja sanattomasti eli eleitä ja ilmeitä käyttämällä. Varhaiskasvatuksessa palautetta lapselle voidaan antaa henkilökohtaisesti, koko ryhmän edessä tai muiden kuulematta. Usein palaute kerrotaan myös lapsen huoltajalle. Palautetta annettaessa tärkeää on oikea ajoitus. Mitä pienempi tai haastavammin käyttäytyvä lapsi on kyseessä, sitä nopeammin palaute tulisi antaa (Hurme & Kyllönen 2014, 105 - 106.)

Omassa ryhmässäni yksi käytetyimmistä palautteen antokeinoista ovat pienet jokaisella työntekijällä avainnauhassa roikkuvat liikennevalot, joilla lapsille näytetään milloin vauhti alkaa kiihtyä hieman liikaa (keltainen valo), milloin täytyy lopettaa toiminta, on se sitten kova huutaminen tai vaikka kynillä pöydän sotkeminen (punainen valo) sekä myös se milloin asiat sujuvat tosi hyvin (vihreä valo). Tähän hyvän palautteen näyttämiseen ja tsemppaamiseen kuuluu myös peukun ylöspäin näyttäminen - hyvin nopea ja puhetta kaipaamaton merkki lapselle siitä, että hyvin meni, jatketaan näin.

Positiivisella palautteella on selkeästi parempi vaikutus kuin negatiivisella, ja siksi sitä tulisi antaa huomattavan paljon enemmän. Koska se vaikuttaa lapsen motivaatioon sekä kykyyn

toimia oikein, samalla kun se auttaa lapsen itsetuntoa ja minäkuvaa vahvistumaan, on jokaisen lapsen tärkeää saada positiivista palautetta ja kokea onnistumisen tunteita. Kasvattajan tehtävä onkin luoda lapselle paikkoja ja tilanteita, joissa tämä voi onnistua. Siksi positiivisen palautteen aiheet on joskus löydettävä ihan normaaleistakin arkipäivän tapahtumista. (Hurme & Kyllönen 2014, 106.)

Itse pyrin huomaamaan jokaisen lapsen kohdalla jonkin onnistumisen joka päivä. Siinä missä se voi yhdellä lapsella olla kenkien pukeminen ulos lähtiessä ihan itse, toisella se saattaa olla kaverin erityinen huomioiminen ja auttaminen vaikkapa leikki-tilanteessa. Annan palautteen itse mieluiten sanallisesti, jotta voin kertoa lapselle mistä hän palautteen saa. Aiemmin mainitsemieni liikennevalojen ja peukun lisäksi saatan käyttää myös erityisiä papukaija -merkkejä. Niistä on muodostunut lapsille tärkeitä huomionosoituksia, jonka lapsi saa viedä myös kotiin. Papukaija -merkin saattaa saada, jos pukee itsenäisesti ulos lähtiessä, syö lautasen tyhjäksi asti tai on vaikka avuksi muille lapsille siivoushommissa. Tämänkin merkin saamisessa tärkeää on se, että sen voi saada jokainen lapsi ylittäessään itsensä. Merkit saatetaan myöntää myös koko paikalla olevalle ryhmälle esimerkiksi hyvin sujuneen ruokailun jälkeen. Näin mahdollistetaan ja varmistetaan se, että jokainen lapsi saa merkin jossain vaiheessa.

Tällä viikolla on tuntunut siltä, että tässä vaiheessa näitä päiväkirjamerkintöjä alkaa takki jo olemaan aika tyhjä. Opinnäytetyöprosessin loppu hämöttää suunnilleen kuukauden päässä, ja omat mietteet alkavat olemaan enemmän koko työn loppupohdinnassa ja viimeistelyssä kuin kuluneessa viikossa. Huomaan itse, että tällä viikolla sekä päiväkirjamerkinnät että viikkoanalyysi ovat varsin lyhyitä aiempiin verrattuina, toisaalta tärkeimmät asiat olen mielestäni saanut nostettua esiin näissäkin.

4 Pohdinta

Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö opetti minulle näiden kymmenen viikon aikana paljon sekä itsestäni yksittäisenä työntekijänä että työryhmän jäsenenä, mutta uskon sen tuoneen paljon uusia näkemyksiä myös muulle työyhteisölleni. Yllätyin itse erityisesti siitä, miten paljon huomasin tärkeitä seikkoja työstäni, jota olen kuitenkin tehnyt jo useamman vuoden, vaikkakin eri työtehtävissä. Tällaisia pieniä arjen havaintoja oli esimerkiksi kuivauskaapin ovesa olevan läsnäolo- taulun suuri merkitys hoitoon tuleville lapsille.

Olenkin erittäin tyytyväinen päätökseeni laatia opinnäytetyö tällaisena päiväkirjana. Vaikka voin lämpimästi suositella tällaisen refleктоivan päiväkirjan pitämistä ihan jokaiselle varhaiskasvatuksessa työskentelevälle, on kuitenkin myös myönnettävä, että päivittäinen oman työn reflektointi ja arviointi on tuntunut ajoittain yllättävän raskaalta, ja joinain päivinä on tuntunut siltä, että kirjoitettavaa ei vain tahdo löytyä. Olen kuitenkin saanut nostettua päivistä

esiin asioita, jotka ovat mielestäni hyvin tyypillisiä varsinkin vuorohoidolle. Vuorohoidon erityispiirteiden lisäksi olen nostanut esiin esimerkiksi lasten osallisuuden, työyhteisön hyvän vuorovaikutuksen ja vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä. Kaikki viikkokoosteissa käsittelemäni teemat on kerätty alla olevaan kuvaan.

-
- ▶ Työvuorosuunnittelu, SAK-aika, lasten varhaiskasvatussuunnitelmat
  - ▶ Toiminnan suunnittelu, lasten osallisuus
  - ▶ Tunnetaitokasvatus, pedagoginen johtajuus
  - ▶ Vuorohoidon erityispiirteet
  - ▶ Vuorovaikutus työyhteisössä, pedagogisen johtajan ja varajohtajan työnkuvat
  - ▶ Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt
  - ▶ Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö
  - ▶ Pedagoginen dokumentointi
  - ▶ Yhteistyö päiväkodin sisällä
  - ▶ Positiivisen palautteen merkitys lapselle

Kuvio 3: Viikkoanalyseissä käsitellyt teemat

Päätavoitteeni opinnäytetyölle ennen päiväkirjavaiheen aloitusta oli oman pedagogisen johtajuuteni kehittäminen. Pedagogisen johtajan neljä piirrettä ovat tietoisuus sekä laadukkaasta että toteutettavasta pedagogiikasta, taito ohjata muita toteuttamaan laadukasta pedagogiikkaa sekä kyky pedagogiseen argumentointiin (Fonsén & Parrila 2017, 32 - 33). Olen huomannut tämän kevään aikana, että olen aiempaa rohkeammin tehnyt keskustelunaloituksia erilaisista pedagogiikkaan liittyvistä asioista. Varsinkin omassa ryhmässäni tällaisten keskustelujen käynti on ollut työtapanana jo aiemminkin, mutta nyt olen käynyt näitä keskusteluja myös muiden ryhmien työntekijöiden kanssa. Olen tietoisesti kyseenalaistanut joitain päiväkodissani olleita toimintatapoja, ja toisaalta myös ottanut oppia ja mallia hyvin toimivista käytännöistä ja tuonut niitä omaan ryhmään. Vaikka koen, että varsinainen tietoisuuteni pedagogiikasta ei ole lisääntynyt juuri tämän opinnäytetyön aikana, olen käyttänyt sosionomiopintojeni aikana keräämäni tietoutta hyödyksi pedagogisia seikkoja argumentoidessani.

Olen saanut työyhteisöstä hyvää palautetta siitä, että otan kiperätkin asiat puheeksi nimenomaan asioina enkä henkilökohtaisina seikkoina, kuitenkin niin, että kuuntelen ja kunnioitan myös muiden mielipiteitä. Tämä on mielestäni tärkeää pedagogisena johtajana, sillä asiat voi tehdä eri tavoin mutta silti hyvin ja laadukkaasti samaa päämäärää kohti kulkien. Minut yllätti kuitenkin positiivisesti se, että huomasinkin jo olevani jonkin tasoinen pedagoginen johtaja, vaikka aluksi koin, että minulla on asian suhteen paljon petrattavaa. Onnistun

kuitenkin mielestäni pitämään pedagogian, eli sen syyn, miksi mitäkin tehdään, aina mielessäni, ja keskustelen tästä myös muiden kanssa.

Alkuvaiheessa päiväkirjamerkintöjäni huomasin kokevani epävarmuutta päiväkodin varajohtajana työskennellessäni. Tähän seikkaan olen erityisesti kiinnittänyt huomiota, ja huomaan saaneeni nimenomaan tässä roolissa rutkasti lisää varmuutta. Osasy on varmasti päiväkodin johtajan ääneen antama lupa ja valtuutus siihen, että toimin tarvittaessa koko päiväkodin varajohtajana, enkä vain vuororyhmän, niin kuin varajohtajana viime syksynä aloittaessani puhuimme. Toisaalta olen myös pakon edessä joutunut ottamaan lisää vastuuta johtajan ja toisen varajohtajan ollessa saman aikaisesti poissa muutaman kerran kevään mittaan. Kun olen itse huomannut, että kykenen suunnittelemaan henkilökunnan sijoittelun niin, että se palvelee koko päiväkotia, tai suunnittelemaan ja johtamaan koko talon palaverit sillä tavalla, että asiat tulee hoidetuksi loppuun asti, olen saanut selvästi lisää itsevarmuutta varajohtajuuden suhteen. Tämä uusi varmuus on selvästi heijastunut myös työyhteisööni, sillä olen saanut palautetta positiivisesta jäämäkkydestäni sekä johdonmukaisesta toiminnasta varajohtajana.

Pienempänä osatavoitteenani oli koko talon varhaiskasvatuksen opettajien yhteisten, niin sanottujen ope- tai pedapalaverien uudelleen käyntiin polkaisu tauon jälkeen. Tämä on ollut muutamia kertoja esillä puheen tasolla, mutta varsinaisesti asia ei ole edennyt. Vaikka omassa ryhmässäni on ollut suhteellisen hyvä työntekijätilanne kevään ajan, on muissa ryhmissä ollut vajetta henkilökunnasta sekä vuosilomien että sairastelujen vuoksi, ja tavanomaiset ryhmien omat viikkopalaveritkin ovat meinanneet jäädä useana viikkona pitämättä. Tähän tänä keväänä esillä olleeseen kiireen tuntuun en edes halunnut lisätä paineita ehdottamalla uusia ylimääräisiä palavereita. Pedagogista keskustelua olen kuitenkin pyrkinyt omalta osaltani lisäämään muun muassa viikkopalavereihin tuomalla sinne keskustelun aiheeksi esimerkiksi ryhmien toimintaa ja käytäntöjä, haastavasti käyttäytyvien lasten kanssa toimimista tai vuorovaikutusta sivuavia aiheita. Näiden pedapalaverien käyntiin saaminen on yhä tavoitellistani, tällä hetkellä ajatukseni on, että muuttaisimme yhden talopalaverin kuukaudessa tällaiseksi enemmän pedagogiikkaan kuin juokseviin asioihin keskittyväksi varhaiskasvatuksen opettajien tapaamiseksi.

Opinnäytetyöni päiväkirjaosion ennakkoon lukeneilta kollegoilta sain positiivista palautetta erityisesti pienten arkeen liittyvien huomioiden tärkeydestä. Kun ylös on kirjoitettu pieniä arjen tapahtumia, ja niiden merkitystä on pohdittu hieman eri tavalla kuin normaalisti, on se auttanut meitä huomioimaan tärkeitä piirteitä työssämme. Pienet, mutta tärkeät huomiot auttavat toivottavasti jatkossa niin minua, omaa ryhmääni kuin koko talon henkilöstöä kehittämään työtämme sekä työyhteisöämme edelleen. Näitä huomioita olivat esimerkiksi aikuisten toiminta ulkoilutilanteissa tapahtuvissa keskustelutilanteissa, lapsen osallisuuden liittyvät seikat sekä se, että toiminnan ei aina tarvitse olla perin pohjin suunniteltua ollakseen

kuitenkin pedagogista ja laadukasta. Päin vastoin, tein päiväkirjavaiheessani havaintoja, joiden perusteella uskallan väittää, että liiallinen aikuislähtöinen toiminnasuunnittelu vie joskus pois jopa melko suuren osan lasten osallisuudesta.

Heti ensimmäisellä viikolla huomasin, että työaikani olivat sellaisia, etten ollut ryhmässä paikalla varsinaisina toiminta-aikoina. Tällaista en niin vahvasti enää huomannut seuraavilla viikoilla, vaikken asiaa mitenkään aktiivisesti työvuoroja laatiessani tästä lähtökohdasta miettinyt. Toki aina silloin tällöin sellaisia päiviä, jotka tuntuvat olevan pelkkää paperityötä ja palaveria koko vuoron ajan, tulee, mutta mitään jatkumoa en näissä päivissä huomannut. Sen olen kuitenkin huomannut, että päiväkirjavaiheen viimeisillä viikoilla, kun ryhmässäni pyörivät vuosilomat, jätin omia SAK-aikoja suunnittelematta vuoroihin, ja sitä myöten en tietenkään ole käyttänyt suunnittelu- ja arviointityöhön aikaa niin paljon kuin olisin halunnut. Tämän on mahdollistanut se seikka, että olen epäpätevä, eikä näitä aikoja minulle viralliseen työvuorolistaan merkitä. Tällöin SAK-ajoista on saanut nipistettyä tunteja käytettäväksi niihin kohtiin, kun ryhmässä on lapsia enemmän paikalla ja näin ollen henkilökuntaakin tarvitaan paikalle. Tämän koen edelleen suureksi työehtosopimukseemme kirjatuksi epäkohdaksi, sillä tuo suunnittelu- arviointi- ja kehitystyö on mielestäni ensiarvoisen tärkeää myös epäpäteväenä varhaiskasvatuksen opettajana työskennellessä.

Tärkeä osa-alue opinnäytetyössäni on työskentely vuorohoidossa. Vaikka vuorohoidon pohjana ja suunnannäyttäjänä toimivat täysin samat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet kuin niin sanotussa tavallisessa päivähoitossakin, sisältyy vuorohoitoon monia erityispiirteitä. Vaihtuva lapsiryhmä, henkilöstön erilaiset työvuorot ja eri vuorokauden aikoina tapahtuva varhaiskasvatus luovat puitteet, jotka eivät sovi kaikille. Oman havaintoni mukaan henkilöstö vuorohoidossa onkin työhönsä ja sen kehittämiseen sitoutunutta. Nopeasti vaihtuvat olosuhteet ja pitkät yksintyöskentelyjaksot vaativat työntekijöiltä oma-aloitteisuutta ja vastuunkantokykyä eri tavalla kuin päivähoitossa. Toivon opinnäytetyöstäni heijastuvan omaksi vahvuudekseni kokemani vuorohoidon vahvan asiantuntijuuden, ja myös minussa olevan halun kehittää vuorohoitoa edelleen.

Viittasin jo ensimmäisessä viikkoanalyysissäni siihen keskusteluun, jota aika ajoin käydään liittyen varhaiskasvattajan panokseen erikoisina hoitoaikoina, eli iltaisin, viikonloppuisin tai pyhäpäivisin. Omassa yksikössäni olemme päätyneet siihen, että toinen opettaja (eli minä) tekee iltavuoroja säännöllisesti, ja toinen on paikalla enemmän päiväpainotteisesti. Koen itse tärkeäksi opettajan panoksen ja läsnäolon myös noina niin sanottuina vuorohoitoaikoina, ja toivon, että päiväkirjani antaa edes hieman osviittaa samaan suuntaan. Kun lapsia on iltaisin tai viikonloppuisin paikalla hieman normaalia vähemmän, näkyy heidän taitonsa ja tarpeensa ihan eri tavalla kuin arkisen päivän melskeessä. Jotkut lapset myös ovat selkeästi enemmän hoidossa iltaisin ja viikonloppuisin kuin arkipäivisin. Siksi varhaiskasvatuksen opettajan panosta

tarvitaan myös näinä aikoina, olisi epätasa-arvoista, mikäli nämä lapset jäisivät lähes kokonaan vaille opettajan pedagogista tukea.

Vuorohoito ja sen kehittäminen ylipäätään on aihe, johon toivoisin vastaisuudessa kiinnitettävän enemmän huomiota, niin oman organisaationi sisällä kuin yleisestikin. Suuri ongelma on esimerkiksi se, ettei nimenomaan vuorohoitoa koskevia lakeja, asetuksia tai edes ohjeistuksia ole olemassa, jolloin jokainen kunta miettii vuorohoidon järjestämistä koskevat periaatteet omanlaisikseen. Vuorohoidon nykyisestä tarpeesta on vaikea löytää ajantasaisia tutkimuksia, mutta yleinen arvio on, että etenkin iltahoidon tarve tulee jatkuvasti lisääntymään. Haasteita vuorohoidon kehittämiseksi tuo se, että tyypillistä vuorohoitoa tarvitsevaa perhettä ei ole. Siinä missä yhden perheen vanhemmat tekevät säännöllistä kolmivuorotyötä, voi toisessa perheessä vuorohoidon tarve olla hyvinkin satunnaista. Tähän kehittämistyöhön toivon otettavan mukaan niin vuorohoidossa työskentelevää henkilöstöä kuin vuorohoitoa tarvitsevia perheitäkin, sillä heillä on paras näkemys niin vuorohoidon hyviin puoliin kuin sen haasteisiin.

Olen hyödyntänyt opinnäytetyöni päiväkirjaosiota työpaikallani muutamaan otteeseen jo sitä kirjoittaessani. Kahden viikon kirjoituksen jälkeen tulostin kaiken siihen asti aikaansaamani tekstin luettavaksi, jotta kollegani saisivat hieman käsitystä siitä, millä tavoin opinnäytetyöni lähtee muodostumaan. Jo tässä vaiheessa myös he saivat oivalluksia siitä, mitä työmme sisältääkään, ja myös siitä, kuinka paljon erilaisia asioita ehdimmekään tekemään. Arjen hektisyydessä on joskus hankala huomata päivittäin varsinkin pienissä hetkissä toteutuvaa pedagogiikkaa, ja tämä päiväkirja on nostanut nimenomaan noita hetkiä esiin. Olen myös tulostanut muutamia viikkoanalyyssejä luettavaksi ennen erilaisia palavereja, jolloin olemme voineet käyttää noita analyyssejä ja niistä nousevia tärkeitä asioita keskustelun pohjana. Tästä sain palautetta myös työelämän edustajalta, joka koki hyvänä sen, miten yhdistin opinnäytetyössäni esimerkit arjen toiminnasta muun muassa tutkimuspohjaiseen tekstiin, varhaiskasvatussuunnitelmaan ja varhaiskasvatustakiin. Tällainen työskentelytapa vahvistaa velvoittavissa asiakirjoissa olevien edellytysten vientiä käytännön tasolle.

Halusin pitää päiväkirjan läpinäkyvänä myös lasten perheille, ja tarjosin heille mahdollisuutta lukea päiväkirjamerkinnät niiden valmistuttua. Valitettavasti yksikään perheistä ei tähän tilaisuuteen tarttunut. Toisaalta tämä harmittaa minua, mutta kykenen ymmärtämään myös keskellä vuorotyöarkea eläviä huoltajia - mihinkään ylimääräiseen ei tunnu olevan aikaa.

Jatkossa minua kiinnostaa uusia tämä päiväkirjavaihe, ja tehdä uusia huomioita esimerkiksi siihen liittyen, vaikuttaako varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyden saaminen rooliini ja työhöni varhaiskasvatuksen opettajana, millaisena aremme päiväkodissa näyttäytyy tällä tavalla tarkasteltuna sitten, kun Covid19-pandemian asettamat rajoitteet saadaan taas purettua ja minkä muotoisena saamme mahdolliset pedagogiset palaverit toimimaan

päiväkodissämme. Uskonkin, että vaikken enää näin tiiviisti kirjoittaisikaan, tulen jatkossakin käyttämään päiväkirjamuotoista työni reflektointia yhtenä oman työni suunnittelun ja arvioinnin työkaluna.

Lähteet

Painetut

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Fonsén, E. & Parrila, S. 2017. Johtajuuden käsitteet ja lähtökohdat. Teoksessa Parrila, S. & Fonsén, E. (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön. 2.painos. PS-kustannus. 23 - 42.

Heikka, Johanna. 2017. Jaettu pedagoginen johtajuus ja opettajajohtajuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Parrila, S. & Fonsén, E. (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön. 2017. Jyväskylä: PS-kustannus. 43 - 58.

Heiskanen, N. 2019. Tuen prosessit ja lähtökohdat. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) Varhaiskerhoikäkasvatus. 2. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 95 - 120.

Hurme, K. & Kyllönen, T. 2014. Turvassa! Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Jämsä, J. 2008. Mitä moninaisuuden kohtaaminen vaatii ja antaa? Teoksessa Jämsä, J. (toim.). Sateenkaariperheet ja hyvinvointi. Käsikirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kupila, P. 2020. Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.). Varhaiskasvatuksen käsikirja. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 310 - 320.

Parrila, S. & Fonsén, E. 2017. Pedagogisen johtamisen prosessi. Teoksessa Parrila, S. & Fonsén, E. (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön. 2.painos. PS-kustannus. 59 - 90.

Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. 2018. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten keskus ja kirjapaja.

Sandberg, E. 2021. Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Talentia. 2017. Arki, arvot ja etiikka - sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.

Turja, L. 2020. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.). Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 38-55.

Sähköiset

Arene ry. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 28.1.2021. <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDE%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

CGI. 2021. Titania - yhteisöllinen työvuorosunnittelu. Viitattu 6.2.2021. <https://www.cgi.com/fi/fi/tuoteratkaisut/titania/yhteisollinen-tyovuorosunnittelu>

- Dahlblom, T. & Peltoperä, K. 2016. Erityislastentarhanopettajien näkemyksiä lapsen yksilöllisestä varhaiskasvatuksesta ja vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä vuoropäiväkodissa. Viitattu 20.3.2021. Teoksessa Teppo, U. & Malinen, K. (toim.). Osaamista vuorohoitoon. JAMK-julkaisu nro 227. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121139/JAMKJULKAISUJA2272016_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- E-perusteet. 2020. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Viitattu 6.2.2021. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/1266381/tekstikappale/1291590>
- Jokinen, L. 2020. Vanhemmuuden tukeminen on nähtävä laajana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutena. Viitattu 23.1.2021. <https://www.sos-lapsikyta.fi/ajankohtaista/lehdet/uudistuva-lastensuojelu-lehti/vanhemmuuden-tukeminen-on-nahtava-laajana-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-kokonaisuutena/>
- Laurea. 2021. Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö eli PONT. Viitattu 24.1.2021. <https://www.laurea.fi/koulutus/pedagogisia-innovaatioita/paivakirjamuotoinen-opinnaytetyo/>
- Mieli ry. 2021. Vuorovaikutus työyhteisössä. Viitattu 6.3.2021. <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4n-mielenterveys/mielenterveytt%C3%A4-vahvistava-ty%C3%B6yhteis%C3%B6/vuorovaikutus>
- OAJ. 2020. Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Viitattu 9.1.2021. <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/>
- OPH. 2021. Mitä on varhaiskasvatus. Viitattu 9.1.2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- Peltoperä, K., Dahlblom, T., Turja, L., Rönkä, A., Collin, K., Hintikka, T. & Teppo, U. 2016. Vuorohoidon raamit. Viitattu 27.2.2021. Teoksessa Teppo, U. & Malinen, K. (toim.). Osaamista vuorohoitoon. JAMK-julkaisu nro 227. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121139/JAMKJULKAISUJA2272016_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Peltoperä, K. & Hintikka, T. 2016. Pedagogiikan toteuttamisen erityispiirteitä vuorohoidossa. Viitattu 14.3.2021. Teoksessa Teppo, U. & Malinen, K. (toim.). Osaamista vuorohoitoon. JAMK-julkaisu nro 227. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121139/JAMKJULKAISUJA2272016_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- THL. 2020. Kumppanuus lapsen kasvun tukena. Viitattu 20.3.2021. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/asiakasprosessi/asiakassuunnitelma-ja-palvelusuunnitelma/kumppanuus-lapsen-kasvun-tukena>
- Työterveyslaitos. 2021. Uudista kehittämiskäytäntöjä. Viitattu 28.3.2021. <https://www.ttl.fi/tyoyhteiso/tyon-kehittaminen/uudista-kehittamiskaytantoja/>
- Työturvallisuuskeskus. 2021. Työyhteisötaidot. Viitattu 6.3.2021. https://ttk.fi/tyoturvallisuus_ja_tyosuojelu/tyoturvallisuuden_perusteet/tyoyhteiso/tyoyhteisotaidot#22fccf2b
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Viitattu 9.1.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

VASU: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Viitattu 13.2.2021.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Wessman, C. 2019. Varhaiskasvatuksen työajan erityismääräykset. Viitattu 6.2.2021.
<https://www.kuntatyonantajalehti.fi/2019/1/varhaiskasvatuksen-tyoajan-erityismaaraykset>

Kuviot

Kuvio 1: Sidosryhmät	10
Kuvio 2: Pedagogisen johtajan ominaisuudet	13
Kuvio 3: Viikkoanalyseissä käsitellyt teemat	72